

ପଚାଶ ବର୍ଷର ଓଡ଼ିଶା ଓ ଆମର ସ୍ୱାଭିମାନ

ସମ୍ବନ୍ଧ

ବାର୍ଷିକ ବିତର୍କ : ୮୭

ଏ ବିଚର୍ କାହିଁକି ?

'ସମାଧ'ର ୨ୟ ଜନ୍ମଦିନ ପାଳନର ଅବ୍ୟବହିତ ପୂର୍ବରୁ ଏକ ବିଚର୍ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ପରିକଳ୍ପନା କଲାବେଳେ ମୋର ବନ୍ଧୁ ଓ ଶୁଭେଚ୍ଛାମାନଙ୍କଠାରୁ ଦୁଇଟି ପ୍ରଶ୍ନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଇଛି: ଔପଚାରିକତାଠାରୁ ଭିନ୍ନ ହେବା ପାଇଁ ବୋଧି ନା ପ୍ରକୃତରେ 'ବିଚର୍'ର କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ? ପୁଣି, ଏଭଳି ଏକ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ବିଚର୍ କରାଯିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବା କ'ଣ ? ଏ ଦୁଇଟି ପ୍ରଶ୍ନ ବ୍ୟବହାରିକ ପ୍ରାୟଶଃ ଓ ମୌଳିକ ।

ବିଚର୍ ବା ମରାମତର ଖୋଜା ଓ ସଂଯମ ଆଦାନପ୍ରଦାନ ଆମ ସମାଜର ବୌଦ୍ଧିକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପାଇଁ ଭିତ୍ତିମୂଳ ସଦୃଶ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ଆମ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଥିବା ବିଭିନ୍ନ ସମସ୍ୟା ସମ୍ପର୍କରେ ଆମେ ଉଭୟେ ଆପସରେ ବ୍ୟବହାରରେ ଭିତ୍ତି ରହିଥାଉ କିମ୍ବା ଏକ ବିଚର୍ରେ ଖୋଜାଖୋଜି ଭାବେ ନିଜର ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ମତକୁ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବାର ଅବକାଶ ଆସିଲେ, ଆମ ମନକୁ ସନ୍ତୋଷ ହୁଏ । ମୋର ବିନାଶ ମତରେ ଏହାହିଁ ଆମ ଓଡ଼ିଶାର ବୌଦ୍ଧିକ ଶକ୍ତିର ପାଇଁ ଦାୟା । ବହୁଦିନ ଧରି 'ସମାଧ'ରେ ଏକ ଚରଣା ଭାବେ ଅନେକ ବିଚର୍ର ଆହ୍ୱାନ କରିଛି ଓ ମୋର ମତାମତକୁ ସଥାପାଥ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦାକ ଭାବେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରିଛି । କିନ୍ତୁ ଦୁଃଖ ଭାବେ, ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ଓଡ଼ିଶାର ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ କରିନାହାନ୍ତି, ଫେରିକି ସମାଧପତ୍ର ଭଳି ଏକ ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ମାଧ୍ୟମକୁ କୌଣସି ବିଚର୍ ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ଆଗେଇ ଆସିନାହାନ୍ତି । ତଥାପି ମୁଁ ସନ୍ତୋଷାନ୍ୱିତ ହୋଇ ନାହିଁ । ଆମ ଓଡ଼ିଶାର ଚିନ୍ତିତ୍ରଣ ପ୍ରଣାଳୀ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀଙ୍କୁ, ଏକ ବିଚର୍ ପରା କରିଆସେ ଏକଚିତ୍ତ କରି ଏକ ନୂତନ ବୌଦ୍ଧିକ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଦିଗରେ ଉଦ୍ୟମ କରିଛି ମାତ୍ର ।

ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ଗଠନର ୫୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବ ଅବସରରେ ଆଜିର ବିଚର୍‌ଠାରୁ ଆଉ କ'ଣ ଅଧିକ ସମୟୋପଯୋଗୀ ଓ ପ୍ରାୟଶଃ ହୋଇପାରେ ? ଅନ୍ତରରେ ଏହି ସ୍ୱାଭିମାନର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଇଥିବାରୁ ମୁଁ କେତେ ଯେ କଦୂର୍ଗ୍ଗତ ଓ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଇଛି ଚା'ର ସାମା ନାହିଁ । କେତେ ନେତୃତ୍ୱାନ୍ତର ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ବ୍ୟକ୍ତି 'ସ୍ୱାଭିମାନ' ପ୍ରଶ୍ନର ଆଲୋଚନାକୁ ଦୂରେଇ ଯାଇ ଓଲଟି ମୋର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ରୂପ ଦେଇଛନ୍ତି ଓ ଏହାକୁ ବିଚେରକାରୀ ଚିନ୍ତା ଓ ଔଚିତ୍ୟ ବୋଧି ମଧ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ମୋର ମତ ହେଉଛି, ଯିଏ ନିଜର ମାତୃଭାଷା, ଐତିହ୍ୟ, ପରମ୍ପରା ଓ ପରିବେଶକୁ ନେଇ ସ୍ୱାଭିମାନ ହୋଇ ପାରି ନାହିଁ ସିଏ ଅନ୍ୟ ଭାଷା, ଅନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳ ଓ ଅନ୍ୟ ଭୋକଙ୍କ ପ୍ରତି ସମ୍ମାନ ଦେଇ ଶିଖିବ ବା କେମିତି ? ନାହିଁ ୫୦ ବର୍ଷ ଧରି ଓଡ଼ିଶାର ବୌଦ୍ଧିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଓ ଭୌତିକ ଜୀବନ ସହିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାବେ ଜଡ଼ିତ ଏଇ ଚିନ୍ତିତ୍ରଣ ସ୍ୱାଭିମାନ ଓଡ଼ିଆ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀଙ୍କ ମତ ଓ ମତବ୍ୟ ଆମ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆହୁରିନାଶା ଓ ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ ପରିକଳ୍ପନାର ଅବକାଶ ସୃଷ୍ଟି କରୁ — ଏହାହିଁ ମୋର ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ । ଯେଉଁ ଜାତି ଆହୁରିଶ୍ୱେଷଣ ପ୍ରତି ସ୍ୱରୂପ ଦେଇ ଶିଖୁନାହିଁ, ସେ ଜନ୍ମଟି ପଥର ଯାତ୍ରା ହେବ କିପରି ?

ସୌମ୍ୟ ରଞ୍ଜନ ପଟ୍ଟନାୟକ

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି

ସ୍ଵାଭିମାନ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ମୁଁ ବୁଝେ- ନିଜର ଆଦିହ୍ୟ-ଚେତନାରେ ଅନୁସ୍ଥିତି ହୋଇ କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଭିନ୍ନ ପରିସ୍ଥିତିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ପକ୍ଷରେ ଗୋଟାଏ ଦେଶ ବା ଜାତିର ମହିମାମୟ ଭବିଷ୍ୟତ ରହିଛି, ସେ ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି ସଙ୍କଟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଲାବେଳେ ସେହି ଆଦିହ୍ୟକୁ ସ୍ମରଣ କରି ତାହାର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ସ୍ଥିର କରିଥାଏ । ଏହା କେବଳ ଆଦିହ୍ୟ ପ୍ରତି ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ଓ ଆଦିହ୍ୟ-ଚେତନା ପ୍ରତି ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣଜାତର ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସ୍ତରୋକ୍ତ । ସମସ୍ତେ ଯେ ଆଦିହ୍ୟ-ଚେତନାରେ ଅନୁସ୍ଥିତ ହେବେ ବା ହୋଇଥାନ୍ତି, ସେପରି ଆଶା କରିବା ଅବଶ୍ୟ ଉଚିତ ନୁହେଁ । କାରଣ ସମସ୍ତଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ନିଜ ମାଟିର ଭବିଷ୍ୟତ ସହିତ ପରିଚିତ ହେବାର ସୁଯୋଗ ନଥାଏ । ଅନ୍ୟ ଭାବରେ କହିବାକୁ ଗଲେ, ଏହା ହେଉଛି ଏକପ୍ରକାର ଆଭିଜାତ୍ୟ ବା କୌଳିନ୍ୟ । ଅଭିଜାତ ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ବେଳେ, ସେଥିରେ ତାହାର ବଂଶମର୍ଯ୍ୟାଦା ବା ବଂଶଗତ କୌଳିନ୍ୟ ଉପରେ ଆସ୍ଥ ଆସିବ କି ନାହିଁ ବୋଲି ବିବେଚନା କରିଥାଏ । ତାର ବଂଶମର୍ଯ୍ୟାଦା କ୍ଷୁଣ୍ଣ ହେବା ଭଳି କୌଣସି କଥା ବା କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ସେ କୁଣ୍ଠିତ ହୋଇଥାଏ । ବ୍ୟକ୍ତି ପକ୍ଷରେ ଏହି କୌଳିନ୍ୟବୋଧ ଯାହା, ଗୋଷ୍ଠୀ ବା ସମାଜ ପକ୍ଷରେ ସ୍ଵାଭିମାନ ସେଇଯା ।

ଆଧୁନିକ କାଳରେ ଜାତୀୟଗୌରବ ମଧୁସୂଦନ, ଥିଲେ ଏହି ସ୍ଵାଭିମାନର ପ୍ରବକ୍ତା । ମଧୁସୂଦନ ଏକାଧିକବାର କହିଛନ୍ତି, ସେ ଏହା ଶିକ୍ଷା କରିଥିଲେ ତାଙ୍କ ଜନନୀ ପାର୍ବତୀ ଦେବୀଙ୍କଠାରୁ । ମଧୁସୂଦନଙ୍କୁ ସେ ଶିକ୍ଷା ଦେଇଥିଲେ: "ଆଜ୍ଞା ସଖା! ଆପଣା ମହତ ଆପେ ରଖୁ ।" ଜନନୀଙ୍କର ଏହି ଶିକ୍ଷା ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ଜୀବନରେ, ସବୁ ପରିସ୍ଥିତିରେ, ମଧୁସୂଦନଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିଲା । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କଲାବେଳେ ତାହା ଦ୍ଵାରା ତାଙ୍କ ମହତ, ତାଙ୍କ ଦେଶ ଓ ଜାତିର ଟଙ୍କ ରହିପାରିବ କି ନାହିଁ- ତାହା ସେ ପ୍ରଥମରୁ ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲେ । ଏ କଥା ମଧୁସୂଦନ ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀ ମଞ୍ଚରୁ ବହୁବାର ପ୍ରକାଶ କରିଅଛନ୍ତି । ସ୍ଵାଭିମାନ ଚେଷ୍ଟା ଶୂନ୍ୟଗର୍ଭ ଆତ୍ମାଳନ ନୁହେଁ । କିନ୍ତା, ଏହା ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଆତ୍ମଚାରିତା ନୁହେଁ । ଏକ ସୁନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ପାଇଁ ଆତ୍ମୋହର୍ଷ ହେଉଛି, ସ୍ଵାଭିମାନର ମୂଳ କଥା । ସ୍ଵାଭିମାନ ପାଇଁ ଅନେକ ସମୟରେ ସ୍ଵାଭିମାନୀ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଦୁର୍ମୂଲ୍ୟଦେବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଡ଼ିଥାଏ । ସେପରି ଦୁର୍ମୂଲ୍ୟ ମଧୁସୂଦନଙ୍କୁ ଜୀବନରେ ଅନେକ ଥର ଦେବା ପାଇଁ ପଡ଼ିଛି । ଶେଷରେ ଏଥିପାଇଁ ସେ ସର୍ବସ୍ଵାତ ହୋଇ ଦେବାଳିଆ ପୁଣି ହୋଇଛନ୍ତି ! ମଧୁସୂଦନଙ୍କର ଜୀବନ କାହାଣୀରୁ ଏଠାରେ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉଦାହରଣ ଦେବା ଅସମ୍ଭାବିକ ହେବନାହିଁ । ୧୯୨୩ ମସିହା ବେଳକୁ ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ଉତ୍କଳ ଟ୍ୟାନେରାର ଢୋକେ ପିଇ, ଦଣ୍ଡେ ଜାଇ ଅବସ୍ଥା । ପାଟନାରେ ମନ୍ଥାଥିବା ସମୟରେ ସେ ଟ୍ୟାନେରାର ପରିସ୍ଵଚ୍ଛନା ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ପାଗି ନଥିଲେ । ଟ୍ୟାନେରାର ପରିଚାଳକଙ୍କ କୁ ପରିଚାଳନା ଓ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ କାରଣ ଯୋଗୁଁ ଟ୍ୟାନେରା

ସେତେବେଳେ ଘୋର ଦଃସମୟର ସନ୍ତୁଷ୍ଟାନ ହୋଇଥିଲା । ଟ୍ୟାନେରାର ସ୍ବାୟ ଦଶହଜାର ଯୋଡ଼ା ଜୋତାର ଗୁଣାତ୍ମକ ମାନ ନ୍ୟୁନ ଥିବାରୁ ମଧୁସୂଦନ ସବୁ ବନ୍ଧୁ ଓ ଶୁଭାକାଂକ୍ଷୀଙ୍କ ବାରଣ ସତ୍ତ୍ୱେ ସେସବୁ ଜୋତା ନଷ୍ଟ କରି ଦେଇଥିଲେ । ସେପରି ନ୍ୟୁନମାନର ଯୋତା ବଜାରକୁ ଛାଡ଼ିଥିଲେ କେବଳ ଯେ ଟ୍ୟାନେରା ବଦନାମ ହୋଇଥାନ୍ତା ତାହାନ୍ତୁହେଁ, ଓଡ଼ିଶାର ସୁନାମରେ ମଧ୍ୟ କଳଙ୍କ ଲାଗିଥାନ୍ତା । ଟ୍ୟାନେରାର କ୍ଷତିକୁ ଏହା କିନ୍ତୁ ରସାତଳସ୍ପର୍ଶ କରିଦେଲା । ଉତ୍କଳ ଟ୍ୟାନେରା ଥିଲା ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଉତ୍କର୍ଷ ବା ଏକ୍ସପେକ୍ଟେନ୍ସାର ପ୍ରତୀକ । ଏହା ସୁନାମ ହରାଇବା ଅର୍ଥ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ବଦନାମ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ଲାଭକ୍ଷତି ବିଚାର ନକରି ଦଶହଜାର ଯୋଡ଼ା ଜୋତା ନଷ୍ଟ କରିଦେଲେ । ଏବେ ଟ୍ୟାନେରାକୁ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ସେ ଓଡ଼ିଶାରେ ବହୁ ଧନୀମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ସହେଲେ । ମାତ୍ର କେଉଁଠୁ କିଛି ସାହାଯ୍ୟ ସହାନୁଭୂତି ପାଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ଏବଶେଷରେ କଲିକତାର ସାହେବା କମ୍ପାନୀ ଫ୍ଲାଇଙ୍ଗ୍-ଲେଉଲ ଗୋଟିଏ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲେ । ଏହି କମ୍ପାନୀ ଟ୍ୟାନେରାର ସବୁ ଆର୍ଥିକ ଜଞ୍ଜାଳ ଓ ରଣ ପରିଶୋଧର ଦାୟିତ୍ଵ ନେବାପାଇଁ ସ୍ଵସ୍ତ୍ର ; ଟ୍ୟାନେରା ପୁଣି ଯେପରି ସୁରୁଖୁରୁରେ ଚାଲିବ, ସେ ଦାୟିତ୍ଵ ମଧ୍ୟ କମ୍ପାନୀ ନେବ । କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ସର୍ତ୍ତରେ । ସର୍ତ୍ତ ହେଲା- ଟ୍ୟାନେରାରେ ତିଆରି ଜୋତାରେ ମାର୍କା ରହିବ ଫ୍ଲାଇଙ୍ଗ୍-ଲେଉଲ କମ୍ପାନୀର, କିନ୍ତୁ ଉତ୍କଳ ଟ୍ୟାନେରାର ନୁହେଁ । ମଧୁସୂଦନ କମ୍ପାନୀର ସର୍ବ ଶୁଣି ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲେ: “ଓଡ଼ିଆ କାରିଗରମାନଙ୍କର କୃତିତ୍ଵକୁ ମୁଁ ଟଙ୍କା ପାଇଁ କଲିକତାର ଫ୍ଲାଇଙ୍ଗ୍-ଲେଉଲ କମ୍ପାନୀକୁ ବିକ୍ରୀ କରିଦେଇ ପାରିବି ନାହିଁ ।”

ଏହାପରେ ଟ୍ୟାନେରା ନିଲାମରେ ଉଠିଲା । ମଧୁସୂଦନ ଦେବାଳିଆ ଘୋଷିତ ହେଲେ । ଫ୍ଲାଇଙ୍ଗ୍-ଲେଉଲ କମ୍ପାନୀର ସର୍ତ୍ତରେ ରାଜି ହୋଇଥିଲେ, ଟ୍ୟାନେରା ଓ ସେହି ସୂତ୍ରରେ ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ଜୀବନର ଗତି ହୁଏତ ଭିନ୍ନ ଆକାର ଧରିଥାନ୍ତା । ମାତ୍ର ମଧୁସୂଦନଙ୍କର ସ୍ଵାଭିମାନ, ସେଦିନ ତାଙ୍କୁ ସେଥିରୁ ନିର୍ବର୍ତ୍ତାଇଥିଲା ।

ସ୍ଵାଭିମାନ, ମୋ ଦୃଷ୍ଟିରେ, କେବଳ ଅହଙ୍କାର ନୁହେଁ ; ଅହଂ ମର୍ଯ୍ୟାଦାରକ୍ଷା ପାଇଁ ଚରମ ବଳିଦାନ ! ଏହିପରି ଅହଙ୍କାର ଓ ସ୍ଵାଭିମାନ, ଦୂରଦୂରତା ମହାଯୁଦ୍ଧ ସତ୍ତ୍ୱେ ଜର୍ମାନ୍ ଜାତିକୁ ରକ୍ତକାର୍ଯ୍ୟ ପରି ବଞ୍ଚାଇ ପାରିଲା । ପୃଥିବୀର ପ୍ରଥମ ପରମାଣୁ ବୋମାରେ ହିରୋସୀମା ଶ୍ଵଶାନ ହେଲା ସିନା, ତା’ରି ଭିତରୁ କିନ୍ତୁ ଜାପାନ ପୃଥିବୀର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶୈଳ୍ପିକ ଜାତିରେ ପରିଣତ ହୋଇପାରିଲା । ପ୍ରକୃତରେ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଜାତିର ସ୍ଵାଭିମାନ ନାହିଁ, ସେ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଜାତିର ସବୁ ଭୌତିକ ସ୍ଵାର୍ଥ ଥାଇ ସୁଦ୍ଧା ସେ ଅତି ଦରିଦ୍ର, ଅତି କାଙ୍ଗାଳ !

ଆମେ ଯେଉଁମାନେ କଥାକଥାକେ ସ୍ଵାଭିମାନର ସ୍ଫୋଗାନ ଦେଉ, କେତେକଣ ବା ଆମ ଭିତରୁ ସ୍ଵାଭିମାନ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ଏପରି ଦୁର୍ମୂଲ୍ୟ ଦେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବୁ ?

ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ପ୍ଲାଜିମାନର ନେପଥ୍ୟରେ, ଆଉରି ଦୁଇଗୋଟି ସେରଣାର ଧାରା କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲା । ତା'ହେଲା- ପ୍ଲାମାଙ୍କର ଚିତାନକରେ ଚାନ୍ଦ ପିତାମହା ସହମାମିନା ହୋଇ ସତା ହେବାର ସ୍ମୃତି । ମଧୁସୂଦନ ତ ଥିଲେ ସଂସାରବାଦୀ । ସେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସତାବାହ ପ୍ରଥାର ସେ ଥିଲେ ପ୍ରବଳ ବିରୋଧୀ । କିନ୍ତୁ ସତାବାହ ପ୍ରଥା ଓ ସତା ହେବା ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସ୍ପଷ୍ଟ ପାର୍ଥକ୍ୟଟିକୁ ସେ ଠିକ୍ ବୁଝିଥିଲେ । ସତାବାହ ପ୍ରଥା ଜନ୍ମନ୍ୟ କୁସଂସାର ନିଶ୍ଚୟ । ମାତ୍ର ସେହି କୁସଂସାରର ବନ୍ଧବର୍ତ୍ତନା ହୋଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ରକ୍ତମାଂସର ଜଣେ ଜୀବନ୍ତ ନାରୀ ପକ୍ଷରେ ପ୍ଲାମାଙ୍କ ଚିତାନକରେ ଆତ୍ମାହୁତି ଝେବାପାଇଁ କି କଠୋର ନୈତିକ ସାହସ, ଗଭୀର ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଓ ଅବିକଳିତ ସଂକଳ୍ପର ପ୍ରୟୋଜନ ରହିଥିଲା, ତାହା ସହଜରେ ଅନୁମାନ କରାଯାଇ ପାରେ । ମଧୁସୂଦନ ଏକ ଆଦର୍ଶ ପାଇଁ ଏହିପରି ଅବିକଳିତ ସଂକଳ୍ପ ଓ ଆତ୍ମୋତ୍ସର୍ଗର ଦାକ୍ଷା ପାଇଥିଲେ ଚାନ୍ଦ ପିତାମହାଙ୍କର ସତା ହେବା ଘଟଣାରୁ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ଜୀବନରେ ବହୁ ସଂକଟଜନକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ପଡ଼ିଥିବା ବେଳେ ଚାନ୍ଦଧର୍ମାନ୍ତରେସତା ରକ୍ତ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଛି ଓ ସେ କଦାପି ଛୋଟ ହେବେ ନାହିଁ- ଏଇ କଥାଟିକୁ ବାଜମସ ପରି ସ୍ମରଣ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ସେଥିରୁ ସଂଗ୍ରାମର ଯେଉଁଶା ମଧ୍ୟ ପାଉଥିଲେ । ସେରଣାର ଅନ୍ୟ ଧାରାଟି ଥିଲା, କାର୍ତ୍ତିକଗୀତିନୀ ଓଡ଼ିଶା ଓ ଓଡ଼ିଆଜାତିର ଗୌରବମୟ ଇତିହାସ ।

ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ଜୀବନକାଳରେ ତଥାକଥିତ ମହାଭାରତୀୟ ଚେତନା ଦ୍ଵାରା ଉଦ୍ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ କେତେକେ ମଧୁସୂଦନଙ୍କର ଏହି ପ୍ଲାଜିମାନା ଚିନ୍ତାକୁ ସଙ୍ଗର୍ଷ ପ୍ରାଦେଶିକତା ବୋଲି ଆକ୍ଷେପ କରିଥିଲେ । ଅତତଃ; ଏହି ଶତାବ୍ଦୀର ଷଷ୍ଠ ଦଶକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଏପ୍ରକାର ଚିନ୍ତା ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ କ୍ରମେ ଦେଖାଯାଉଛି, ଗୋଟାଏ ଜାତିର ଏପ୍ରକାର ପ୍ଲାଜିମାନକୁ କୁହାଗଲାଣି "କଲ୍ଚରାଲ୍ ଆଇଡେନ୍ଟିଟି" । ଏବେ ସାମ୍ପ୍ରତିକ ରାଜନୀତିରେ ଏ ଶବ୍ଦଟି ବହୁ ମାନ୍ୟତାପ୍ରାପ୍ତ ହେଲାଣି । ଅସମାୟା ହୁଅନ୍ତୁ ବା ମିଙ୍ଗୋ ହୁଅନ୍ତୁ ବା ନାଂଗୋ ହୁଅନ୍ତୁ; ମଣିପୁରା ହୁଅନ୍ତୁ ବା ଶିଖ୍ ହୁଅନ୍ତୁ ଗୁଜରାଟୀ ହୁଅନ୍ତୁ ବା ମରାଠୀ ହୁଅନ୍ତୁ, ଚାମିଲ୍ -ହୁଅନ୍ତୁ ବା କଲ୍ଲଡ଼ିକା ହୁଅନ୍ତୁ; ସମସ୍ତେ କହୁଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ନିଜସ୍ଵ ସାଂସ୍କୃତିକ ସ୍ଵାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ବା କଲ୍ଚରାଲ୍ ଆଇଡେନ୍ଟିଟି ରହିଛି । ସେ ସାଂସ୍କୃତିକ ସ୍ଵାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ଉପରେ ସାମାନ୍ୟ ଆଞ୍ଚ ଆସିଲେ, ସେମାନେ ତାହାର ପ୍ରତିବାଦ ଓ ପ୍ରତିରୋଧରେ ମୁଖର ହୋଇଉଠୁଛନ୍ତି । ନୃସିଂହା ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ସାଂସ୍କୃତିକ ସ୍ଵାତନ୍ତ୍ର୍ୟକୁ ସମ୍ମାନ ଜଣାଉଛି । ଇଏ କଲ୍ଚରାଲ୍ ଆଇଡେନ୍ଟିଟିର ଅନ୍ୟ ନାମ ହେଲା, ପ୍ଲାଜିମାନ । ଯେପରି ପୌରଜିକତା ମଧ୍ୟରେ ଶୂନ୍ୟରୂପା ବ୍ରହ୍ମଜର ଉପଲବ୍ଧ ମିଳିଥାଏ, ସେହିପରି ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳର ସାଂସ୍କୃତିକ ସ୍ଵାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ନିର୍ଗୁଣ ମହାଭାରତୀୟତାର ଉପଲବ୍ଧ ସମବ ହୋଇଥାଏ । ବିଭିନ୍ନ ଆଞ୍ଚଳିକ ସାଂସ୍କୃତିକ ସ୍ଵାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ଚେଷ୍ଟା ଆଦୌ ମହାଭାରତୀୟତାର ପରିପକ୍ଷ ନୁହେଁ ।

ବିଗତ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ପାଦରେ ମଧୁସୂଦନ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଏହି ସ୍ବାଭିମାନ ବା କଲଚରାଲ୍ ଆଇଡେନ୍ଟିଟିର କଥା କହିବା ବେଳେ, ତାଙ୍କୁ କେହି କେହି ସଙ୍ଗର୍ଷ ସାଦେଶିକ ମନୋଭାବ ସମ୍ପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି ବୋଲି ଭର୍ତ୍ତନା କରୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କର ସବୁ ତୁଚ୍ଛ ଆକ୍ଷେପ ଓ ଛତିରୋଧ ସତ୍ତ୍ୱେ, ଓଡ଼ିଶା ଯେ ଗୋଟିଏ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସାଦେଶ ହୋଇପାରିଲା- ତାହା ଥିଲା ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ସ୍ବାଭିମାନ ନେତୃତ୍ୱର ଅବିସ୍ମାଦିତ ଫଳସ୍ତୁତି ।

ଗତ ପଚାଶ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ, ଅର୍ଥାତ୍, ଓଡ଼ିଶା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସାଦେଶ ହେବା ପରେ, ଭବିଷ୍ୟତରେ, ସ୍ବାଭିମାନର ଗତି ଓ ପରିଣତି ବୁଝିବା ପାଇଁ ହେଲେ, ଏହି ଐତିହାସିକ ପୃଷ୍ଠଭୂମି ସହିତ ପରିଚିତ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ରହିଛି । ସେଥିପାଇଁ କିଛିଟା ବିଶ୍ଳେଷଣ ଭାବରେ ମୁଁ ଏଠାରେ ତାହାକୁ ଆପଣମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିଅଛି । ଇଏ ଭବିଷ୍ୟତର ଲିପିବଦ୍ଧ ଘଟଣା ଯେ, ଯେଉଁମାନେ ସେଦିନ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସାଦେଶ ଗଠନ ପାଇଁ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ସଂଗଠିତ ସାଦେଶିକତା କହି ତୁଚ୍ଛତାହୀନ କରୁଥିଲେ ଓ ମଧୁସୂଦନଙ୍କର କୃଷ୍ଣପୁରଜା ଦାୟ କରୁଥିଲେ- ସ୍ବାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ, ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଶା ସାଦେଶରୁ ସେଇମାନେ ଇ କେବଳ ଯେ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ରାଜନୈତିକ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଫାଏଦା ଉଠାଇଛନ୍ତି ତା' ନୁହେଁ- ନିଜର ଫାଏଦା ପାଇଁ ସେମାନେ ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱାର୍ଥ ଓ ସ୍ବାଭିମାନକୁ ପୃଷ୍ଠା ନିଷ୍ପନ୍ନ ଭାବରେ ବଳି ପକାଇ ପାରିଛନ୍ତି ! ଷଡ଼େଇକଳା-ଖରପୁଅ ଓଡ଼ିଶାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହେବା ବ୍ୟାପାରରେ ଏହାର ଲଜ୍ଜାଜନକ ସମାପ୍ତି ସୁସ୍ପଷ୍ଟ । କହିଲେ କୁଳକୁ ଲାଜ, ନକହିଲେ କୁଳ ଭାସିଯାଉଛି । ମୁଁ କହିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଛି ଯେ, ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ଲାଗି କ'ଣେ ସ ନେତାମାନଙ୍କ ପାଖରେ "ଆମ ମୁଣ୍ଡ ଚଳକୁ ହୋଇଯାଉଛି" ବୋଲି ଯିଏ ଦିନେ ହା-ହୁତାଣ କରୁଥିଲେ, ସେଇ ମହାଶୟ ଭାରତର କୌଣସି ରାଜ୍ୟରେ ରାଜ୍ୟପାଳ ଥିଲାବେଳେ, ତାଙ୍କରି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ସାରା ଓଡ଼ିଶାର ମୁଣ୍ଡ କାଳକାଳ ପାଇଁ ତଳକୁ ହୋଇଯାଉଛି । ଗତ ପଚାଶ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଏହିପରି ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱରେ ଓଡ଼ିଆଜାତିର ସ୍ବାଭିମାନ କ୍ରମବର୍ଦ୍ଧିତ ହେବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଯେକ୍ରମବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଟହୋଇ ଚାଲିଛି- ସେଥିରେ ମୋର ତିକାର୍ଯ୍ୟସ୍ତମାଣେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଏହା ଅସ୍ପାତିକର ହେଲେ ହେଁ ଏକ କଠୋର ସତ୍ୟ । ସତ୍ୟର ପରିଚୟ ମିଳିଥାଏ କେବଳ ଆତ୍ମୀୟ ମଧ୍ୟରେ ।

ମୁଁ ଆଜକୁ ଚାଳିଶ ବର୍ଷ ହେଲା ଓଡ଼ିଶାର ସାଧାରଣ ଜୀବନ, ବୌଦ୍ଧିକ ଜୀବନ ଓ ରାଜନୈତିକ ଜୀବନକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଆସୁଛି । ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି, ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ସବୁ ସମାଜନାକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦେଉଛି ତାହାର ଅହେତୁକ ଗୌଣ ମନୋବୃତ୍ତି । ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି, ଓଡ଼ିଶା ବାହାରେ ଦିଲ୍ଲା ଓ ବନାରସ ସ୍ତବ୍ଧ ବଡ଼ବଡ଼ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ମାନଙ୍କରେ ଓଡ଼ିଆ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର କୃତିତ୍ୱ । ମାତ୍ର ସେମାନେ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଆସିବା ମାତ୍ରେ ହଠାତ୍ ନିଷ୍ପ୍ରଭ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛନ୍ତି ! ଓଡ଼ିଶାର ପାଣିପବନରେ ଯେଉଁ ଅହେତୁକ ଗୌଣ ମନୋବୃତ୍ତି ପୁଷ୍ପକାହାଳ ପରି ଛାଇ ରହିଛି, ତାହା ସେମାନଙ୍କୁ ଖର୍ଚ୍ଚ ବାମନ କରିଦେଉଛି ।

ପ୍ରାକ୍ରିମାନ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଏପ୍ରକାର ଗୌଣ ମନୋବୃତ୍ତିକୁ ଉଦ୍ଦୀପିତ କରାଇବାରେ ଆମର ରାଜନୈତିକ ନେତାମାନେ ନିଜନିଜ ଭିତରେ ଯେପରି ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇଛନ୍ତି ।

ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଏକ ଆପେକ୍ଷିକ ଶବ୍ଦ । ଆମେରିକାର ପୂର୍ବତନ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଲିଙ୍କର୍ନ ଜନ୍ମସ୍ଥ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରାକରଣ ଯୋଜନା ଆରମ୍ଭ କଲାବେଳେ ଆମେରିକାରେ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ବାର୍ଷିକ ଉପାର୍ଜନ ପାଞ୍ଚ ହଜାର ଟଙ୍କାର, ସେମାନଙ୍କୁ ଦରିଦ୍ର ଚାଲିକାନ୍ତର ରଖୁଥିଲେ । ଅଥଚ ଭାରତରେ ସେତେବେଳେ ବଡ଼ବଡ଼ ଆଇ.ଏ.ଏସ୍. ଅଫିସର ବା କମ୍ପାନୀ ଅଫିସରମାନଙ୍କର ବାର୍ଷିକ ଟ୍ୟାକ୍ସ-ଫ୍ରୀ ଉପାର୍ଜନ ପାଞ୍ଚହଜାର ଟଙ୍କାର ନଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଶବ୍ଦଟି ଆପେକ୍ଷିକ । ଭାରତରେ ପୂର୍ବ-ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ, ବିହାର, ଚେଲଙ୍ଗାନା ଓ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର କେତେକ ଅଞ୍ଚଳରେ ମୁଁ ଦେଖୁଛି ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ବିକଟ ଚେହେରା । ଭାରତର ମହାନଗରମାନଙ୍କର ରାସ୍ତାକଡ଼ରେ ଝୁଗି ଝୁମୁଡ଼ିମାନଙ୍କରେ ମୁଁ ଦେଖୁଛି ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ବିକଟାନ୍ତ ରୂପ । ଚଣ୍ଡୀଦାସରେ ଓଡ଼ିଶା ସବୁଠାରୁ ଦରିଦ୍ର ବୋଲି ପ୍ରଚାର କରି ଆମ ଭିତରୁ କେହିକେହି ଆତ୍ମଶ୍ରଦ୍ଧା ଅନୁଭବ କରୁଛୁ । କ୍ଷୁଦ୍ର ରାଜନୈତିକ ପ୍ଲାଟ୍ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଏପରି କରାଯାଇ ପାରୁଥାଏ । ମାତ୍ର ଏହା ଚ୍ୟାରିଟିବଲ ନୁହେଁ ବୋଲି ମୁଁ ବ୍ୟରମ୍ଭାର କହିଆସିଛି । ଏବେ ବିହାରର ଅର୍ଥନୀତିଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ ବିହାର ଭାରତରେ ଦରିଦ୍ରତମ ବୋଲି ଚ୍ୟା ଓ ପରିସଂଖ୍ୟା ସହିତ ଦର୍ଶାଉଅଛନ୍ତି । ଟା'ସବ୍ସେ ଓଡ଼ିଶା ଭାରତରେ ସବୁଠାରୁ ଦରିଦ୍ର ବୋଲି ପ୍ରଚାର କରିବାରେ ଆମର କ୍ବାଟି ନାହିଁ । ଅଷ୍ଟାବ୍ଦ ମୁଁ ବୁଝିପାରେ ; କିନ୍ତୁ ଅଷ୍ଟା ଯେଉଁଠାରେ ମତଳବବାଜୀରେ ପରିଣତ ହୁଏ, ତାହାକୁ କ୍ଷମା ଦେବା ମୋ ପକ୍ଷରେ କଠିନ । ଓଡ଼ିଶା ଦରିଦ୍ର, କାଙ୍ଗାଡ଼, ଭିକାରୀ ଓ ଭାରବାହୀ ବୋଲି ଗତ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଆମର କୌଣସି କୌଣସି ପଡ଼ୋଶୀ ଟାଙ୍କଣ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଟା' ବିରୁଦ୍ଧରେ ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ଓଡ଼ିଶାର ମନାଜାମାନଙ୍କର ପ୍ରତିବାଦ ଓ ପ୍ରତିରୋଧ ମଧ୍ୟରୁ ଜନ୍ମନେଲା ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଶା । ମାତ୍ର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟର ବିଷୟ, ଶୋଷଣଭରପ୍ତ ଅର୍ଥରେ ପ୍ରାଜ୍ଞତ୍ୟର ହଂସବୁଦ୍ଧାଶେୟରେ ଶୋଭା ଆଣି ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଶାର କର୍ଣ୍ଣଧାର ବୋଇଲାଯୁବକ ଲୋକ ଓଡ଼ିଆମାନେ ଦରିଦ୍ର, କାଙ୍ଗାଡ଼, ଭିକାରୀ ବୋଲି ପ୍ରଚାର କରିବା ପାଇଁ ବୁଝିତ ହେଉନାହାନ୍ତି । ଏହାର କାରଣ ହେଉଛି, ସେମାନଙ୍କଠାରେ ପ୍ରାକ୍ରିମାନ ନାହିଁ । ମଧୁପୁଦ୍ଗଳ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ପ୍ରାକ୍ରିମାନ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ନିଜର ସବୁ ପ୍ଲାଟ୍‌କୁ ବଳି ଦେଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ରାଜନୈତିକ କ୍ଷମତା-ସାଧନର ଏହି ଗୁଣ କାପାଦିକମାନେ ନିଜର ରାଜନୈତିକ ପ୍ଲାଟ୍‌ସିବି ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରାକ୍ରିମାନକୁ ଯୁଗକାଳର ବଳିରେ ପରିଣତ କରୁଛନ୍ତି । ଇଏ ହେଉଛି, ଗତ ପରାଶବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଆମ ପ୍ରାକ୍ରିମାନର ପରିଣତି ।

ଓଡ଼ିଶାରେ ଏବେ ଶିକ୍ଷିତ, ଧୂଳାବାଲା ଲୋକେ କନ୍ୟାସବୁ ଯୋଡ଼ୁକ ଦାବା କରୁଛନ୍ତି ଓ ସେଇ ଶିକ୍ଷିତ ମାନବ ପରିବାରରେ ହିଁ ଯୋଡ଼ୁକକନିତ ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ୟ

ଘଟଣାମାନ ଘଟୁଛି । କିନ୍ତୁ ସେଇଟା ନିନ୍ଦନୀୟ ହେଉନାହିଁ । ଓଡ଼ିଶାରେ ବିରଟ
 ଶତାବ୍ଦୀରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ-କରଣ ଘରେ ପୁଣି ବର ପକ୍ଷରୁ କନ୍ୟାଦାନା ଦାବା
 କରାଯାଉଥିଲା । ପକାରମୋହନ ସେନାପତି 'ମାଧ୍ୟମହାଟିକ କନ୍ୟାଦାନା' ଗଳ୍ପରେ
 ଏହାର ପ୍ରମାଣ ରଖିଯାଇଛନ୍ତି । ଆଜି ମୁଁ ଏଠାରେ ଭାଷଣ ବେଳା ବେଳେ ପୁଣି
 ଆଦିବାସୀ ଓ ଅନଗ୍ରସର ଜାତି-ସମାଜରେ କନ୍ୟାଦାନା ପ୍ରଥା ରହିଛି । ତଥାପି କେଉଁଠି
 କିଏ କନ୍ୟାଦାନା ନେଇ ଝିଅଦେବା ଘଟଣାକୁ ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟରେ ପଡ଼ି
 ଝିଅବିକ୍ରୀ କରୁଥିବା, ବାହାରର ଇଂରାଜୀ କାଗଜମାନଙ୍କରେ ବେଶ୍ ଆକର୍ଷଣ
 ସହକାରେ ପ୍ରଚାର କରାଯାଉଛି ! ମୁଁ ଜାଣିବାରେ, ଉତ୍ତର ଭାରତର ପ୍ରସିଦ୍ଧ
 ସୋନପୁର ମେଳାରେ କେବଳ ଯେ ଗାଈଗୋରୁ ଓଟଘୋଡ଼ା ବିକ୍ରୀ ହୁଅନ୍ତି ତା' ନୁହେଁ-
 ନାରୀବିକ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ସେଇ ମେଳାରେ ଚାଲିଥାଏ । ତଥାପି କେଉଁଠି ସୋନପୁର
 ମେଳାରେ ଲୋକେ ନାରୀବିକ୍ରୀ କରୁଥିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୁଳକ ପ୍ରଚାର ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ
 କରିନାହିଁ । ସେହିପରି ପିଲାବିକ୍ରୀ । ଖୋଦ୍ ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ, କଲିକତାର
 ହାସ୍ତପାତାଳମାନଙ୍କରେ ତଥା ଦେଇ ବିଦେଶୀ ଦମ୍ଭିମାନେ ସଦ୍ୟଜାତ ଶିଶୁ
 ସତାନକୁ କିଣି ନେଉଛନ୍ତି । ସେ କଥା କେଉଁଠାରେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୁଳକ ଭାବରେ
 ପ୍ରଚାରିତ ବା ପ୍ରକାଶିତ ହେଉନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ରାୟପୁରର କେଉଁ ନିଶ୍ଚୟତାନ ରିକ୍ତବାଲା
 ଖଡ଼ିଆକର କେଉଁ ଦୁର୍ଗତ ବହୁକୁଟୁମ୍ଭା ଚାଷୀଘରୁ ରେଙ୍ଗେଷ୍ଟା କାଗଜପତ୍ର କରି
 ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର କରିନେବା ଘଟଣାକୁ ପିଲାବିକ୍ରୀ ରୂପେ ଚିତ୍ରିତ କରି
 ଖବରକାଗଜମାନଙ୍କରେ ପୃଷ୍ଠା ପରେ ପୃଷ୍ଠା ନଷ୍ଟ କରାଯାଉଛି । ସେହିପରି ଶିଶୁବନ୍ଧି
 ଘଟଣା । ଓଡ଼ିଆମାନେ ପୁଣି କୁଆଡ଼େ ଧର୍ଷଣ ଓ ନରହତ୍ୟାରେ ଭାରତରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ
 ଚପିଯାଇଛନ୍ତି । ବାହାରର ଯେଉଁ ରିପୋର୍ଟମାନେ ସହଜଲଭ୍ୟ ହୋଇ
 ଓଡ଼ିଆଜାତିର ଏ ନିନ୍ଦା ଓ ଅପସ୍ରବାର କରି ବୁଲୁଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ମୁଁ କ୍ଷମା
 ଦେଇପାରେ । ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମୁଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିପାରେ: "ହେ ଭଗବାନ, ଏ
 ନିର୍ଦ୍ଦୋଷମାନଙ୍କୁ କ୍ଷମା ଦିଅ । କାରଣ ଏମାନେ କ'ଣ କରୁଛନ୍ତି, ତା ନିଜେ ମଧ୍ୟ
 ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ପ୍ରଲୋଭନରେ ପଡ଼ି କେବଳ ଏମାନେ ସେପରି କରୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ
 ଏମାନେ କ୍ଷମଣୀୟ ।"

କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଆ ହୋଇ ଯେଉଁମାନେ ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ସମ୍ପର୍କରେ ଏହି ମିଥ୍ୟାଚିତ୍ର
 ପ୍ରଚାର କରୁଛନ୍ତି- ସେମାନଙ୍କୁ କ'ଣ କୁହାଯିବ, ତାହା ସ୍ଥିର ବୁଦ୍ଧିରେ ଆପଣମାନେ
 ସ୍ଥିର କରିବା ପାଇଁ ମୁଁ ନିବେଦନ କରୁଛି । ମାତ୍ର ଗତ ପଚାଶ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଏଭୟା
 ହୋଇଛି ଆମ ସ୍ବାଭିମାନର ଅଗ୍ରଗତି ! ଏହି ପଚାଶ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ସବୁ
 ସାଂସ୍କୃତିକ, ଐତିହାସିକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସତ୍ତ୍ୱେ, ଓଡ଼ିଆମାନେ ଚରିତ୍ରହୀନ,
 କାଳୀକ, ଭିକାରୀ, କ୍ଷୁଧାର୍ତ୍ତ, ଝିଅବିକାଳୀ, ଶିଶୁବିକ୍ରୟୀ, ଶିଶୁହତା, ଧର୍ଷଣକାରୀ,
 ଦସ୍ୟୁ ଓ ନରହତା ରୂପେ କେବଳ ବାହାରର ଚିକଣିଆ ଇଂରାଜୀ
 ମାଗାଜିମାନଙ୍କରେ ନୁହଁନ୍ତି, ଆମ ଓଡ଼ିଶାର ମାଟିଆ ସମାଦପତ୍ରମାନଙ୍କରେ ପୁଣି

ପ୍ରଚାରିତ ହେଉଅଛନ୍ତି । ଋତ ପତାଶବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଏହା ହିଁ ହେଉଛି
ପ୍ରକାରମୋହନ ମଧୁସୂଦନ-ଗୋପବନ୍ଧୁ-ନାଳକଣ୍ଠ-ରୋଦାବରାଣ୍ୟ ପ୍ରମୁଖଙ୍କ
ସ୍ଵାଭିମାନରେ ନିର୍ଦ୍ଧିତ ଓଡ଼ିଶାର ବିକୃତ ଭାବମୂର୍ତ୍ତି ।

ମୋର ବେଳେବେଳେ ମନେହୁଏ, ମୋରଜମାନେ ଦିନେ ଓଡ଼ିଶାର
କୌଣସି କୌଣସି ଦେବମନ୍ଦିରକୁ ଭାଙ୍ଗିଥିଲେ ଯିନା, କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର
ଅର୍ଥନୈତିକ ଅବସ୍ଥା, ଆତ୍ମସ୍ତବ୍ୟ ଓ ଦୂର୍ଦ୍ଦଶାଗରକୁ ଭାଙ୍ଗି ନଥିଲେ । ମରହଟ୍ଟାମାନେ
ମନ୍ଦିର, ମଠମାନଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କଲେ ସତ୍ୟ, କିନ୍ତୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇଥିଲେ ଓଡ଼ିଶାର
ଅର୍ଥନୈତିକ ମେରୁଦଣ୍ଡ । ଇଂରେଜମାନେ ସେସବୁକୁ ରକ୍ଷା କଲେ ଯିନା, କିନ୍ତୁ ଭାଙ୍ଗି
ଦେଇଗଲେ ତାର ସାମରିକ ଅହଂକାର ଓ ଅଭିମାନ । ବାରବାଟୀ ଦୂର୍ଗ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇ
ପଥରରେ ତିଆରି କରାଇଲା କଟକ ସହରର ରାସ୍ତାଘାଟ ।

କିନ୍ତୁ ସ୍ଵାଧୀନତା ପରେ ମୁଁ ଏଇ ଯେଉଁ ରାଜନୈତିକ ନେତାମାନଙ୍କ କଥା
କହିଛି, ସେମାନେ ପୁରାପୁରି ଭାଙ୍ଗି ଦେଇଗଲେ ଓଡ଼ିଆଜାତିର ଆତ୍ମସ୍ତବ୍ୟ ଓ
ପୁରୁଷକାର । ଅଥଚ ଭବିଷ୍ୟତର ଆରମ୍ଭ ଦିନୁ ଓଡ଼ିଆଜାତିର ଆତ୍ମସ୍ତବ୍ୟ ଓ
ସ୍ଵାଭିମାନ ଉପରେ କେହି ଏସ୍ପକାର କଦାପିଆହାତୀ କୁଠାରାଘାଟ କରି ନଥିଲେ । ଇଏ
ହୋଇଛି, ଋତ ପତାଶବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ସ୍ଵାଭିମାନର ଗତି ।

ଓଡ଼ିଆମାନେ ସାରା ଭାରତରେ ସବୁଠାରୁ ଗରିବ ଗରିବ ବୋଲି
କହିବୁଲିଲେ, ଗୋଟିଏ ନିରନ୍ତର ଓଡ଼ିଆର ପାଟିକୁ ସୁଦ୍ଧା ଗୁଣ୍ଡାଏ ଭାଗ ଟେପି ଦେଇ
ପାରିବେ ନାହିଁ । ଅପର ପକ୍ଷରେ ତାର ଯେଉଁ ଆତ୍ମସମ୍ମାନବୋଧ ଓ ବଳିଷ୍ଠ
ଆତ୍ମସ୍ତବ୍ୟ ବା ସ୍ଵାଭିମାନ- ଯାହା ତାକୁ ସବୁ ଦଃଃଖଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ମଧ୍ୟରେ ଫିରାକିତ
କରି ରଖୁଆସିଛି- ସେହି ଆତ୍ମସ୍ତବ୍ୟ ଓ ଆତ୍ମସମ୍ମାନବୋଧକୁ ତା ଠାରୁ କାନ୍ତି
ନିଆଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଯଦି ଆମେ କଥାରେ କେବଳ ସ୍ଵାଭିମାନର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଆତ୍ମଜନ
କରୁ, ତା'ହେଲେ କାହାରି ସାକ୍ଷରେ ସ୍ଵାଭିମାନର ଚେତନା କଦାପି ଜାଗ୍ରତ ହେବ
ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ଆମ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଓ ଆଚରଣରେ ଏହା ବଳିଷ୍ଠ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶ
ପାଇବା ଉଚିତ ।

ଆମେରିକାରେ ଏବେ ଗୋଟିଏ ନୂଆ ସ୍ଵୋଗାନ ଉଠିଛି- 'ଏକ୍ସପେଲେନ୍ସ' !
ସେମାନଙ୍କର ବକ୍ତବ୍ୟ ହେଉଛି, ଆଜି ଆଉ ସାମନ୍ତବାଦର ବଂଶକୋଳିନ୍ୟ ବା
ପୁଣିବାଦର କାଷ୍ଠରକୋଳିନ୍ୟର ଦିନ ନାହିଁ । ଏଣିକି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି
କର୍ମକୋଳିନ୍ୟର ଯୁଗ । ସେଥିପାଇଁ ବିଜ୍ଞାନର ଭାବରେଟୋରାଠାରୁ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ର
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପର ଷ୍ଟୁଡିଓଠାରୁ ଲେଖକର 'ଷଟି' ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ବିଶ୍ଵବିଦ୍ୟାଳୟ
ଛାତ୍ରଠାରୁ ରାସ୍ତାର ବୁଦ୍ଧାବିକାଳା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ- ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁମାନେ ଯେଉଁ
କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି, ସ୍ତବ୍ୟକଣ୍ଠ ଉକ୍ତ ବା 'ଏକ୍ସପେଲେନ୍ସ' ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଇଏ
ହେଉଛି ସେ ଦେଶର ସ୍ଵାଭିମାନ ।

ଅଥଚ ଭାରତୀୟ ପରିସ୍ଥିତି ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିପାତ କଲେ, ଅବସ୍ଥା ଅତି ଲଜ୍ଜାଜନକ ମନେ ହେବ । କଥାରେ ତ ବାରବାଟୀ ଚାଷ ହେଉଛି ! ସ୍ତ୍ରୀଦେଶୀ ବୋଲି ଭାଷଣ ଦେବାରେ ଆମେସବୁ ଗଳ୍ପଦର୍ପୀ ! କିନ୍ତୁ ଖୁଅର ହେବା ପାଇଁ ସାମାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ସକାଶେ ଆମେ ଖୋଜୁଛୁ 'ଫରେନ୍' ! ଫରେନ୍ ହିଁଠାରୁ ଫରେନ୍ ଲିପିବଦ୍ଧ, ନେଲ୍‌ପଲିସ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁ ପାଇଁ ଆମେ ପାଉଛୁ । ଏଠାରେ ମୁଁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଜାଣିଥିବା ଗୋଟିଏ ଘଟଣା କହୁଛି । ବମେର ଗୋଟିଏ ନବବିବାହିତ ଦମ୍ପତି ମଧୁସାମିନୀ ବିଚାରବା ପାଇଁ କାଠମାଣ୍ଡୁ ଯାଇଥିଲେ । କାଠମାଣ୍ଡୁରେ ଚୋରା ବିଦେଶୀ ମାଲ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ଓ ସୁଲଭ ଦରରେ ମିଳେ । ସେମାନେ କାଠମାଣ୍ଡୁ ବଜାରରେ ବୁଲିବୁଲି କିଛି ସେସ୍ ଓ ଅନ୍ୟ ପ୍ରସାଧନ ସାମଗ୍ରୀ 'ଫରେନ୍' ଲୋକରେ କିଣିଲେ । ଦୋକାନୀ ସେମାନଙ୍କୁ କହିଦେଲା: ଏ ଜିନିଷ ସବୁ ଫରେନ୍ । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ସ୍ତ୍ରୀଦେଶୀକୁ ବାହୁଡ଼ିବା ପରେ ପ୍ୟାକେଟ୍ ଫିଟାଇ ଦେଖିଲେ ସେସବୁ ଭାରତରେ ତିଆରି ଜିନିଷ । ଅଥଚ କାଠମାଣ୍ଡୁରେ ସେମାନେ ଏଥିପାଇଁ ଦୁର୍ମୂଲ୍ୟ ଗଣି ଆସିଲେ ।

ଆମର ଏ ଫରେନ୍-ମୋହର ଦୁଇଟି କାରଣ ରହିଛି । ପ୍ରଥମ କାରଣ ହେଲା- ଆମ ନିଜ ତିଆରି ଜିନିଷ ଉପରେ ଶ୍ରଦ୍ଧାମୂଳକ ନ୍ୟୂନତା ଯୋଗୁଁ ଆମର ପତିଆରା ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ଆମେ ଖୋଜୁଛୁ ଫରେନ୍ ! ଦ୍ୱିତୀୟ କାରଣ ହେଲା- ଫରେନ୍ ଜିନିଷ ବ୍ୟବହାର କରିବା, ଫରେନ୍ ହିଁସି ପିଇବା ପରି ନୂତନ କୌଳିନ୍ୟର ସଙ୍କେତ ! ଆମେ ଅନ୍ୟକୁ ଠକିବା ପାଇଁ ଭଲ ଜିନିଷ ତିଆରି କରୁନାହିଁ- "ଯାହା ତାହା ହେଉଗଲେ ଚଳିଯିବ" ହେଉଛି ଆମ ଜାତିର କ୍ରିଡ଼ ! ସେଥିପାଇଁ ମଧୁସୂଦନ ଯେ କହୁଥିଲେ, ଆମକୁ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ- ତାହାର ଚାପୁର୍ବ୍ୟ ଆମେ ଆଜି ପୂରାପୂରି ଭୁଲିଯାଇଛୁ । ଓଡ଼ିଶାର ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ କେହି ଆଉ 'ପରଫେକ୍ସନିଷ୍' ବା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତାବାଦୀ ଦେଖାଯାଉ ନାହାନ୍ତି । "ଯାଇତାଲ ହେଲେ ଚଳିଯିବ" ଚକ୍ରରେ ଆଜି ସମସ୍ତେ ସବୁଷ୍ଟ । ଅନ୍ୟର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ବା ପ୍ରତିସ୍ପର୍ଦ୍ଧୀ ହେବାର ଚିନ୍ତା ଆମଠାରୁ ଆଜି ବିଦାୟ ନେଇଛି । ଅଥଚ ଓଡ଼ିଶା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ହେବା ପୂର୍ବରୁ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଓଡ଼ିଆ ନିଜନିଜ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ହେବା ପାଇଁ ସାଧନା କରୁଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧୁସୂଦନ-ଗୋପବନ୍ଧୁ, ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରାଧାନାଥ-ଫକୀରମୋହନ, ବିଜ୍ଞାନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପଠାଣି ସାମନ୍ତ ଓ ତୃତୀୟ ପରିଜା, କଳା କ୍ଷେତ୍ରରେ ବି.ବର୍ମା ଉପେନ୍ଦ୍ର ମହାରଥୀ ଓ ଗୋପାଳ କାନୁନ୍‌ଗୋ ପ୍ରମୁଖ ସମସ୍ତ ହୋଇପାରିଲେ । ମାତ୍ର ଆଜି କିଏ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ଥାନ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିପାରୁଛି ଓ ସେହିପରି ଓଡ଼ିଶା ବାହାରେ ସ୍ୱାକୃତି ଲାଭ କରିପାରିଛି- ତାହା ସ୍ପଷ୍ଟତରରେ ଏକ ଉତ୍ସାହକ ପ୍ରଶ୍ନ । ମୋଟ କଥା, ଆମର ସ୍ୱାଭିମାନ-ଚେତନା ନଥିବାରୁ ଆମେ ସାମାନ୍ୟ କିଛି ପଇସା, ସାମାନ୍ୟ କିଛି ନିରାପରା, ସାମାନ୍ୟକିଛି ପ୍ରଶଂସାରେ ସବୁଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇ ନିଜନିଜକୁ କୃତାର୍ଥ ମନେ କରୁଛୁ । ସ୍ୱାଭିମାନ କିନ୍ତୁ ଅଳ୍ପରେ ସବୁଷ୍ଟ

ରହିପାରେ ନାହିଁ । ଅଗସ୍ତିଷ ତୃଷ୍ଣା ପରି ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ଓ ସାଧନା ଅପରିସୀମା ! ମୋର ମନେହୁଏ, ଓଡ଼ିଶା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଆମ ଭିତରେ ଯେତିକି ସ୍ୱାଭିମାନ ଥିଲା, ତାହା ଆଜି ଆଉ ରହିନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ଯିଏ ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି, ସ୍ୱାଭିମାନର ଭାବନାରେ ଉଦ୍‌ଘାପ ହୋଇ, ତାକୁ କେବଳ ଜଣେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଓଡ଼ିଆ ନୁହେଁ, ଜଣେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଭାରତୀୟ ହେବା ପାଇଁ ସାଧନା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତା' ନହେଲେ ସ୍ୱାଭିମାନ ନାମରେ ସବୁ ଆତ୍ମାଳୀନ ଏକ ଶୂନ୍ୟଗର୍ଭ ପହଳିରେ ପରିଣତ ହୋଇପଡ଼ିବ ।

ଅନେକେ ଭୁଲି ଯାଇଥାନ୍ତି ଯେ, ଓଡ଼ିଶାର ଆପେକ୍ଷିକ ଅନଗ୍ରସରତା ମୂଳରେ ରହିଛି କେତେକ ଐତିହାସିକ ଦୁର୍ଘଟଣା । ଇଏ ଇତିହାସର କଥା ଯେ, ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଇଷ୍ଟଇଣ୍ଡିଆ କମ୍ପାନୀ ପୂର୍ବ ଭାରତରେ ପ୍ରଥମେ ବାଲେଶ୍ୱରଠାରେ ସେମାନଙ୍କର ଫ୍ୟାକ୍ଟ୍ରି ଓ ବାଣିଜ୍ୟକୋଠାସବୁ ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ବାଲେଶ୍ୱରରେ ପ୍ରଧାନ କର୍ମକେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାପନ କରିବା ସେମାନଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା । ଏକଥା 'ଅର୍ଦ୍ଧ ଆନାଲ୍‌ସ୍ ଅଫ୍ ଦି ବ୍ରିଟିଶ୍ ଇନ୍ ଇଣ୍ଡିଆ' ବହିରେ ଲେଖା ରହିଛି । କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳେ ବାଲେଶ୍ୱରର ଉପକୂଳ ଅନ୍ୟ ଯୁରୋପୀୟ ଜାତିମାନଙ୍କର ଜଳଦସ୍ୟୁ ଓ ଅବ୍ୟବସ୍ଥା ମରହଟ୍ଟା ବର୍ତ୍ତମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିତ୍ୟ ଉତ୍ପାଦିତ ଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ଇଂରେଜମାନେ ବାଲେଶ୍ୱରର ଉତ୍ତରକୁ ଗତିକରି ତାଏମନ୍ତ୍ ହାର୍ବର ଓ କଲିକତାରେ ଘାଟ ଜମାଇଲେ । ଏହି ସୂତ୍ରରେ କଲିକତା ହେଲା, ଭାରତ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ମହାନଗରୀ ଓ ରାଜଧାନୀ । ସେଦିନ ବାଲେଶ୍ୱର ମଧ୍ୟ ତାହା ହୋଇପାରିଥାନ୍ତା । କଲିକତାଭାରତ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀ ହେବାରୁ ସେଠାରେ ଆଧୁନିକ ଶିକ୍ଷା, ବାଣିଜ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟ ଓ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରକୃତିର ବିକାଶ ଘଟିଲା । ଓଡ଼ିଶା ବଙ୍ଗଳା ପ୍ରେସିଡେନ୍‌ସୀର କାନିଗଣ୍ଡିରେ ଏକ ଅବହେଳିତ କୋଣରେ ପଡ଼ିଥିବାରୁ ଓଡ଼ିଶାର ଅର୍ଥନୈତିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଓ ରାଜନୈତିକ ସ୍ୱାର୍ଥ କିପରି ବଳି ପଡ଼ିଲା, ତାହା ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ନିଷ୍ପ୍ରୟୋଜନ । କଲିକତାରେ ୧୮୫୭ ମସିହାରେ କଲିକତା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଗଣ୍ଡାଗଣ୍ଡା ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍ ଓ ଏମ୍.ଏ. ବାହାରିବା ବେଳକୁ ଆମ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏଣ୍ଟାନ୍ସ ପାଶ୍ୱବାଲା ଓଡ଼ିଆ ବିରଳ ଥିଲେ । କଲିକତାରେ ମେଡିକାଲ ସ୍କୁଲ ହେବା ବେଳକୁ ଓଡ଼ିଶାରୁ ଯିଏ ପ୍ରଥମେ ତାକୁତ୍ତା ପଡ଼ିବା ପାଇଁ ସେଠାକୁ ଯାଇଥିଲେ, ସିଏ ସେଠାରେ ଶବ କାନ୍ଥୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଖବର ପାଇ ତାଙ୍କ ପରିବାରକୁ ଗାଆଁ ଲୋକେ ଏକଘରିଆ କରିବାରୁ ବ୍ରାହ୍ମଣସନ୍ତାନଟିର ତାକୁତ୍ତାପାଠରେ ସେଇଠାରେ ଇ ଡ଼ୋର ବନ୍ଧା ହେଲା । ଓଡ଼ିଶାର କଞ୍ଚାମାଲ ବାହାରକୁ ଯାଇ କାରଖାନାମାନଙ୍କରୁ ଉତ୍ପାଦନ ହେଲା, ମାତ୍ର ଓଡ଼ିଶାର ଶୈଳିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧିରେ ତାହା ଆଦୌ ସହାୟକ ହେଲାନାହିଁ । ଓଡ଼ିଆମାନେ ବରଂ ସେଠାକୁ ଯାଇ କୁଲିଗିରି କରିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ ହେଲେ ।

ସ୍ବାଧୀନତା ସାଧିବ ଅବ୍ୟବହିତ ପର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୀରଜୀବ ଛୋଟିଆ କାଟ
 କାରଖାନା ଓ ଆକବର ଖାଁ ଗୁଡ଼ାଖୁ ଥିଲା ଓଡ଼ିଶାର ଏକମାତ୍ର ଶିଳ୍ପ ! ଏହିପରି
 ଉଦ୍ୟୋଗସବୁ ଇମ୍ବାଲ ବସିଲେ ଚାହା ବହୁଦୂର ଇସିଯିବ । କିନ୍ତୁ ଏହିସବୁ ଐତିହାସିକ
 ଦୂର୍ଦ୍ଦଶଣ ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାର ଆପେକ୍ଷିକ ଅନନ୍ତସରତା ସର୍ବତୋଭାବରେ ଦାୟା । ଆଜି
 ସୁଦ୍ଧା ଓଡ଼ିଶାର ସର୍ବଜ୍ଞାନ ବିକାଶ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଭିତ୍ତିଭୂମି ପୁରାପୁରି ନିର୍ମିତ
 ହୋଇପାରି ନାହିଁ । ତଥାପି ମୁଁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ, ପାରିପାଶ୍ବିକ ପରିସ୍ଥିତି ଅପେକ୍ଷା
 ମନୁଷ୍ୟର ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି ଉପରେ ଅଧିକ ନିର୍ଭରଶୀଳ । ଯେଉଁଠାରେ ଏହି ସ୍ବବଳ
 ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି ରହିଛି, ପରିସ୍ଥିତି ସେଠାରେ ଆପେଆପେ ଚିଆରି ହୋଇପାରିଛି । ସେଇ
 ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି ହେଉଛି ସ୍ବାଭିମାନର ପରିମାପକ । ମୁଁ ଆଶା କରୁଛି, ଆମର
 ଉତ୍ତରପୁରୁଷମାନେ ସେହି ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି ଦ୍ବାରା ଅନୁପ୍ରେରିତ ହୋଇ ନିଜନିଜ କ୍ଷେତ୍ରରେ
 ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ହେବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତୁ । ଚାହା ହିଁ ହେଉଛି, ମୋ ଦୃଷ୍ଟିରେ,
 ସ୍ବାଭିମାନର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସାଧନା ।

ଡଃ ମନ୍ମଥ ନାଥ ଦାସ

ଓଡ଼ିଶାର କେଉଁ ଏକ ଦୂରପଞ୍ଚାରେ ଗୋଟିଏ ମଧ୍ୟ ଇଂରାଜୀ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପାଠ ପଢୁଥିଲାବେଳେ ସ୍ମୃତ ସ୍ମୃତି ଓଡ଼ିଶା ସ୍ପନ୍ଦେଶ ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା । ସେତେବେଳକୁ ସେଇ ଘଟଣାର ମହତ୍ତ୍ୱ ଉପଲବ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ ମୋର କ୍ଷମତା ଆସି ନଥିଲା କିନ୍ତା ଓଡ଼ିଶାକୁ ସ୍ମୃତ ସ୍ମୃତି ରୂପେ ଗଠନ କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ମହାନ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଆତ୍ମାଶ୍ଚର୍ୟ ଉଦ୍ୟମ କରିଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ସୂଚନା ମିଳି ନଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀକାଳରେ ଜଣେ ଇତିହାସ ଅଧ୍ୟାପକ ମୋର ଚକ୍ରାବ୍ୟାଧାନରେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ପି.ଏଚ୍.ଟି. ଡିଗ୍ରୀ ପାଇଁ ସ୍ମୃତ ସ୍ମୃତି ଓଡ଼ିଶା ସ୍ପନ୍ଦେଶ ଗଠନ ଶୀର୍ଷକ ସଦର୍ଶ ପାଇଁ ଯେତେବେଳେ ଗବେଷଣା ଆରମ୍ଭ କଲେ ସେତେବେଳେ ଐତିହାସିକ ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ କିପରି ଭାବରେ ସ୍ମୃତ ସ୍ମୃତି ଓଡ଼ିଶା ସ୍ପନ୍ଦେଶ ଗଠିତ ହେଲା ତା' ଉପରେ ସମ୍ୟକ ଧ୍ୟାନ ଆସିଲା । ତଃ ଶରଣ ଚନ୍ଦ୍ର ପାତ୍ରଙ୍କ ସଦର୍ଶ ବହୁ ଦିନରୁ ସ୍ମରଣିତ ହୋଇପାରିଛି । ମନରେ ଗର୍ବ ହୁଏ ଯେ ଓଡ଼ିଶା ମାଟିରେ ମଧୁସୂଦନ ଦାସଙ୍କ ପରି ଜଣେ ମହାନ ବ୍ୟକ୍ତି ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ଦିନରେ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ଓ ଅନ୍ୟଦିଗ୍ରେ ଭାରତୀୟ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ- ଉଭୟ ପକ୍ଷକୁ ଆଖି ଆଗରେ ରଖିକିପରି ସର୍ବସାଧାରଣ ସହକାରେ ଉତ୍କଳ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଆରମ୍ଭ କରାଇଥିଲେ । ସେ ଓ ତାଙ୍କ ସହକର୍ମୀମାନଙ୍କର ଗୌରବମୟ କୃତିତ୍ୱ ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶା ହେଲା ସୁଧନା ଭାଷାଭିତ୍ତିକ ସ୍ପନ୍ଦେଶ । ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ଓଡ଼ିଆ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଚାର୍ତ୍ତିକ ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିଥିଲେ । ଭାରତର ଏକ ଅଙ୍ଗ ରୂପେ ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଭାରତୀୟ ଜାତୀୟତା ଯେ ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଲାଭ କରିବ ଏଥିରେ କଂଗ୍ରେସ ନେତୃତ୍ୱସଭାର ସନ୍ଦେହ ନଥିଲା । ସେତେବେଳେ 'ଓଡ଼ିଶା ଆନ୍ଦୋଳନ'କୁ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରେ କେହି ଦେଖୁ ନଥିଲେ କିନ୍ତା 'ଓଡ଼ିଶା ଆନ୍ଦୋଳନ' ପଶ୍ଚାତ୍ତତ୍ତ୍ୱରେ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ମନୋଭାବ ରହିଛି ବୋଲି ବିଚାର କରୁ ନଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶାର ଐତିହ୍ୟ, ପରମ୍ପରା ଏବଂ ଅତୀତର ଜାତିଗୁଡ଼ିକ ଭାରତବାସୀଙ୍କ ଆଗରେ ଓଡ଼ିଶାର ନିଜସ୍ୱ ଗୌରବ ଏପରି ଭାବରେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିପାରିଥିଲା, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ସ୍ମୃତ ସ୍ମୃତି ଓଡ଼ିଶାର ଇତ୍ୟାନ୍ତ ଭାରତ ସ୍ତୁତି ଯଥେଷ୍ଟ ଉପକାରୀ ହେବ ଏଥିରେ କାହାରି ସନ୍ଦେହ ନଥିଲା । ସଦର୍ଶ ପାଇଁ ଯେଉଁ ଗବେଷଣା ଚାଲିଥିଲା ସେଥିରେ ଜଣେ ଓଡ଼ିଆ ଇତିହାସରେ ମନରେ ସ୍ୱାର୍ଜମାନ ଜାତ ହୋଇଥିଲା ଯେ ଗୋଟିଏ ରାଜନୈତିକ କୃତିତ୍ୱ ଭାବେ ଓଡ଼ିଶାବାସୀ ଭାଷାଭିତ୍ତିକ ସ୍ପନ୍ଦେଶ ଗଠନ ପାଇଁ ଯାହା କରିଗଲେ ଭାରତର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଭାଷାଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳ ତାହା ସେତେବେଳେ କଳ୍ପନା କରିପାରି ନଥିଲେ ।

୧୯୩୭ ମସିହା ବେଳକୁ ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲା ସ୍କୁଲରେ ଭର୍ତ୍ତି ହେଲାବେଳକୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରଥମ କଂଗ୍ରେସ ମହିଳାମଣ୍ଡଳ ଗଠିତ ହେଲା । ସେକାଳ ରାଜନୈତିକ ଉନ୍ମୁଦନ ଏବେ ମଧ୍ୟ ମନରେ ଖେଳିଯାଇଛି । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସ ଚନ୍ଦ୍ରନାଥର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ରୂପେ ଆମ ସ୍କୁଲ ପରିଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଆସିଥିଲେ । ମୁଁ ଜଣେ ବୟସ୍କା ଲାବେ ଚାଷୁ ସ୍ନାତ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ପାଇଥିଲି । ଅତି ସାଧାରଣ ବେଶରେ ଯେତେବେଳେ କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସ ମହୋଦୟଙ୍କୁ ଦେଖୁଲି, ମନରେ ଅପାର ଆନନ୍ଦ ଆସିଲା ଓ ଜଣାଗଲା ଯେ କଂଗ୍ରେସର ବୁଝା ନେତାମାନେ କେତେ ସରଳ, କେତେ ନିର୍ଭୀକ ଓ କେତେଦୂର ଦେଶସେମା ଥିଲେ । ଆଜି ମନେ ପଡୁଛି ଚାଷୁ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇ ଛାତ୍ରାବସ୍ଥାର ସାଧାରଣ ବିକାସ କେତେଗୁଡ଼ିଏ, ଯଥା ମୁଖ୍ୟ କୁଣ୍ଡଳବା ଇତ୍ୟାଦି ଛାଡ଼ି ଦେଇଥିଲି । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଯୁଗରେ ବିଜ୍ଞାନର ଏକ ସଂଗ୍ରହାଳୟରେ ତଦା ଚିନ୍ତନ ବତଳାଟ ଲଟ୍ ଛିନ୍ନିଥିବାରୁ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଦଳିଲପଡ଼ୁ ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳିଲା । ସେତେବେଳେ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସଙ୍କ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯେପରି ଲେଖାଗୁଡ଼ିକ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲି ସେଥିରେ ମୋର ଚାଷୁ ପ୍ରତି ଥିବା ସମ୍ମାନ ଦୃଷ୍ଟିତ ହୋଇଗଲା । ଯେପରି ବଳିଷ୍ଠ ଲାବେ ସେ ଏକ ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ସଙ୍କଟ ମଧ୍ୟରେ ନିଜର ନୀତି ବ୍ୟୟାନ କରି ପାରିଥିଲେ ତାହା ଦେଖି ଜଣେ ଓଡ଼ିଆ ହିସାବରେ ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କଲି । ଭାରତର ଅନ୍ୟ ପ୍ରାଦେଶିକ କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସେ ଥିଲେ ଜଣେ ନିର୍ଭୀକ ଓ ନୀତି ପରାୟଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଏବଂ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷିତ ସମ୍ମାନ ରଖିବା ପାଇଁ ଚାଷୁର ଯେଉଁ ଦୃଢ଼ତା ସେଥିପାଇଁ ଗଢ଼ିତ ହେଲି ।

ହାଇସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିଲା ବେଳେ ତେଲଙ୍ଗାଠାରେ କଂଗ୍ରେସର ନିଖୁଳ ଭାରତ କଂଗ୍ରେସ କମିଟିର ଏକ ଅଧିବେଶନରେ ଯୋଗ ଦେବାପାଇଁ ସ୍ୱୟଂ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀ ଏଠାକୁ ଆସିଥିଲେ । ଜଣେ ଛାତ୍ର ହିସାବରେ, ବିନା ଟିକେଟରେ, ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ ବାଲେଶ୍ୱରରୁ ତେଲଙ୍ଗା ପଳାଇ ଆସିଥିଲି । ଯେଉଁ ଜନସମାବେଶ ଓ ଜାତୀୟ ଉନ୍ମୁଦନ ମଧ୍ୟରେ ତେଲଙ୍ଗାଠାରେ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ଦେଖିବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ଲାଭକରି ତାହା ଦ୍ୱାରା ମନରେ ଅପାର ଗର୍ବ ଆସିଥିଲା । ସେହିପରି ବାଲେଶ୍ୱରଠାରେ ସୁଭାଷ ଚନ୍ଦ୍ର ବୋଷଙ୍କୁ ଅତି ନିକଟରୁ ଦେଖିପାରି ଏବଂ ଯେଉଁପରି ଭାବରେ ଓଡ଼ିଶା ପକ୍ଷରୁ ଚାଷୁ ଉଦ୍ଧୃତ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଦିଆ ଯାଇଥିଲା ତାହା ଦେଖିଉନ୍ମୁଦିତ ହୋଇଥିଲି । ସେହି ଛାତ୍ରାବସ୍ଥାରେ ଆମେ ଜାଣିବାକୁ ପାଉଥିଲୁ ଯେ ଓଡ଼ିଶାର ଗଡ଼ଜାତମାନଙ୍କରେ ଗଣଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲାଣି । ଏବଂ ନିରାହ, ଅସହାୟ, ଦରିଦ୍ର ଗଡ଼ଜାତବାସୀ ନିଜନିଜ ରାଜାମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିବା ପାଇଁ ଆଗଭର ହେଲେଣି । ଅତ୍ୟାଚାରୀ କାହାଣୀ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳୁଥାଏ । ଏବଂ ଲୋକଙ୍କ ସାହସିକ ପ୍ରତିରୋଧ ମନରେ ଉନ୍ମୁଦନ ଆଣି ଦେଉଥାଏ ।

୧୯୪୭ ମସିହା ଜୁଲାଇ ବେଳକୁ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜରେ ଭର୍ତ୍ତି ହେଲି । ଅଗଷ୍ଟ ମାସରେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା 'ଭାରତ ଛାଡ଼' ଆନ୍ଦୋଳନ । କିଛିଦିନ ପାଇଁ କଲେଜ ବନ୍ଦ ହେଲା । ଗାଁରେ ଆସି ରହିଲି ଓ ଅନ୍ୟ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ସହିତ ମିଶି ଗାଁର ଶାନ୍ତତାରେ ଚାଲିଥିବା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗ ଦେଲି । ଦିନେ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ମୋ ବାପା କେଉଁ ଏକ ଦୂରଘାଟରୁ ଫେରିଆସି ନିଜ ଆଖିରେ ଦେଖୁଥିବା ଏକ ମର୍ମହୃଦ ଘଟଣା ବର୍ଣ୍ଣନା କଲେ । ତାହା ଥିଲା 'ଭରମ୍ ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ' । ବହୁ ବର୍ଷ ପରେ ଭାରତୀୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ଉପରେ ଯେତେବେଳେ ଗବେଷଣା କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଲି ସେତେବେଳେ ସେଇ 'ଭରମ୍ ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ' 'ଭାରତ ଛାଡ଼' ଆନ୍ଦୋଳନର ବୃହତ୍ତମ ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ ଥିଲା ବୋଲି ଜାଣିପାରିଲି । ମନରେ ଅପାର ଗର୍ବ ଆସିଥିଲା । ଭାରତର କୌଣସି ଅଞ୍ଚଳରେ ଏପରି ଏକ ଦମନମୂଳକ ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ ଘଟି ନଥିଲା କିମ୍ବା ଏତେ ସଂଖ୍ୟକ ସାଧାରଣ ଦେଶବାସୀ ଗୋଟିଏ ଗୁଳିକାଣ୍ଡରେ ହତାହତ ହୋଇ ନଥିଲେ । ୧୯୮୫ ମସିହାରେ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସର ଶତବାର୍ଷିକା ଉପଲକ୍ଷେ ଯେଉଁ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ଇତିହାସ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା, ସେ ଇତିହାସର ଖଣ୍ଡିତ ଗ୍ରନ୍ଥ ସଙ୍କଳନ କରିବାର ଭାର ସ୍ୱର୍ଗତା ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀମତୀ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ମୋ ହାତରେ ନ୍ୟସ୍ତ କରିଥିଲେ । ସେ ଗ୍ରନ୍ଥରେ 'ଭରମ୍ ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ' ଉପରେ ରୋଟିଏ ମାତ୍ର କ୍ଷୁଦ୍ର ପାରାଗ୍ରାଫ ଯୋଗ କରିପାରି ଆତ୍ମତୃପ୍ତି ପାଇଲି । ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ସ୍ତରରେ ଓଡ଼ିଶାବାସୀ ଭାରତର ଯେ କୌଣସି ଅଞ୍ଚଳରେ ଲୋକଙ୍କ ପରି ନିଜର ସାହସ ଓ ବୀରତ୍ୱ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିପାରିଛନ୍ତି ଏହା ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଏକ ଗର୍ବ ଏବଂ ଗୌରବର ବିଷୟ ।

୧୯୪୭ରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆସିଲା । ସେଥିପରେ ଆଜି- ରକ୍ତଚାତ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କର ଉଦ୍ଧୃଷ୍ଟି । ଏକ ବୃହତ୍ତର ପ୍ରାକୃତିକ ଓଡ଼ିଶାର ଏକତ୍ରୀକରଣ ପଦରେ ଓଡ଼ିଶା ଯେ ଭାରତର ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କ ପରି ଏକ ବିଶିଷ୍ଟ ରାଜ୍ୟ ରୂପେ ପରିଗଣିତ ହେଲା- ତା' ଥିଲା ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ ଏକ ଶୁଭ ସଙ୍କେତ । ୧୯୪୮ରେ ଆତ୍ମବାଦ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ପାଣ୍ଡୁ କରି ଭୁବନେଶ୍ୱରଠାରେ ଚାଲିଥିବା ଶିଶୁପାଳଗଡ଼ ଖନନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲି । ଅତୀତ ସମ୍ପର୍କରେ ଯେଉଁପ୍ରକାର ଐତିହାସିକ ସତ୍ୟ ଉଦ୍‌ଘାଟିତ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା ତାହା ଏକ ଅତ୍ତରପୂର୍ବ ଆନନ୍ଦ ଆଣି ଦେଉଥାଏ । ଶିଶୁପାଳଗଡ଼ ମାଟି ତଳେ ପଡ଼ି ରହିଥାଏ ଅତୀତର ତୋଷାଳା ଏବଂ କଳିଙ୍ଗନଗରୀ । ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରାଚୀନ ଗୌରବ, ସୁଦୃଢ଼ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଦେଶବାସୀଙ୍କ ବୀରତ୍ୱର ଗାଥା ଭାରତ ଇତିହାସରେ ଅବିଦିତ ନାହିଁ । ଆଜି ମନେ ହେଉଛି ଶିଶୁପାଳଗଡ଼ ପରି ଓଡ଼ିଶାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ଅତୀତର ଜାଣି ପୋତି ହୋଇ ରହିଛି । ଭାରତ ସରକାର ଖନନ କାର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଦ କରିଦେଲେ । ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରତ୍ନତାତ୍ତ୍ୱିକ ଖନନ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରାୟ କିଛି ହେଉନାହିଁ କହିଲେ ଚଳେ । ନିଜ ସ୍ମାରିମାନ ଉପରେ ବାଧା ଆସୁଛି । କାରଣ ହୁଏତ ଏ ଦିଗରେ ଓଡ଼ିଶା ଅବହେଳିତ ରହିଛି ।

୧୯୪୮ ମସିହାରେ ଅଧ୍ୟାପକ ରୂପେ ବାଲେଶ୍ଵରର ପଟ୍ଟନାୟକ ମୋହନ କଲେଜରେ ଯୋଗଦାନ କଲା ପରେ ପରେ ଗୋଟିଏ ନୂତନ ପ୍ରେରଣାରେ ଲେଖୁଥିଲି- **Glimpses of Kalinga History** ନାମକ ଖଣ୍ଡିଏ ପୁସ୍ତକ । ତାହା କଲିକତାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ପରେପରେ ଲେଖିଲି 'ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଉତ୍କଳାୟ ଧର୍ମ ଓ ସଭ୍ୟତା' ନାମକ ଆଉ ଖଣ୍ଡିଏ ବହି । ଓଡ଼ିଶାର ଅତୀତ ଭବିଷ୍ୟ ପ୍ରତି ମନ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭାବ ଅନୁରକ୍ତି ଆସି ଯାଉଥାଏ । କେତେ ମହାନ ଥିଲେ ଏ ଜାତିର ପୂର୍ବପୁରୁଷମାନେ । ସିଂହଳ, ଦକ୍ଷିଣପୂର୍ବ ଏସିଆ ଇତ୍ୟାଦି ଅଞ୍ଚଳରେ ସେମାନଙ୍କର ଉପନିବେଶ ସ୍ଥାପନ ତଥା ଭାରତୀୟ ଧର୍ମ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରସାର ପାଇଁ ଯେଉଁ ପ୍ରକାର ଅଦମ୍ୟ କାର୍ତ୍ତି ତାହା ଏ ଯୁଗର ଜଣେ ଓଡ଼ିଆ ହିସାବରେ ମନକୁ ଗଭୀର ଭାବେ ପ୍ରଭାବିତ କରୁଥାଏ । ଅତୀତର ମୂଳଭିତ୍ତି ଉପରେ ନୂତନ ଓଡ଼ିଶାର ଭବିଷ୍ୟତ କଳ୍ପନା ମନସ୍ତାତ୍ଵିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଉତ୍କଳ ହୋଇ ଉଠୁଥାଏ । ୧୯୫୭ ମସିହାରେ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜରେ ଜଣେ ଅଧ୍ୟାପକ ରୂପେ ଯୋଗ ଦେଲି । କୌଣସି ଗୋଟିଏ ସପ୍ତାହରେ କଟକ ନଗରୀ ଉପରେ ଏକ ଅର୍ଥନୈତିକ ଦୃଷ୍ଟିପାତ ପାଇଁ କିଛି ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବାକୁ ସମ୍ଭାବ୍ୟ କଲି । କଟକର ଗୋଟିଏ ମୁଖ୍ୟରାସ୍ତାରେ ଚାଲିଚାଲି ଯେଉଁପ୍ରକାର ଦୃଶ୍ୟମାନ ଦେଖିଲି ତାହା ମନରେ ଆଘାତ ଆଣିଲା । ମଟରକାର ବିଜ୍ଞା କରୁଛନ୍ତି ବାହାରର ବ୍ୟବସାୟୀ । ରାସ୍ତାର ଅନ୍ୟପାଖରେ ଓଡ଼ିଆମାନେ ବିଜ୍ଞା କରୁଛନ୍ତି ମାଠିଆ ଓ ସୁରେଇ । ସେହିଠାରୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିକରି ଚାଲିଲି । କଟକର ମୁଖ୍ୟରାସ୍ତାରେ ଯେତେ ବଡ଼ବଡ଼ ବ୍ୟବସାୟୀ, ଦୋକାନୀ, ଅଧିକାରୀ ଥିଲେ ଅଣଓଡ଼ିଆ । କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକେ ବିଜ୍ଞା କରୁଥାଆନ୍ତି ନିଜର ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବିକା ପାଇଁ ପାନ କିମ୍ବା ବିଡ଼ି, ଝାଡୁ କିମ୍ବା ମାଠିଆ, ଚେନାଚୁର କିମ୍ବା ଚା' । ମନେହେଲା ଯେ ଓଡ଼ିଆ ମାଟିରେ ବାହାର ଅଞ୍ଚଳର ବହୁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଲୋକେ ସେମାନଙ୍କର ଅର୍ଥନୈତିକ ମୂଳଭିତ୍ତି ସ୍ଥାପନ କରି ସାରିଲେଣି । ଅଥଚ ଦରିଦ୍ର ଓଡ଼ିଶାବାସୀ ଅନେକ ପକ୍ଷରେ ପଡ଼ି ରହିଛନ୍ତି । ବାଣିଜ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟ ଇତ୍ୟାଦିରେ କିମ୍ବା ଓଡ଼ିଶାର ଆର୍ଥିକ ସୁଯୋଗ ପାଇଁ ସେମାନେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାର ଅର୍ଥନୈତିକ ଶୋଷଣ ବାହାରର ଗୋଷ୍ଠୀମାନଙ୍କ ହାତକୁ ଚାଲିଯାଇଥାଏ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ଭୁବନେଶ୍ଵର ପ୍ରକୃତି ଅନ୍ୟକେତେକ ସହରର ଅର୍ଥନୈତିକ ଫାବସ୍ତା ଦେଖି ଏହାହିଁ ମନେ ହୋଇଛି ଯେ ଓଡ଼ିଶାର ଅର୍ଥନୀତି ବହୁ ପରିମାଣରେ ଏ ଅଞ୍ଚଳର ସତ୍ତାନମାନଙ୍କ ହାତରେ ନରହି ବାହାରର ଲୋକମାନଙ୍କ ହାତରେ ରହିଯାଇଛି ।

ଜଣେ ଅଧ୍ୟାପକ ରୂପେ ଯେତେବେଳେ ବାହାରର ବିଶ୍ଵବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ସମ୍ପର୍କ ରଖିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଥାଏ ସେତେବେଳେ ଗର୍ବ ଆସୁଥାଏ ଓଡ଼ିଆ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଧାର୍ଯ୍ୟ, ବୁଦ୍ଧି ଓ ପ୍ରତିଭା ସମ୍ପର୍କରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଖରୁ

ପ୍ରଶଂସା ଶୁଣି । ବାହାରର ଯେ କୌଣସି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଓଡ଼ିଶାର ଛାତ୍ରମାନେ ଯାଇଛନ୍ତି ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତିଭାର ପରିଚୟ ଦେଇଛନ୍ତି । କଲିକତା, ପାଟନା, ଆହ୍ଲାବାଦ, ବନାରସ, ଆଲିଗଡ଼, ଲକ୍ଷ୍ନୋ, ଦିଲ୍ଲୀ ପ୍ରଭୃତି ବଡ଼ବଡ଼ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଓଡ଼ିଆ ଛାତ୍ରମାନେ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିବା ପାଇଁ ସକ୍ଷମ ଥାଆନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍ ଶିକ୍ଷା ଦାକ୍ଷୀଣ୍ୟରେ ସମସାମୟିକଓଡ଼ିଶା ଭାରତର ଯେକୌଣସିଅଞ୍ଚଳ ଅପେକ୍ଷା ପ୍ରତିଭା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅଗ୍ରଗାମୀ ଏଥିରେ ମୋର ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ଏଣେ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ବର୍ଷ ପରେ ବର୍ଷ ବିତିଯାଇଛି, ଦଶନ୍ଧି ପରେ ଦଶନ୍ଧି ମଧ୍ୟ । ବୌଦ୍ଧିକ ଜଗତରେ ଓଡ଼ିଆ ରାଜନୀତି ଉପରେ କେତେ ପ୍ରକାରର ଗବେଷଣା ଚାଲିଛି ଏବଂ ଓଡ଼ିଆ ରାଜନୀତି ଉପରେ ଗ୍ରହମାନ ରଚିତ ହେଉଛି । ଥରେ ଓଡ଼ିଶାର କୌଣସି ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଏକ ବିରାଟ ଜନସମାବେଶରେ ଭାଷଣ ଦେବାପାଇଁ ଯାଇଥିଲି । ଓଡ଼ିଶାର ଜଣେ ବରିଷ୍ଠ ଜନନାୟକ ସଭାପତି ଆସନ ଅଳଙ୍କୃତ କରିଥିଲେ । ମୁଁ ମାଇକ୍ ପାଖକୁ ଉଠିଲାବେଳକୁ ସଭାପତି ରୂପେ ସେ ହଠାତ୍ ମୋତେ ଆଦେଶ ଦେଲେ- ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଶାର ଅଗ୍ରଗତିର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ କ'ଣ ରାଜନୀତି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ସେ ବିଷୟରେ କିଛି କହିବା ପାଇଁ । ମୁଁ ଅନିଚ୍ଛା ସତ୍ତ୍ୱେ କହିଥିଲି, ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଓଡ଼ିଶାର ରାଜନୀତିରେ ଯେଉଁ ପ୍ରକାର ଚୁପ୍‌ସୁପ୍, ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ଏବଂ ଗ୍ରାହ୍ୟୁକ୍ତ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଛି ତାହାହିଁ ଓଡ଼ିଶାର ଚରମ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ । ଓଡ଼ିଶାର ସାମୂହିକ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ସମ୍ମିଳିତ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁନାହିଁ । ଅଥଚ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ମନୋଭାବ ସହ ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ପରସ୍ପରର ବିରୁଦ୍ଧାଚରଣ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଓଡ଼ିଶାର କ୍ଷତି ସାଧୁତ ହେଉଛି । ଏ ବିଷୟରେ ଅଧିକ କହିବା ବାସ୍ତବ୍ୟ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଶାର ନେତୃତ୍ୱ ଉପରେ ଆକ୍ଷେପ ନକରି ମଧ୍ୟ ଉପାୟ ନାହିଁ । ଯଦି ଗୋଷ୍ଠାଗତ, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ରହି ଓଡ଼ିଶାର ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକର ସମାଧାନ ପ୍ରତି ଓଡ଼ିଶାରେ ବଳିଷ୍ଠ ଏକତ୍ରିତ ଦଳୀୟ ନେତୃତ୍ୱ ପ୍ରଥମରୁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଆନ୍ତା ତା'ହେଲେ ଓଡ଼ିଶାର ଅନେକ ଉନ୍ନତି ସାଧୁତ ହୋଇ ପାରିଥାଆନ୍ତା ।

ବିଦେଶ ବ୍ରାମଣ କରିବା ପାଇଁ ବାରମ୍ବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଛି । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର ବିଷୟ ଇଂଲଣ୍ଡ ଓ ଆମେରିକା ପ୍ରଭୃତି ଦେଶରେ ଅନେକ ପ୍ରତିରାଶାଳୀ ଓଡ଼ିଆ ବୈଜ୍ଞାନିକ, ଇଞ୍ଜିନିୟର, ଡାକ୍ତର ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ପାରିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ସୁନାମ ଗର୍ବ ଆଣିଦିଏ ମନରେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକେ ଓଡ଼ିଶାରେ ନିଜ ପ୍ରତିଭା ବିକାଶର ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ନପାଇ ବିଦେଶକୁ ଚାଲିଯାଇଛନ୍ତି ଏବଂ ସେଠାରେ ଓଡ଼ିଆ ରୂପେ ନିଜର ଦକ୍ଷତା ପ୍ରମାଣ କରିପାରିଛନ୍ତି । ଏହା ଅବଶ୍ୟ ମଙ୍ଗଳଦାୟକ । ବିଦେଶରେ ରହିବା, କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଏବଂ ତତ୍ପରା ପ୍ରକାରରେ ଓଡ଼ିଶାର ସୁନାମ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ଅନେକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆବଶ୍ୟକ । କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଆ ଭିତରେ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ସୁଯୋଗ ନାହିଁ ଏପରି ଏକ ଧାରଣା ଦୁର୍ବଳ ହିତକର ନୁହେଁ ।

୧୯୬୨ ମସିହାରେ ବାଣାବିହାରଠାରେ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଇତିହାସ ବିଭାଗର ମୁଖ୍ୟ ଅଧ୍ୟାପକ ଭାବେ ଯୋଗଦେଇ ଅନେକ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଆସିଲେ । ଏହି ଦୀର୍ଘ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଦେଶ ବିଦେଶରୁ ଧନେକ ବଡ଼ବଡ଼ ବିଦ୍ୱାନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଛି । ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଶାର ଐତିହାସିକ ସ୍ଥାନମାନ ଦେଖାଇବା ପାଇଁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇଯାଇଛି । ଖଣ୍ଡଗିରି-ଉଦୟଗିରି, କିଙ୍ଗରାଜ, କୋଣାର୍କ ସ୍ଥଳୀ ଦେଖିବା ପରେ ସେମାନେ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଜାଣି ସଚ୍ଚି ଯେପରି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ପ୍ରଶଂସା କରିଯାଇଥାଆନ୍ତି ତାହା ଦୂରା ଗର୍ବର ସାମା ରହେ ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ପୂଜନୀୟତା ଏବଂ କଳାକାରୁଣୀ, ସାପତ୍ୟ ଓ ଭାବର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଅସାଧାରଣ ସୁତରା ସୁଦର୍ଶନ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମୋହିତ କରେ । ସେମାନେ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଶାର ସାମ୍ବେଦନିକ ବିଭବ ସଚ୍ଚି ଅବଗତ ହେବାକୁ କେତେବେଳେ କେତେବେଳେ ଚାହିଁଛନ୍ତି । ଯେତେବେଳେ ଓଡ଼ିଶାର ନଦନୀ, ଉପତ୍ୟକା, ବନ୍ଦର, ଖଣିଜ ସମ୍ପଦ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟ ସେମାନଙ୍କୁ କୁହାଯାଏ ସେମାନେ ସତେ ଯେପରି ଏ ଜାତିର ଆଶାମା ସୁଗତି ପାଇଁ ଆଗ୍ରହାନ୍ୱିତ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତା ସହିତ ବେଳେବେଳେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହିକେହି ଓଡ଼ିଶାର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସଚ୍ଚି ଆକ୍ଷେପ ମଧ୍ୟ କରିଥାଆନ୍ତି । ତାହା ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥମାନ ଉପରେ ଗୁରୁତର ଆଘାତ ଆଣେ । ଥରେ ଜଣେ, ହଙ୍ଗେରୀ ଦେଶର ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କୁ କିଙ୍ଗରାଜ ମନ୍ଦିର ଦେଖାଇବା ପାଇଁ ନେଇ ଯାଇଥିଲେ । ମନ୍ଦିରର ମୁଖ୍ୟଦ୍ୱାର ବାହାରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ମନ୍ଦିର ମାତ୍ର ଉପରେ ଯେଉଁ ସଜାର ସୂକ୍ଷ୍ମ କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଛି ତାହାକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଥିଲେ ଏବଂ ମନ୍ଦିର ସାତାରର ଗୋଟିଏ ସୁଉଜ ସ୍ଥାନରୁ ଥାଇ ତାଙ୍କୁ ମନ୍ଦିରଟି ଦେଖାଇ କହୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେ ମନ୍ଦିର ଆଡ଼କୁ ନଗାହି ସ୍ଥାନେସ୍ଥାନେ ବସିଥିବା ରୋଗୀ ଓ ଭିକାରୀମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଯାଇ ଥାଆନ୍ତି । ଶେଷରେ ସେ ମୋଡେ କହିଲେ, "ମୁଁ ଭ୍ରମଣ ପାଇଁ ଆଉ କେବେ ଏଠାକୁ ଆସିବି ନାହିଁ ।" କାରଣ ପଚାରିବାରୁ ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, "ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ଏପରି ଛବି ଦେଖିବା ପରେ ଯେଉଁ ଦଃଖ ଆସୁଛି ତାହା ମୁଁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିପାରିବି ନାହିଁ । ମନୁଷ୍ୟ ପୁଣି ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଥାଆନ୍ତି ତାହା ମୋର କଳ୍ପନାତୀତ ।" ମୁଁ ଯେତେସକାର କୈପସିତ ଦେଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ସମ୍ମତହୁଏନା । ମନରେ ଅତିଶୟ ଦଃଖ ଆସିଲା । ଓଡ଼ିଶାର ସମସ୍ତ ଗର୍ବ ଓ ଗୌରବ, ଐତିହ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ସବୁ ଓଡ଼ିଶାର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ବିଦେଶୀମାନଙ୍କୁ ଏପରି ଏକ ଧାରଣା ଦେଇଛି ଯାହାଦ୍ୱାରା ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ସ୍ୱାର୍ଥମାନ ଉପରେ ବାଧା ଆସୁଛି ।

୧୯୬୬ ମସିହାରେ ଭାରତୀୟ ଇତିହାସ କଂଗ୍ରେସର ଅଧିବେଶନ ବାଣାବିହାରଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଲା । ଦେଶ ଓ ବିଦେଶରୁ ୧୨୦୦ ପ୍ରତିନିଧିସେଥିରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକେ ପୁରୀ, କୋଣାର୍କ, ଭୁବନେଶ୍ୱର (The Golden Triangle) ଦେଖିବାରି ମୋହିତ ହେଲେ ଏବଂ ଓଡ଼ିଆବାଦୀଙ୍କ ପୂଜନୀୟତା ସଚ୍ଚି ସଚ୍ଚି ବିପୁଳ ପ୍ରଶଂସା କରିଗଲେ ।

ଥରେ ଇଣ୍ଡନରେ ଥିବାବେଳେ କେତେକଜଣ ଇଂରେଜ ଅଧ୍ୟାପକ କଥା
 ଛକରେ ଭାରତରେ ନିର୍ମିତ ହେଉଥିବା ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଆକ୍ଷେପ କରି
 କହିଲେ ଯେ ତୁମ ଦେଶରେ ଐତିହାସିକ ଫିଲ୍ମ ତିଆରି ହୁଏନାହିଁ ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ
 ତୁମର ଐତିହାସିକମାନେ ହିଁ ଦାୟା । 'ବେନହର୍' ଓ 'କ୍ୟୋ ଲାଡିଂ' ପ୍ରଭୃତି ଛବି
 ଦେଖୁ ମୁଁ ଗୋଟିଏ ସ୍ତରଣା ପାଇଲି: ଯଦି ସମ୍ରାଟ ଅଶୋକଙ୍କ କଳିଙ୍ଗ ଯୁଦ୍ଧ ଉପରେ
 ଐତିହାସିକ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ରଟିଏ କରାଯାଇପାରନ୍ତା ତା'ହେଲେ ସାରା ଏସିଆ
 ମହାଦେଶରେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ କିପରି ପ୍ରସାରିତ ହେଲା ତାହା ବିଶ୍ୱବାସୀଙ୍କ ଆଗକୁ
 ଯାଇପାରନ୍ତା। କଣେ ଚଣ୍ଡାଣୋକ କାହିଁକି ଚଣ୍ଡାଣୋକ ଥିଲେ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ଇୟାବହ
 ଯୁଦ୍ଧ ପରେ ତାଙ୍କର କିପରି ମାନସିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଲା ଏବଂ ଯାହାଦ୍ୱାରା ସେ
 ଧର୍ମାଶୋକରେ ପରିଣତ ହେଲେ ସେହି ବିଷୟକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ଐତିହାସିକ
 ଗବେଷଣା ଆରମ୍ଭ କରି । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ସ୍ଥାପନ ଅବିଚ୍ଛିତ କଳିଙ୍ଗ ଜାତିର ବ୍ୟବହୃ
 ଭାରତବାସୀ ଜାଣନ୍ତୁଏବଂ ମାନବ ସତ୍ୟତା ପ୍ରତି ଭାରତର ଅବଦାନ ବିଶ୍ୱବାସୀ
 ଜାଣନ୍ତୁ । କାହିଁକି ଆମ ଜାତୀୟ ପତାକାରେ ଚଣ୍ଡାଣୋକ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି ତାହା ବିଶ୍ୱବାସୀ
 ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ନୂତନ ଉନ୍ମୁଦନା ସହ କଳିଙ୍ଗ ଯୁଦ୍ଧ ଉପରେ ଏକ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର
 ପାଇଁ ଏକ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି । ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ପାଖକୁ ମତ ପଠାଇଲି ଯେ
 ବନେ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ଥିବା ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ନିର୍ମାତାମାନଙ୍କୁ ଏପରି ଐତିହାସିକ
 ଚିତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଉ । ଶେଷରେ ବନେର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର
 ନିର୍ମାତା ଓ.ପି. ରାୟହାନ୍ଙ୍କ ପାଖରୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପାଇ ବନେ ଗଲି । ସେ ଏବଂ ତାଙ୍କର
 ଉପଦେଶମାନେ ମୋର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଶୁଣିଲେ । ଯୋଜନା ଆଗେଇ ଚାଲିଲା ।
 ରାୟହାନ୍ ଜାପାନ ଗଲେ ଓ ତା'ପରେ ହଲିଉଡ୍ । ସେ ଦୁଇ ସ୍ଥାନରେ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର
 ନିର୍ମାତାମାନେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରର ସାହାଯ୍ୟ ଦେବାକୁ ସଜ୍ଜିତ ଦେଲେ । ସାଟି ହିନ୍ଦୀ,
 ଇଂରାଜୀ ଓ ଜାପାନୀ ଭାଷାରେ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ନିର୍ମାଣ ହେବାର ଯୋଜନା ଚାଲିଲା ।
 ଗୋଟିଏ ଛୁଟିରେ ୩ ସପ୍ତାହ ବନେରେ ରହି ପ୍ରତିଦିନ ମୋ କାହାଣୀର ଦୃଶ୍ୟମାନ
 ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଥିଲି ଏବଂ ହଲିଉଡ୍ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ଜଗତର ପ୍ରସିଦ୍ଧ
 ଫିଲ୍ମ ଲେଖକ ଆଣ୍ଡ୍ରୁ ସିନ୍କ୍ଲେୟାର୍ ମୋର ଦୃଶ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ଦୃଶ୍ୟରେ ପରିଣତ
 କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଲେଖାଟି ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଆକାର ଧାରଣ କଲା । ମୋର ସମସ୍ତ
 ଅଧ୍ୟବସାୟ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ କପର୍ସକ ନେବି ନାହିଁ ବୋଲି ଛିଣ୍ଡିତ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଲି ।
 ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅଭିନେତା ଅଭିନେତ୍ରୀମାନେ ବିନା ପାରିଶ୍ରମିକରେ ସେଥିରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ
 କରିବେ ବୋଲି ରାଜି ହେଲେ । କୋଟିକୋଟି ଟଙ୍କା ଜାପାନ ଓ ହଲିଉଡ୍ ରଣ
 ଦେବେ- ଠିକ୍ ହେଲା । ଏକ ମିଶନାରୀ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ରୂପେ ଏହା ନିର୍ମିତ ହେବ ଏବଂ
 ଯାହା କିଛି ଲାଭ ଅନାଥାଶ୍ରମକୁ ଦାନ କରାଯିବ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଗଲା ।
 ରାୟହାନ୍ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଆସି କଳିଙ୍ଗ ଯୁଦ୍ଧ ଆଉଟ୍‌ଟୋର ସୁଟିଂ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନ
 ନିରୂପଣ କରିଗଲେ । ଚିଲିକାଠାରେ ନୌଯୁଦ୍ଧର ଦୃଶ୍ୟମାନ ସୁଟିଂ ହେବ, ଠିକ୍
 ହେଲା । ହଲିଉଡ୍‌ର କ୍ୟାମେରାମ୍ୟାନମାନେ ଏ ଯୁଗର ୧୦ ହଜାର ଅଣ୍ଟାରୋହାକୁ

ସେ ସୁରର ପୋଷାକ ପିନ୍ଧାଇ ବିଶେଷ ଟେକିନିଜ୍ କରିଥାରେ ଦଣ୍ଡକ୍ଷ ସଂଖ୍ୟାରେ
 ଦେଖାଇବା ପାଇଁ ଯୋଜନା କଲେ । ଅନେକ କିଛି ଆଗେଇଗଲା । ସେ ସୁରର
 ପୋଷାକ ପରିଚ୍ଛଦ, ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ଭର୍ୟାଦି ଛବି ଆଦିର ପାଇଁ ମୁଁ ଖସ୍ତଗିରି-ଉଦୟଗିରି
 ପାଖରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସାପ୍ତ, ମଥୁରା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଣେ ଚିତ୍ରକରଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ
 କୁଟିମାନଙ୍କରେ ସମୟ ବିନିଯୋଗ କରି । ସବୁ ସେରଣା, ଆଶା ଓ ଉନ୍ମୁଦନା ଥିବା
 ଯେ କଳିଙ୍ଗ ଜାତିର ଗୌରବ ବାହାରେ ପ୍ରକଟିତ ହେଉ । କିନ୍ତୁ ଶେଷରେ ସବୁ ବିଫଳ
 ହେଲା, ବନ୍ଦେଇ କୌଣସି ଜଣେ ବରିଷ୍ଠ ଗାଳନୈତିକ ମୁଖ୍ୟ ଗାନ୍ଧ୍ୟାନଙ୍କ ପାଖରୁ
 ପ୍ରଚୁର ଅର୍ଥ ଉଦ୍ଧୃତ ନେବାପାଇଁ ଚିତ୍ତୁଧରି ବସିଲେ । ତଥା ନବଦଶରୁ ସେ ବନ୍ଦେଇ
 ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ, ଦୂର ଯାଇଁ, ଚୋଷାକା ଓ ପାଟଳାପୁତ୍ର ଆଦି ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର କୁଟ୍ରିମ
 ଆକାରରେ ତିଆରି ହୋଇଥାଆନ୍ତା, ସେ ସ୍ଥାନଟି 'ଲିଙ୍ଗ' ଦେଲେ ନାହିଁ । ଗାନ୍ଧ୍ୟାନ
 ହଠାତ୍ ତାଙ୍କ ଯୋଜନା ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଅନ୍ୟ ପିଲାରେ ଲାଗିଗଲେ । ମୋର ସମସ୍ତ
 ଶ୍ରମ, ବ୍ୟୟ ଓ ଚିନ୍ତା ଧ୍ବଂସ ହେଲା ।

ଥରେ ମୁକୁନ୍ଦ ରାଜ୍ ଆନନ୍ଦ ଭୁବନେଶ୍ୱରଠାରେ ଗୋଟିଏ ସଭାରେ ଓଡ଼ିଶାର
 ସୁବଳମାନଙ୍କୁ ଭର୍ତ୍ତନା କରି କହିଲେ ଯେ ଯେଉଁ ଗାନ୍ଧ୍ୟର ବ୍ୟବସ୍ଥାମାନେ
 ଅତୀତରେ ନିଜର ରକ୍ତ ଦେଇ ସାରା ଏସିଆକୁ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିଗଲେ ସେ
 ଗାନ୍ଧ୍ୟର ସୁବଳମାନେ ଆଜି କାହିଁକି ସେହି କଳିଙ୍ଗ ସୁବଳ ଉପରେ କିଛି ଲେଖିନାହାନ୍ତି
 କିମ୍ବା ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ଆକାରରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରୁ ନାହାନ୍ତି । ସେ ସଭାରେ ମୁଁ ଉପସ୍ଥିତ
 ଥିଲି । ତାଙ୍କ ଭର୍ତ୍ତନା ଶୁଣି ମୋର ସ୍ୱାଭିମାନ ଉପରେ ବ୍ୟାଧି ଆସିଲା ଓ ସଭାପତିଙ୍କୁ
 କରୁଥିବା ମାନ୍ୟତାର ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କ ଅନୁମତି ନେଇ ମୁଁ ମୋର ରାଷ୍ଟ୍ର ସେବି । ଓଡ଼ିଆ
 ଜାତିକୁ ସ୍ୱାଭିମାନ ଶିକ୍ଷା ଦେବାପାଇଁ ମୁକୁନ୍ଦରାଜ୍ ଆନନ୍ଦଙ୍କ ଉଦ୍ୟମ ପ୍ରତି ଚାର୍ଯ୍ୟକୁ
 ଭାଷା ସୁଯୋଗ କରି ମୁଁ ସବୁକଥା କହିଗଲି । ଏବଂ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନେତୃତ୍ୱାଭାବ
 ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଅନାଚି ଓ ଦୁର୍ନୀତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଭାରତର ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନେ ପୁର ଉତ୍ତୋଳନ
 କରିବାକୁ ସାହସ ନ କରିଛନ୍ତି ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁବଶକିଳ୍ପ ସେରଣା ଦେବାପାଇଁ
 ବୟସମାନଙ୍କର ଅଧିକାର ନାହିଁ । ତହିଁ ପରଦିନ ମୁଲକ୍ତରାଜ୍ ଆନନ୍ଦ ମୋ ପାଖକୁ
 ଆସିଲେ ଓ କଳିଙ୍ଗସୁବଳ ବିଷୟରେ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ପାଇଁ ଯାହାସବୁ କରିଥିଲି ସେସବୁ
 ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱିତ ହେଲେ । ସ୍ୱାର୍ଥପର ଓ ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ଜଣେଜଣେ କ୍ଷମତାଶାଳୀ
 ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପାଇଁ ଦେଶର ସଂସ୍କୃତି ଯେ କେତେଦୂର ବାଧାସ୍ତ୍ରୀ ହେଉଛି ସେ କଥା
 ଜଣେ ଅନୁଭବୀ ବୃଦ୍ଧେ ମୁଁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିପାରୁଛି ।

ଦଶଖର ବିଷୟ ଓଡ଼ିଶାରେ କେହି ନାହାନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ କି ଏପରି ଚଳଚ୍ଚିତ୍ରକୁ
 ଗୁପ୍ତ ଦେଇପାରିବେ । ଏପରିକି ଅନୁଦିନ ତଳେ ଜଣେ କଳାପ୍ରମା ସୁବଳ ଅତି
 ଦଶଖରେ ମୋତେ କହିଲେ ଯେ ତାଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ନାଟକଟିଏ ଏକ ସର୍ବଭାରତୀୟ
 ସଚ୍ଚିଯୋଗିତାରେ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କଲା । କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ନାଟକ ମଞ୍ଚସ୍ଥ
 କରିବା ପାଇଁ ଓ ସେଥିପାଇଁ କ୍ରମାଗତ ଭାବେ ରିହରସ୍ କରାଯିବା ପାଇଁ
 ଉପଯୁକ୍ତସ୍ଥଳର କ୍ଷତିଏ ନାହିଁ । ଏହାଠାରୁ ଦଶଖର ବିଷୟ ଆଉ କ'ଣ

ଥାଇପାରେ ? ଓଡ଼ିଶାର ରାଜଧାନୀ ଭୁବନେଶ୍ୱରଠାରେ ମଧ୍ୟ ଏଭଳି ଦୁର୍ଭିକ୍ଷା ନାହିଁ- ଏହାବିବାଦେବେକୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗେ। ଅଥଚ ୨ ହଜାର ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଏହି କଳିଙ୍ଗ ନଗରୀରେ ସମ୍ରାଟ ଖାରବେଳ ଚାନ୍ଦର ନଗରବାସୀଙ୍କୁ ନୃତ୍ୟଗୀତ ଆଦିରେ ଆପ୍ୟାୟିତ କରିବା ପାଇଁ ସମସ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥିବା ବିବରଣୀ ଇତିହାସରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଛି । ଯେକୌଣସି ବଡ଼ବଡ଼ ଚିନ୍ତା ବା ଯୋଜନା ପାଇଁ ପଛପା ଯେ ସ୍ତବ୍ଧ କ୍ଷେତ୍ର ବା ଦିଗ ନୁହେଁ- ଏପରି ଏକ ହଟାଶାଭାବ ଆଜି ଜୀବନର ସାୟାମୁରେ ମୋ ଗ୍ରାଣ୍ଡରେ ମର୍ମବ୍ୟଥା ଆଣୁଛି ।

୧୯୮୩ ମସିହାରେ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର କୁଳପତି ହେବାର ପୌରାତ୍ମ୍ୟ ଲାଭ କରି । ଓଡ଼ିଆ ଛାତ୍ରମାନେ ହିଁ ଥିଲେ ମୋର ଗର୍ବ । ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରିଯୋଗିତାମୁଳକ ଯେକୌଣସି ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ କୃତିତ୍ୱ ମୋତେ ଆଚନ୍ଦିତ କରି ଆସିଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଦୃଃଖର ସହିତ ଦେଖିଲି ଯେ ଦିଙ୍ଗା କର୍ଣ୍ଣପକ୍ଷ ଅନ୍ୟ ବଡ଼ବଡ଼ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କ ସ୍ତରି ଯେପରି ଦୁର୍ଦ୍ଦୃଷ୍ଟ ଦେଇ ଆସିଛନ୍ତି ସେପରି ଦୃଷ୍ଟି ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ତରି ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । ଭାବିଲି ସରସ୍ୱାତୀ ସହିତ ୟୁ.ଜି.ସି. (University Grants Commission) ଆଗରେ ସ୍ତରିବାଦର ପୁର ଉତ୍ତୋଳନ କରିବା ମୋର ଏକ ନୈତିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଉତ୍ତର କିମ୍ବା ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତର ବଡ଼ବଡ଼ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କୁ ପଦପଦବୀ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଯେପରି ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦିଆଯାଉଛି ସେହିପରି ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଉତ୍କଳ ପାଇଁ ଦାବୀ କରି ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ପ୍ରଫେସର, ଅଧ୍ୟାପକ ପୋଷ୍ଟ ମାଷ୍ଟରି କରି ଆଣିବାରେ ସମର୍ଥ ହେଲି । ସେହିପରି କୁଳାଧିପତି ମହୋଦୟଙ୍କୁ ଏବଂ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ମହୋଦୟଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଆବେଦନ-ନିବେଦନ କରି କେତେକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସଫଳ ହେଲି । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରତିଭାସ୍ୱାକୃତ ପଦୋନ୍ନତି ବ୍ୟବସ୍ଥା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଲା ଏବଂ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ମହୋଦୟ ବାଣାବିହାରର ପୁରୀକ୍ଷା ଓ ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ସବୁର ଅର୍ଥ ମଞ୍ଜୁର କଲେ ।

କିନ୍ତୁ ଦିଙ୍ଗା କର୍ଣ୍ଣପକ୍ଷଙ୍କ ଆଗରେ ଏବଂ ଦିଙ୍ଗାଠାରେ ସର୍ବଭାରତୀୟ କୁଳପତି ସମ୍ମିଳନୀରେ ସମ୍ରାଟ ରଖିଲି ଯେ ଭାରତର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ମୁଖ୍ୟ ରାଜ୍ୟର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଛାପନ କରାଯିବା ଉଚିତ । ଜାତୀୟ ସଂହତି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହାକ ଏକ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ନୀତି ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଦାବୀ କରିଥିଲି । କେବଳ ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶରେ ୨/୩ଟି କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ବା ବଙ୍ଗଳାରେ ଗୋଟିଏ, ଦକ୍ଷିଣାତ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ଓ ରାଜଧାନୀ ଦିଙ୍ଗାରେ ୨ଟି କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଛାପିତ ହେବାଦ୍ୱାରା ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାର ମାନଦଣ୍ଡ ଓ ଜାତୀୟ ସଂହତିର ମହତ୍ତ୍ୱ ସ୍ପଷ୍ଟିପାତ୍ର ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଭାରତର ଅନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ତରିଷିତ ଓ ପୁରାତନ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କୁ ସେହିପରି ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦିଆଯିବା ଉଚିତ । ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ଥାପନା ପାଇଁ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଏକ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପରିଣତ କରିବା

ପାଇଁ ମାନ୍ୟବର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ମହୋଦୟ ଏବଂ ମାନ୍ୟବର ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ମହୋଦୟ କେନ୍ଦ୍ରରେ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱତ୍ୱାବ ଉନ୍ନତ କରିଛନ୍ତି । ଏହା ବଡ଼ ଆନନ୍ଦର ବିଷୟ ।

ଓଡ଼ିଶାରେ ଶିକ୍ଷାୟନ ପାଇଁ ଅଧୁନା ଏକ ସ୍ତର ଓ ଏକ ନୂତନ ଉତ୍ସାହ ଦୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଛି । ଖଣିଜ ସମ୍ପଦ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କାରଣ ପାଇଁ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଓଡ଼ିଶାର ଅଗ୍ରଗତି ସୁନିଶ୍ଚିତ । କୁଳପତି ଥିଲାବେଳେ ଗାବିଳି ଶିଳ୍ପସ୍ତରୀ ସିନା ହେବ । କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଶାର ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକମାନଙ୍କ ଉପରେ ଶିଳ୍ପ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଓ ପରିଚାଳନା ଭାର ଯଦି ନରହିବ ତା'ହେଲେ ବାହାରର ଲୋକମାନେ ସେସବୁ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିନେବେ । ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଏମ୍.ଟି.ଏ. କୋର୍ସ ଆରମ୍ଭ କଲି ।

ଆଶା କରିଥିଲି ଓଡ଼ିଶାର ଶିକ୍ଷାୟନ ଓ ଶିଳ୍ପବିକାଶ ପାଇଁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଯେଉଁ ପ୍ରକାରର କୋର୍ସ ଆରମ୍ଭ କଲା ସେଥିପ୍ରତି କେନ୍ଦ୍ର ଓ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ନିଶ୍ଚୟ ସୁଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିବ । କିନ୍ତୁ ଦଶନ୍ଧର ସହିତ କହିବାକୁ ପଡୁଛି, ଏହି ବିକାଶ ପ୍ରତି ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଦୟ ସୁଦୃଷ୍ଟି ପଡୁନାହିଁ । ଓଡ଼ିଶାର ବୌଦ୍ଧିକ ଜୀବନର ଅନ୍ୟତମ ସାଶକକେନ୍ଦ୍ର ବାଣାବିହାରର ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଓ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଏକ ନୈତିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

ଅର୍ଥାତ୍‌ବା ଏପରି ଏକ ଦାରୁଣ ସମସ୍ୟା ଯାହାଦ୍ୱାରା ଉଚ୍ଚତର ଗବେଷଣା ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାର ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀଙ୍କ ସାଗରେ ସେରଣୀ ଦୃଷ୍ଟି ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ଉଦାହରଣ ମାତ୍ର ଦେଉଛି, ଓଡ଼ିଶାର ଆପାଦମସ୍ତକରେ ରହିଥିବା ଅସଂଖ୍ୟ ନଦିରୋଡ଼ି ଉପରେ ଏକ ସର୍ବେ ଦ୍ୱାରା ସେସବୁର ଭବିଷ୍ୟତ ଉଦ୍ଧାର ପାଇଁ ଏବଂ ସେ ସବୁର ସ୍ଥାପତ୍ୟ, ଭାବର୍ଯ୍ୟ ଉପରେ ଫଟୋଗ୍ରାଫ୍ ସହ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଗ୍ରନ୍ଥରଚନାର ଯୋଜନା କଲୁନା କରିଥିଲି । କାରଣ, ସୁଏଚ ଆଗାମୀ କେତେ ଦଶନ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ମନ୍ଦିର ଓ ଜାଗିରାଜି ଓଡ଼ିଆ ମାଟିରୁ ଲୋପ ପାଇଯିବ । ସେସବୁ ଚିତ୍ର ଓ ବିବରଣୀ ପ୍ରକାଶିତ ଅବସ୍ଥାରେ ଥାଉ- ଏହାହିଁ ଥିଲା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କ୍ୟାମେରା କିମ୍ବା ସାରା ଓଡ଼ିଶାର ଭ୍ରମଣ ପାଇଁ ଜିପ୍ଟିଏ କିଣିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଅର୍ଥର ଆଶା ଦେଖିପାରିଲି ନାହିଁ । ଅଥଚ ଆମେରିକା ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆସିଥିବା ଜନେକ

ଗବେଷକ, ଟମାସ୍ ଡୋନାଲ୍ଡସନ୍ ଆମର ପାଖରୁ ମନ୍ଦିର ମାନଙ୍କର ଚାଲିକା ନେଇ ଓଡ଼ିଶାର ସବୁସ୍ଥାନ ବୁଲିବୁଲି ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରର ମନ୍ଦିର ଓ ମୂର୍ତ୍ତିର ଛବି ଟୋଳି ଦୁଇଟି ସୁବିଶାଳ ଗ୍ରନ୍ଥ ଯୁରୋପରେ ପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ସେପରି ସ୍ତରେଷ୍ଟା ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାବାସୀ ଚିରଦିନ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି କୃତଜ୍ଞ ରହିବେ ଓ ତାଙ୍କର ଗ୍ରନ୍ଥ ଦୁଇଟି ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ଥାପତ୍ୟଚାଳକକୁ ବିଶ୍ୱ ଦରବାରରେ ଦୃଶ୍ୟମାନ ଆକାରରେ ରଖି ପାରିବ । ଆମେ ଓଡ଼ିଆ ହିସାବରେ ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରୁ ନାହିଁ ବିଦେଶମାନେ ସେହିପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରୁଛନ୍ତି । ଏହା ମନ ମଧ୍ୟରେ ଆତ୍ମଗ୍ଳାନି ଦୃଷ୍ଟି କରୁଛି । ଅନେକ କିଛି କରାଯାଇପାରନ୍ତା କିନ୍ତୁ ସେରଣୀ ଓ ଅର୍ଥ ଅଭାବରୁ କିଛି କରିବାକୁ ସାହସ ହେଉନାହିଁ ।

ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରଗତି ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଛି ଆଞ୍ଚଳିକ ମାନସିକ ସଂହତି ।
ଭର୍ଷାପରାୟଣତା, ପରଶ୍ରାକାତରତା, ଇତ୍ୟାଦି ଦୁର୍ବଳତା ସଂହତିର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ।
ଓଡ଼ିଶାର ଚେତନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭବିଷ୍ୟତ ଦାୟାଦମାନେ ଯେପରି ପ୍ରକୃତ ହେଉଣା
ପାଇବେ ଏବଂ ସ୍ୱାଭିମାନ ସହ ସାହସ ସହକାରେ ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ ଅଗ୍ରଗାମୀ ହେବେ
ତାହାହିଁ ନିଜ ଜୀବନର ଅପରାହ୍ନରେ ମୋର ଆତ୍ମିକ ଆଶା ଓ କାମନା ।

ଚିରରଞ୍ଜନ ଦାସ

ପ୍ରାରବର୍ତ୍ତା ପତାଣ ବର୍ଷର ମାନବ-ଦୃଶ୍ୟପଟଟିକୁ ସମ୍ମୁଖରେ ରଖି ହିଁ ବିରତ ପତାଣ ବର୍ଷର ଓଡ଼ିଶାର ସମୁଚିତ ମୂଲ୍ୟାୟନ କରାଯାଇ ପାରିବ । ଠିକ୍ ପତାଣ ବର୍ଷ ତଳେ ଚକ୍ରାକାଳ କ୍ରିତିଶ୍ଚ ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ଆମକୁ ଅଇଗା ହୋଇ ପ୍ରଦେଶଟିଏ ମିଳିଥିଲା । ପ୍ରଧାନତଃ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଉଦ୍ୟମ ଓ ଆନ୍ଦୋଳନ ଫଳରେ ଅଇଗା ପ୍ରଦେଶଟି ମିଳିଲା, ସେମାନେ ତାହାକୁ ସେତେବେଳେ ସ୍ମୃତସ୍ତ ଉତ୍କଳ ବୋଲି କହିଥିଲେ । ଆନ୍ଦୋଳନଟିକୁ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଓଡ଼ିଆ ଆନ୍ଦୋଳନ ବୋଲି କହୁଥିଲେ । ସ୍ମୃତସ୍ତ ଉତ୍କଳ ଅର୍ଥାତ୍ ଆଧୁନିକ ଆଦୌ କୌଣସି ଅର୍ଥରେ ରାଜନୀତିକ ସ୍ବାଧୀନତା ଅଥବା ସ୍ବାଶାସନର କ୍ଷମତା ହାସଲ କରିଥିବା ଏକ ରାଜ୍ୟ ନୁହେଁ, କ୍ରିତିଶ୍ଚାସିତ ଭାରତବର୍ଷରେ ଗୋଟିଏ ଅଇଗା ପ୍ରଦେଶ ହୋଇ ରହିବା ସକାଶେ ଶାସକାୟ ଅନୁମତି ଲାଭ କରିଥିବା ଗୋଟିଏ ଆଞ୍ଚଳିକ ଏକକ ରୂପେ ସେତେବେଳର ଓଡ଼ିଶାକୁ ବିଚାର କଲେ ଆମେ ହୁଏତ ଚକ୍ରାକାଳ ଯଥାର୍ଥ ଶିତିଟିର ଆକଳନ କରିପାରିବା ।

ସେତେବେଳେ ଭାରତର ଅସଲ ଇଡେଲଟି ଭାରତ ବର୍ଷକୁ କ୍ରିତିଶ୍ଚ ଶାସନର ଶୃଙ୍ଖଳ ମଧ୍ୟରୁ ମୁକ୍ତ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଲାଗିଥିଲା । ୧୯୨୧ ମସିହାଠାରୁ ସେହି ଇଡେଲ ଦୃଶ୍ୟମାନ ଭାବରେ ମଧ୍ୟ ଏକ ମାମାଂସକ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିଯାରିଥିଲା । ଉତ୍କଳ ଏକ ସ୍ମୃତସ୍ତ ପ୍ରଦେଶ ବୋଲି ଘୋଷିତ ହେବାର ମାତ୍ର ଛଅବର୍ଷ ପରେ ଇଂରେଜମାନଙ୍କୁ 'ଭାରତ ଛାଡ଼' ବୋଲି ଆହ୍ୱାନ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ପ୍ରଧାନତଃ ତାହାରି ଫଳଶ୍ରୁତି ତଥା ଦୃଶ୍ୟ ବିଶ୍ୱ-ସ୍ତର ପରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ବିଶ୍ୱ ପରିସ୍ଥିତିର ପରିଣାମ ରୂପେ ଭାରତବର୍ଷ ରାଜନୀତିକ ସ୍ବାଧୀନତା ଲାଭ କଲା । ବିଦେଶୀ ସରକାର ଦେଶରୁ ବିଦାହୋଇ ଗଲେ, ଶାସନକ୍ଷମତାର ହସ୍ତାନ୍ତର ହୋଇଥିଲା । ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ଚାଲିଥିବା କାଳରୁ ହିଁ ଭାରତବର୍ଷର ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜ୍ୟରେ ବା ଅଞ୍ଚଳରେ ଏପରି ଅନେକ ମଣିଷ ରହିଥିଲେ, ଯେଉଁମାନେ କି ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରୁ ଅଇଗା ହୋଇ ରହିଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ଏମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଜାତି ଅଥବା ଜନପଦ ବିଷୟରେ ଆକାଂକ୍ଷାମାନ ରହିଥିଲା ଏବଂ, ମାତ୍ର କ୍ରିତିଶ୍ଚ ଶାସନ ନଥାଇ ଏମାନେ ଭାରତବର୍ଷର କକୁନା ହିଁ କରି ପାରୁ ନଥିଲେ । ସେହି ଶାସନର ଅବସାନ ଘଟୁ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି କୌଣସି ସଂଗ୍ରାମ ବା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗ ଦେବା ତ ଆହୁରି ଦୂରର କଥା ! ଓଡ଼ିଶାରେ ଯେଉଁମାନେ ବା ଯେଉଁ ନେତୃତ୍ୱ ସ୍ମୃତସ୍ତ ଉତ୍କଳ ନିମନ୍ତେ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଲିପ୍ତ ଥିଲା ତାହା ଭାରତୀୟ ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମର ଶିବିରରେ ସାମିଲ ହୋଇ ନଥିଲା । ଚକ୍ରାକାଳ ନେତାମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେବଳ

ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାଶଙ୍କୁ ହିଁ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । 'ଭାରତୀୟ ଆକାଂକ୍ଷା ସଙ୍ଗେ ଉତ୍କଳ ଆକାଂକ୍ଷାର ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ରହିବା ଉଚିତ' ବୋଲି ସିଏ ୧୯୧୯ ମସିହାରୁ ହିଁ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଉତ୍କଳ ଲାଗି ସଂଗ୍ରାମ କରୁଥିବା ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀର ମଞ୍ଚରୁ ଘୋଷଣା କରି ସାରିଥିଲେ । ୧୯୨୮ ମସିହାରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କର ତିରୋଧାନ ଘଟିବାବେଳକୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ରାଜନୀତିକ ଯାବତୀୟ ଆନ୍ଦୋଳନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁଷ୍ଟ ଭାବରେ ଦୁଇଟି ପୃଥକ୍ ଧାରାରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ସାରିଥିଲା ।

ଗୋଟିଏ ଧାରାର ନେତୃତ୍ୱ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ ଯେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାରତ ଔପନିବେଶିକତାର ବେଦୀ ଭିତରୁ ବାହାରି ନିଆଯିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାରତ ଦଃଖୀ ହୋଇ ରହିଥିବ, ତେଣୁ ଉତ୍କଳ ମଧ୍ୟ ଦଃଖୀ ହୋଇ ରହିଥିବ । ଔପନିବେଶିକତାର ବେଦ ଭିତରେ ଦେଶର ଅସଲ ଓ ମୁକ୍ତି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଗୁଡ଼ିକ କଦାପି ସମ୍ଭବ ହେବନାହିଁ ବୋଲି ସେମାନଙ୍କର ରାଜନୀତିକ ବିବେକ ସେମାନଙ୍କୁ ଭାରତୀୟ ସ୍ୱାଧୀନତା-ସଂଗ୍ରାମର ପଟରେ ରଖୁଥିଲା । ଅନ୍ୟ ଧାରାଟିର ସ୍ତମ୍ଭିନିଧି ଓ ନେତାମାନେ ପରାଧୀନ ଭାରତବର୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ଏକ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟଶାଳୀ ଓ ଅଗ୍ରଗାମୀ ଉତ୍କଳର କଳ୍ପନା କରି ପାରୁଥିଲେ ଓ ସେଥିଭାଗି ଉତ୍କଳକୁ ହିଁ ସ୍ତ୍ରୀୟ ଏକମାତ୍ର କୁଖଣ୍ଡ ମଣି ଯାହା କିଛି କରୁଥିଲେ । ଚକ୍ରାଳୀନ ସମାଜରେ ସେମାନେ ଯେଉଁ ବର୍ଗ ଅଥବା ସ୍ୱାର୍ଥଗୁଡ଼ିକର ସ୍ତମ୍ଭିନିଧିତ୍ୱ କରୁଥିଲେ, ସେହି ବର୍ଗ ଓ ସେହି ସ୍ୱାର୍ଥ ସତେଅବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୃଷ୍ଟିତ ଭାବରେ ଭାରତବର୍ଷରେ ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନ ସବୁଦିନ ଭାଗି ରହିଥିଲେ ଯାଇ ଆପଣାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣପୁରଣିତ କରି ରଖୁପାରିବ ବୋଲି ଭାବୁଥିଲେ । ତେଣୁ ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନର ଅତ ହୋଇ ଭାରତବର୍ଷ ସ୍ୱାଧୀନ ହେବାକୁ ସେମାନେ ସମାଦୃଶ୍ୟ ରଖୁଥିଲେ । ଅବଚେତନ ସ୍ତରରେ ସମ୍ଭବତଃ ସେହି ସମାଦୃଶ୍ୟ ଚିନ୍ତା ସେମାନଙ୍କୁ ଅତିଶୟ ଭାବରେ କାମୁଡ଼ି ଧରିଥିବାରୁ ସେମାନେ ବାହାରେ ଅସଲ ସଂଗ୍ରାମଟିର ସ୍ତ୍ରୀୟ ଏକ ସ୍ତମ୍ଭିନିଧି ସମାଜର ଭାବରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଆଉ ଏକ ଆପାତସଂଗ୍ରାମର ଉଦ୍ଭେଦନା ଓ ଆଦର୍ଶବାଦର ଅବଚାରଣା କରାଇ ରଖୁଥିଲେ । ୧୯୩୬ ମସିହାରେ ସ୍ୱରାଜ ଉତ୍କଳ ଏହି ଦ୍ୱିତୀୟ କିସମର ନେତୃତ୍ୱର ହାତକୁ ଆସିଥିଲା । ଏକାଧିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପରବର୍ତ୍ତୀବୃତ୍ତି ଏବଂ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର କରି ଏକଥା ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇ ପାରିବ ଯେ ୧୯୪୭ ମସିହାରେ ଭାରତବର୍ଷ ରାଜନୀତିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ହାସଲ କରିବା ବେଳକୁ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ସେହି ନେତୃତ୍ୱର ସ୍ତମ୍ଭିନିଧିମାନେ ଓଡ଼ିଶାକୁ ମାଡ଼ି ବସିଥିଲେ ।

ଓଡ଼ିଆ ଦେଶମିଶ୍ରଣ ଆନ୍ଦୋଳନର ଏକ ମଞ୍ଚ ରୂପେ ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀ କେବେହେଲେ ଓଡ଼ିଶାର ସମଗ୍ର ସାମୂହିକ ଜୀବନର ଆହ୍ୱାନ ଓ ଆବଶ୍ୟକତା ଗୁଡ଼ିକୁ ଆପଣାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଭିତରେ ରଖୁ ନଥିଲା । ମୁଖ୍ୟତଃ ଦେଶମିଶ୍ରଣ ବିଷୟରେ ହିଁ ଚାହା ଯାହାକି କହୁଥିଲା ବା କରୁଥିଲା । ଦେଶମିଶ୍ରଣ, ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ୱାଧୀନ ଶାସନର

ଯାମା ଓ ପିରସା ଭିତରେ ଯାହାକୁ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଅମଳରେ ଓଡ଼ିଶା ବୋଲି କୁହାଯାଉଥିଲା ଏବଂ, ଉତ୍କଳବାସୀଙ୍କର ସୁବିଧା ବା କଲ୍ୟାଣ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନୁହେଁ, ସରକାର ବାହାଦୁରଙ୍କର ଚକ୍ରାନ୍ତକ ସଂଯୋଜନାବୃତ୍ତିକ ଅନୁସାରେ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଯେତେବେଳେ ଏଣେତେଣେ ଗିରୁ ଗୁଚ୍ଛି ହିଆଯାଉଥିଲା, ସେହି ଯାମାର ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଷୀ ମଣିଷ ଓ ଅଞ୍ଚଳମାନେ ରହିଥିଲେ । ସବୁସ୍ଥତିକୁ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାପନିକ ଏକକ ଭିତରେ ରଖାଯାଇ ପାରିଲେ ଚକ୍ରାନ୍ତ ଓଡ଼ିଶା ଅଧିକ ସଂହତ ହୋଇପାରିବ ବୋଲି ବିଚାର କରାଯାଉଥିଲା । ସ୍ଥଳୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀକୁ ନିର୍ମିତ କରି ସେହି ଦାବୀଟିକୁ କରାଯାଉଥିଲା । ପରେ ଏକ ସ୍ମୃତ ସ୍ତବ୍ଧ ଲାଗି ଦାବୀ ହେଲା । କେବଳ ଚକ୍ରାନ୍ତ ଶାସକ ବାହାଦୁରଙ୍କର ଅନୁକମ୍ପା ଦ୍ଵାରା ହିଁ ସେହି ଦାବୀ ଫଳସ୍ଵରୂପ ହୋଇ ପାରିବ ବୋଲି ବିଶ୍ଵାସ କରୁଥିବାରୁ ହିଁ ସମ୍ମିଳନୀର ମୁଖପାତ୍ର ଓ ମୁଖ୍ୟମାନେ ଭାରତବର୍ଷରୁ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଶାସନକୁ ହଟାଇଦେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦେଶରେ କ୍ରମଶଃ ଅଧିକ ଅଧିକ ପାକଳ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ସ୍ଵାଧୀନତା-ସଂଗ୍ରାମରୁ ନିଜକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ କରି ରଖୁଥିଲେ । ଅଥବା ଏପରି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇ ପାରିବ ଯେ ନାନା ଅନ୍ୟ ବର୍ଗର ଚଥା ସ୍ଵାର୍ଥରତ ନାରୀରୁ ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁମାନେ ଭାରତବର୍ଷ ସ୍ଵାଧୀନତା ଲାଭ କରୁ ବୋଲି ଇଚ୍ଛା କରୁ ନଥିଲେ, ସେହିମାନେ ହିଁ ସଂଯୋଗବନ୍ଧନ ଉତ୍କଳ-ସମ୍ମିଳନୀର ମଞ୍ଚ ଉପରେ ଯାଇ ଏକତ୍ର ହୋଇଥିଲେ ।

ଏହି ଶତାବ୍ଦୀ ଦ୍ଵିତୀୟ ଏବଂ ତୃତୀୟ ଦଶକରେ ଓଡ଼ିଶାରେ କ୍ରମଶଃ ଅନୁକୂଳ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ସମଗ୍ର ଜାତୀୟ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ କେବଳ ଦେଶମିଶ୍ରଣର ଆନ୍ଦୋଳନ ଭିତରେ କଦାପି ସାମିତ କରି ରଖି ବିଚାର କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀକୁ ସେତେବେଳର ଓଡ଼ିଆ ଜାତୀୟବାଦୀ ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ରୂପେ ମଧ୍ୟ କଦାପି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଶାର ଆର୍ଥିକ, ସାମାଜିକ ଚଥା ରାଜନୈତିକ ଅଭ୍ୟୁଦୟ ବିଷୟରେ ସମ୍ମିଳନୀର କୌଣସି ଭବିଷ୍ୟତିରୁ ନଥିଲା । ଓଡ଼ିଶା କହିଲେ ସବାଆର ଓଡ଼ିଶାରେ ବାସ କରୁଥିବା ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଯେ ବୁଝାଏ, ସମ୍ମିଳନୀର ସମୁଖ୍ୟମାନେ ସୁଧର ସେହି ଦିଗରେ କୌଣସି ଚିନ୍ତା ହିଁ କରି ନଥିଲେ । କେବଳ ଉତ୍କଳଗୌରବ ମଧୁସୂଦନଙ୍କର ଓଡ଼ିଶା ବିଷୟରେ କେତେକ ଭବିଷ୍ୟତିରୀ ଅବଶ୍ୟ ରହିଥିଲା, ମାତ୍ର ଅନ୍ୟମାନେ ସତେ ଯେପରି ଏକ ବୃକ୍ତ ଭାବସରଣର ସ୍ଵାମୀୟତା ଭିତରେ ହିଁ ଆପଣାର କଳ୍ପନାବୃତ୍ତିକୁ ଛାଡ଼ି ବାନ୍ଧି ରଖୁଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶାର ଶିକ୍ଷା ବିଷୟରେ ସମ୍ମିଳନୀର ଚିନ୍ତା ଯେ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ରରେ କେତେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଅସ୍ଥ ଓ ହାସ୍ୟାସ୍ଵଦ ହୋଇ ରହିଥିଲା, ୧୯୦୩ ମସିହାରେ ଆହୁତ ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀର ସଭାପତିଙ୍କର ଅଭିଭାଷଣରୁ ହିଁ ତାହାର ସମ୍ୟକ ପରିଚୟ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇଯାଏ । ଚେଷ୍ଟା, ଯେତେ ଖଣ୍ଡିତ ହୋଇ ଆସିଥିଲା ପଣ୍ଡଳେ, ୧୯୩୬ ମସିହାରେ ଯେତେବେଳେ ଓଡ଼ିଶା ଗୋଟିଏ ସ୍ମୃତ ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇ ଚିଆରି ହେଲା, ସେତେବେଳେ ଓଡ଼ିଶାର ସେହି ନେତୃତ୍ଵ ଭିତରେ ଓଡ଼ିଶାର

ନିର୍ମାଣ ସମୟରେ କୌଣସି ରେଖାଚିତ୍ର ନଥିଲା । ନିର୍ମାଣର ସେପରି କୌଣସି ପରିସର ମଧ୍ୟ ନଥିଲା । ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀ ନାମକ ଆନ୍ଦୋଳନ ଧର୍ମତଃ ଉପରୁ ହିଁ ଚାଲି ଆସିଥିଲା । ଉପରର ନେତୃତ୍ୱ ତଳଯାଏ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ କରି ପାରୁ ନଥିଲା ।

୧୯୧୮ ମସିହାରେ ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀର ଏକ ଅଧିବେଶନରେ ପଞ୍ଚିତ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଏହି ମଞ୍ଚକୁ କେବଳ ଶିକ୍ଷିତ ଶ୍ରେଣୀ ମଧ୍ୟରେ ଆବଦ୍ଧ ନରଖି ଏକ ବ୍ୟାପକ ଗଣ-ଆନ୍ଦୋଳନରେ ପରିଣତ କରିବା ଲାଗି ମତ ଦେଇଥିଲେ । ଏପରି ଅନୁମାନ କରାଯାଇପାରେ ଯେ ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀର ଆରମ୍ଭକାଳରୁ ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ଦୁଇ ପ୍ରକାର ଦୃଷ୍ଟି ଓ ଆକାଂକ୍ଷା ରହିଥିଲା ଓ ଦୁଇ ଦୃଷ୍ଟି ପରସ୍ପର ସହିତ ଅନେକ ସମୟରେ ଟକ୍କର ମଧ୍ୟ ଖାଇଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ଦୃଷ୍ଟି ଉପରେ ଉପରେ କେବଳ ଦେଶମିଶ୍ରଣର କଥା କହୁଥିଲା, ପରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ୱଦେଶ କଥା କହିଲା, ମାତ୍ର ଭାରତର ଅସଲ ସଂଗ୍ରାମୀରୁ ଚାହା ଅଲଗା ହୋଇ ରହିବାକୁ ଲଜା କରୁଥିଲା । ଆଉ ଦୃଷ୍ଟି ଗଣମୁଖୀ ଥିଲା, ତେଣୁ ଯାବତୀୟ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଏକ ବ୍ୟାପକତର ଅର୍ଥରେ ବୁଝୁଥିଲା । ଏଇଟି ଦେଶର ସ୍ୱାଧୀନତା-ସଂଗ୍ରାମରୁ ମୋଟେ ଅଲଗା ହୋଇ ରହିବାକୁ ଚାହୁଁ ନଥିଲା । ପ୍ରବାଣ ଓ ନବୀନମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ, ରକ୍ଷଣଶୀଳ ଏବଂ ପରିବର୍ତ୍ତନକାମୀ ମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଯାବତୀୟ ସାଧାରଣ ଅନୁଧ୍ୟାନରେ ଯେଉଁ ଦୃଷ୍ଟିଗତ ଏବଂ ଆକାଂକ୍ଷାଗତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଥାଏ, ଓଡ଼ିଶାରେ ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀରେ ସେହି ପାର୍ଥକ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ଥିଲା । ସେହି କାଳର ପରିସ୍ଥିତିରେ ଯାହା ହେବାର କଥା, ସମ୍ମିଳନୀରେ ପ୍ରବାଣ ଓ ରକ୍ଷଣଶୀଳମାନେ ହିଁ ଅଧିକ ପାରୁଆ ବୋଲି ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ । ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀର ଚକ୍ରଧରପୁର ବୈଠକରେ ଗୋପବନ୍ଧୁ ନବୀନମାନଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ଦୁଇ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଏକ ସମନ୍ୱୟ ଆଣିଥିଲେ ସତ, ମାତ୍ର ଏହାପରେ ଦୁଇଟିଯାକ ବାଟ ପରସ୍ପରଠାରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଅଲଗା ହୋଇଗଲା । ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କ ଅନ୍ତେ ଜାତୀୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମର ପଟରେ ରହିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଓଡ଼ିଶା ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ୱଦେଶ ହେଉ ଓ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକ ଗୋଟି ଶାସନକୁ ଆସୁ ବୋଲି ସମର୍ଥନ କରୁଥିଲେ ସତ, ମାତ୍ର ସେମାନଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ର ମୋଟେ ଏସବୁଥିରେ ନଥିଲା । ଅପର ପକ୍ଷରେ, ଯେଉଁମାନେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ୱଦେଶ ଓ ବିଜ୍ଞାନସ୍ତବ-ମିଶ୍ରଣର ଆନ୍ଦୋଳନରେ ରହିଥିଲେ, ସେମାନେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ନଥିଲେ, ବେଳେବେଳେ ସେହି ଆନ୍ଦୋଳନରେ ବିରୋଧ ମଧ୍ୟ କରୁଥିଲେ ।

ତେଣୁ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ, ୧୯୩୬ ମସିହାରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ୱଦେଶଟିଏ ମିଳିବା ପରେ ସମ୍ମିଳନୀର ମଞ୍ଚଟି ଲାଗି ଆଉ କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ହିଁ ରହିଲା ନାହିଁ । ଯଦି ସମ୍ମିଳନୀର ଲକ୍ଷ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକୃତରେ ଜନାଧାରିତ ହୋଇଥାନ୍ତା, ତେବେ ତାହାର ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତର ପ୍ରଭାବ ତଥା ସ୍ଥରଣ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ୱଦେଶର ଗଠନ

ପରେ ଅବଶ୍ୟ ଅନୁକୃତ ହୋଇଥାନ୍ତା । ମାତ୍ର, ଅପର ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଆସି ପହଞ୍ଚିବା ବେଳକୁ ମଞ୍ଚଟି ସତେଅବା ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଗଲା । ମଞ୍ଚର ଯୋଜ୍ୟମାନେ ତା'ପରେ ପ୍ରଧାନତଃ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତାକୁ ଇତିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହିଲେ, ସମ୍ମିଳନାର ଆର କୌଣସି ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ରହିଲା ନାହିଁ । ୧୯୪୭ ମସିହା ପରେ ସମସ୍ତ ଭାରତବର୍ଷର ଗୋଟିଏ ଅଙ୍ଗ ହିସାବରେ ଯେତେବେଳେ ଓଡ଼ିଶା ମଧ୍ୟ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲା, ସେତେବେଳେ ଉକ୍ତ ମଞ୍ଚର ପ୍ରାୟ କୌଣସି ଅସ୍ତିତ୍ୱ ହିଁ ନଥିଲା । ଏବେ ଗତ କେତେବର୍ଷ ହେଲା ପୁରୁଣା ପୋଖରୀଟିକୁ ପୁଣି ଆବିଷ୍କାର କରିଥିବା ପରି କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତି ସେହି ନାମରେ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଭାବରେ ଏକ ଅସ୍ତିତ୍ୱର ପ୍ରତିପାଦନ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି ସତ, ମାତ୍ର ଆମ ଏକାକର ଆଧୁନିକତାବଳିର ପରିସ୍ଥିତିରେ ତାହା ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ସତେଅବା ପ୍ରାୟ ଏକ ଅନାବଶ୍ୟକତା ପରି ହିଁ ପ୍ରତୀତ ହେଉଛି । ତାହାର ମୁଖପାତ୍ରମାନେ ତାହାକୁ ପ୍ରାୟ ଏକ ଅଧିକ ସମୟର ଆସ୍ଥାଧାନ କାର୍ଯ୍ୟ ପରି ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ମନେ ହେଉଛି ।

ଓଡ଼ିଶା ନାମକ ଏକ ଭୂଖଣ୍ଡର ସୀମା ସବୁବେଳେ ବଦଳିଛି । କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଏକ ଭାଷାସ୍ୱପେ ଗତ ପ୍ରାୟ ଦଶ ଶତାବ୍ଦୀ ହେଲା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ରହିଛି । ଯେତେବେଳେଉକ୍ତ-ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଗଙ୍ଗାଠାରୁ ଗୋଦାବରୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ ହୋଇ ରହିଥିଲା, ସେତେବେଳେ ସେହି ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ସବୁ ପ୍ରଜା ଯେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଷୀ ଥିଲେ, ସେକଥା ମୋଟେ ନୁହେଁ । ଓଡ଼ିଶାର ଗଜପତି ରାଜା ଏକ ଦୂର୍ଦ୍ଦିନରେ କେବଳ ଖୋରଧାକଟକକୁ ସମ୍ଭଳ କରି ରହିଥିଲେ ଓ ଓଡ଼ିଶାର ରାଜା ବୋଲାରୁଥିଲେ । ତେବେ, ଗଜପତି ମାନଙ୍କର ରାଜ୍ୟସୀମା ଅନୁସାରେ କାହିଁକି ସବୁବେଳେ ଓଡ଼ିଶାର ସୀମାବିଶିଷ୍ଟତା କରାଯିବ ? ଆମ ବର୍ତ୍ତମାନ ଓଡ଼ିଶାର ଚରହଦାତା ଯେତେବେଳେ କଳିଙ୍ଗ, କୋଶଳ ଓ ଉତ୍କଳ ନାମରେ ଚିନିଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଥିଲା, ସେତେବେଳେ ଆମ ହୃଦୟର ଓଡ଼ିଶାଟି ପ୍ରକୃତରେ କେଉଁଠାରେ ଥିଲା ? ସମ୍ପ୍ରତି ଏହି ରାଜ୍ୟରେ ଯେଉଁମାନେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଷୀ, କେବଳ ସେହିମାନଙ୍କୁ କ'ଣ ଓଡ଼ିଆ ବୋଲି କୁହାଯିବ ? ଓଡ଼ିଶାର ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କୁ କ'ଣ ଓଡ଼ିଆ ବୋଲି ଗଣା କରା ଯିବନାହିଁ ? ନା ଓଡ଼ିଶା ଭିତରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମେ ଯେତେଯେତେ ମଣିଷ ବାସ କରୁଛେ, ଆମ ନିଜର ଭାଷା ଯାହା ହୋଇଥାଉ ପଛକେ, ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଏକକ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରି ଓଡ଼ିଆ ବୋଲି କୁହାଯିବ ? ଓଡ଼ିଶାର ସାଧାରଣ ଜୀବନରେ ଏହିପରି ସଂସାରତ ନାନା ଅସୁବିଧା ରହିଥିବାରୁ ଏହି ରାଜ୍ୟରେ ଆମେ ଏକାଠି ପରସ୍ପର ସହିତ ଗୁଣାହୋଇ ରହିଥିଲେ ଦୁଃଖ ବେଳେବେଳେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରି ପାରୁନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାଶ ଏକଦା ସେହି ଉକ୍ତ ସମ୍ମିଳନାର ମଞ୍ଚ ଉପରୁ କହିଥିଲେ: 'ଯେଉଁମାନେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭୂଖଣ୍ଡରେ ବାସ କରନ୍ତି, ସେମାନେ ଏକ ଜାତି ଏବଂ ସେହି ଭୂଖଣ୍ଡର ନ୍ୟାୟବାଦେ ନାମିତ ହୁଅନ୍ତି ଏହି ସ୍ୱାକୃତିକ ବିଧାନରେ

ଯେଉଁମାନେ ଉତ୍କଳ ବାଓଡ଼ିଶାରେ ସମାନ ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷା ଧରି ଜନ୍ମଗ୍ରଣରେ ସମାନ ଶ୍ରେୟଃସ୍ୱାର୍ଥରେ ବିଜଡ଼ିତ, ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ।' ଗୋପବନ୍ଧୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଉପରେ ସର୍ବସ୍ୱର୍ଥମେ ମହତ୍ତ୍ୱ ଦେଇ ନଥିଲେ । ସ୍ମୃତସ୍ମ ଉତ୍କଳ ସ୍ଥାପିତ ପରେ ଏହି ଭୂମିରେ ଯେତେଯେତେ ମଣିଷ ବାସ କରି ଆସିଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଯଦି ସମସ୍ତେ ଓଡ଼ିଆ ହୁଅନ୍ତି, ତେବେ ବିଗତ ପରାଶ ବର୍ଷର ବିଭିନ୍ନ ଉଦ୍ୟମ ଏବଂ ପ୍ରୟାସ ଏଠି ସେମାନଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ନିୟତି ଭିତରେ, ଗୋଟିଏ ଗୌରବବୋଧରେ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ଭାବସଂହତି ଭିତରେ ବାନ୍ଧି ରଖିବାରେ ସ୍ମୃତରେ କେତେଦୂର ସଫଳ ହୋଇଛି ବା ନ ହୋଇଛି, ଆମେ ସେହି ମାନବଶକ୍ତି ଉପରେ ଏହି ପରାଶ ବର୍ଷର ବିଚାର କରିପାରିବା । ସବୁ ଓଡ଼ିଆ ଓଡ଼ିଶାରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିନାହାନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ଭାରତୀୟ ଚାନ୍ଦିନୀରେ ଏଠି ଆସି ପହଞ୍ଚିଛନ୍ତି ଓ ଆମ ସହିତ ଏକାଠି ଘର କରି ରହିଛନ୍ତି । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଆମ ନିଜର ଭାଷା ବୋଲି ଆମେ ଯେଉଁମାନେ ନିଜକୁ ଏଠାରେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଓଡ଼ିଆ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରୁ ଏବଂ ତଦନୁରୂପ ଏକ ଅହଙ୍କାର ମଧ୍ୟ ଦେଖାଇଥାନ୍ତେ, ଆମେ ଏହି ଭୂଖଣ୍ଡରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିବାର ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ବି ଏଠାରେ ମଣିଷ ଥିଲେ । ସେମାନେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି । ଏହି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ସମୂହ ବୋଲି ବିଚାର କରାଗଲେ, ଏଠି ଆମ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ସାମାଜିକ, ଆର୍ଥିକ ତଥା ଭାବଗତ ଏପରି ନାନା ଦୂରତମାନ ରହିଛି, ଯାହାକି ଚିତ୍ତଦିନ ଏକ ସୁସ୍ଥ ସାମୂହିକ ଜୀବନ ସମ୍ଭବ କରିବା ଦିଗରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ହୋଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଆସିଛି । ପରାଶ ବର୍ଷର ଆମର ଏହି ସ୍ମୃତସ୍ମ ଭୂମିରେ ସେହିସବୁ ଅତ୍ୟନ୍ତକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବା ଭାଗି ଆମେ କ'ଣ କେତେଦୂର ସ୍ମୃତରେ କରି ପାରିଛୁ ? ଓଡ଼ିଆର ଜଣେ ସଚେତନ ଓ ସ୍ୱାଭିମାନ ମଣିଷ ହିସାବରେ ଆମ ସ୍ତବ୍ୟକଙ୍କୁ ଏହି ସ୍ମୃତି ପଟାରି ନିଜଠାରୁ ଚାହାର କବାବ ପାଇବାକୁ ହେବ ।

ତଥାପି, ଭବିଷ୍ୟତରେ ଘଟିଥିବା ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକରୁ ବିଚାର କଲେ ମଧ୍ୟ ଏକଥା ସତ ଯେ, ଓଡ଼ିଶାରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଏକଦା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା ସମ୍ଭବ ଏବଂ ବିପର୍ଯ୍ୟୟରୁ ହିଁ ଓଡ଼ିଆ ଆନ୍ଦୋଳନର ପୁରୁଷାତ ହୋଇଥିଲା । ସ୍ତାୟ ଏକ ଶତାବ୍ଦୀ ପୂର୍ବେ ଓଡ଼ିଶାରେ ସାଧାରଣ ଶାସନଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଚଳୁ ନଥିଲା । ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାରେ ହିନ୍ଦୀ ଚଳୁଥିଲା, ଦକ୍ଷିଣ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏବଂ ଉପକୂଳବାସୀ ଓଡ଼ିଆଭାଷୀ ଯାହାକୁ ଖାସ୍ ଓଡ଼ିଆ ବୋଲି ଏକ ବିଶେଷ ମମତା ଦେଇ ଚାଲି, ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର କୌଣସି ସ୍ୱାଭାବିକ ଅଥବା ସାଂସ୍କୃତିକ ସ୍ୱାକୃତି ନଥିଲା । ସେତେବେଳେ ନ୍ୟାୟାଳୟର ନ୍ୟାୟାଧୀଶମାନେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଓଡ଼ିଆଭାଷା ଜଣି ନଥିଲେ ବୋଲି ମଧୁସୂଦନ ସରକାରୀ ବିଧାନସଭାମାନଙ୍କରେ କେତେଥର ଆପଣିମାନ ଆଗତ କରିଥିଲେ । ଓଡ଼ିଆ ସ୍ମୃତସ୍ମ ହେବାପରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଗୀ ହୁଏତ ଏକ ନୂତନ ଉଦୟର ଯୁଗ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥାନ୍ତା । ବିଶେଷତଃ, ଦେଶକୁ ରାଜନୀତିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆସିବା ପରେ ଏଠାରେ ଆଖୁଥିବା ଶିକ୍ଷିତ ଓ ଶାନ୍ତିସ୍ନାୟ

ମାନବ ଭିତରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଏକ ବିଶେଷ ଅନୁରାଗ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତା । ଆଜି ସାଂସ୍କୃତିକ ସ୍ମୃତବ୍ଧ ଭୂଇଁଟିଏ ପାଇବାର ପରୀକ୍ଷାବର୍ଷ ପରେ ମନେ ହେଉଛି, ସତେ ଯେପରି ଏଠି ଆମ ଉପରବାଲାଏ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୁ ତଥାପି ଆମ ବାପାମାନଙ୍କର ପୋଇଲାଅଂଶର ପୁଅଟିକୁ ଦେଖିବା ପରି ଏକ ହାନି ଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖୁଛନ୍ତି । କୌଣସି ଭଦ୍ର ମୁଲକରେ ଭଦ୍ର ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ଥିବା ମଣିଷମାନେ ନିଜର ଭାଷାଟାକୁ ଏପରି ଅଭଦ୍ର ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖନ୍ତି ନାହିଁ । ଯେପରିକି ଏହି ଓଡ଼ିଶାରେ ଦେଖନ୍ତି । ଅଗତରେ ବଙ୍ଗ ଭାଷା ଓ ହିନ୍ଦୀର ଚକ୍ରାନ୍ତକୁ ମୁକୁଳି ଆସି ପାରିଥିବା ଓଡ଼ିଆଭାଷା ଶେଷରେ ତା' ନିଜ ଘରର ବାବୁମାନଙ୍କ ପାଖରେ ହାରି ଯାଇଥିବା ପରି ମନେ ହୋଇଥାଏ । ବିଗତ ପରୀକ୍ଷା ବର୍ଷରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ସାହିତ୍ୟ ବଢ଼ିଛି, ସଂସ୍କୃତିର ଆୟୋଜନମାନେ ବୃଦ୍ଧିଲାଭ କରିଛନ୍ତି, ତଥାପି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାସ୍ତୁତି ଅବ୍ୟାୟ ମଧ୍ୟ ବଢ଼ିଛି । ଏଭଳି କାହିଁକି ହୋଇଛି, ତାହାର କାରଣଗୁଡ଼ିକର ଅନୁସନ୍ଧାନ କରାଯାଇ ପାରେ । ଏହି ଭୂମିରେ ମଣିଷ ସ୍ତୁତି ମଣିଷର ଏପରି ଏକ ଦୃଷ୍ଟି ସତେଅବା ଘରକରି ରହିଛି ଓ ବାହାରର ଏହି ବିରାଗୁଡ଼ାକ ବୁଦ୍ଧି ପାଉଥିବା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ସେହି ଦୃଷ୍ଟି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଉକ୍ତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି ଯେ ଆମର ଭାଷା ହିଁ ତାହାର ସର୍ବସ୍ତୁଥମ ଶିକାର ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଛି !

କୌଣସି ଏକ ସମୁଦରେ ବାସ କରୁଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର କୌଣସି କାରଣରୁ ନିଜ ବିଷୟରେ ଏକ ମୂଳଭୂତ ଅବ୍ୟାୟ ରହିଥିଲେ ହିଁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ନିଜର ଭାଷା ସ୍ତୁତି ମଧ୍ୟ ଅବ୍ୟାୟ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ । ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନ ସମୟରେ ଶିକ୍ଷିତ ଭାରତୀୟମାନଙ୍କର ଭାରତୀୟ ଯାବତୀୟ ବିଷୟରେ ସ୍ତୁତି ସେହିପରି ଏକ ହାନିଭାବ ଓ ଅବ୍ୟାୟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ରହିଥିଲା । ସ୍ଥାପନତା ଆସିବା ପରେ ତାହାର ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଅପସାରଣ ହୋଇଗଲା, ନିଜର ଭୂମିଟି ସ୍ତୁତି ଶ୍ରଦ୍ଧା ବଢ଼ିଲା, ଗୌରବବୋଧ ବଢ଼ିଲା, ଦାୟିତ୍ବବୋଧ ମଧ୍ୟ ବଢ଼ିଲା । ସ୍ଥାପନତା ପରେ ଆମ ଭିତରୁ ଯେଉଁମାନେ ଅଧିକତର ସୁଯୋଗ ଲାଭ କରି ଅଧିକ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ହେଲେ, ବଡ଼ ହେଲେ ଓ ବ୍ୟବୁ ହେଲେ, ସେମାନେ ଆମଠାରୁ ସତେଅବା ଭାରି ଅଲଗା ହୋଇ ଦିଶିଲେ ଏକାବେକେ ବାରିହୋଇ ପଡ଼ିଲେ, ସେମାନେ ଆମ ନଜରଗୁଡ଼ାକରୁ ଆହୁରି କେତେ ନା କେତେ ଉଚ୍ଚରେ ସତେଅବା ଏକ ଅଲଗା ମଞ୍ଚା ବାନ୍ଧି ବସିଥିବା ପରି ମନେହେଲେ, ସତେଅବା କୋଉ ଅନ୍ୟ ଦେଶରୁ ବାଟ ଭୁଲି ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଆମର ଏହି ଅରକ୍ଷିତ ଦେଶରେ ଆମମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଆସି ହାବୁଡ଼ି ଯାଇଥିବା ବିଚିତ୍ରା ଜଣେକଣେ ସାଧବସଂଜ୍ଞନ ପରି ଦେଖାଗଲେ ଏବଂ ଆମ ଘରେ ସେହିପରି ଆଚରଣ ମଧ୍ୟ କଲେ । ଆମର ଅଧ୍ୟାପକ, ଆମର ସରକାରୀ ଅମଳାମାନେ, ଆମ ଇଞ୍ଜିନିୟର ଓ ତାକୁରମାନେ, ଆମର ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷିତ ମାନେ, ଆମ ବଡ଼ଲୋକମାନେ ଆପଣାର ବିଚରଣରେ, ବେଭାରରେ ଓ ହାବଭାବରେ ଏଠି ଓଡ଼ିଆ ବୋଲି ନ ଦିଶି ଅଧିକତର ପରିମାଣରେ ସତେଅବା କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀସାବଦ୍ୟ ବାବୁମାନଙ୍କ ପରି

ଦିଶୁଛି । ପଟାଣ ବର୍ଷ ପରେ ମଧ୍ୟ ଆମ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏପରି ଏକ ଅବସର ଅଥବା ଆତ୍ମୀୟତା ବୋଧେ କୌଣସି ହୋଇ ପାରିନାହିଁ, ଯେଉଁଠାରେ କି କିଏ କେତେ ଉଚ୍ଚମାନରେ ନଜର ଖୁଣ୍ଟରେ ବନ୍ଧା ହୋଇ ରହିଛି ଓ କେତେ ଦରମା ପାଉଛି ବା କେତେ ପରାଧୀନତା ଅନୁଭବ, ଅତୀତ ଇତିହାସ ସମୟରେ ପରସ୍ପର ସହିତ ଏକତ୍ର ବସି ବେଳେ କିଛିପାଇଁ ପାରୁଥିବେ ଓ ଗୋଟିଏ ଭୂମିର ମଣିଷଙ୍କ ପରି ଏକ ବୃତ୍ତାନ୍ତର ଅନୁରାଗରେ ମୁଗ୍ଧତା ଭାବେ ମଣିଷ ଭାବରେ ନିଜର ନିର୍ମଳ ପରିଚୟ ଧୂଳିକୁ ଦେଇ ପାରୁଥିବେ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଦରବାରମାନଙ୍କରେ ଚାକିରୀରୁ ଅନ୍ୟତମରେ ପହଞ୍ଚିବା ଅନୁଭବ ହୋଇଥାଏ ଯେ ଏଠାରେ ଖାଇ ପଦସ୍ବଚ୍ଛାଦ ଅଛି, ମଣିଷ କେହି ନାହାନ୍ତି ; ଖାଇ ମୁଖାବୃତ୍ତ୍ୟ ଦେଖାଯାଉଛି, ମଣିଷ କେହି ଦେଖାଯାଉ ନାହାନ୍ତି ; ଖାଇ କ୍ଷମାଧାରୀ ରହିଛନ୍ତି ଓ ଅନୁରାଗ ଭାବେ ହେଲେ ନାହାନ୍ତି । ଏପରି ଏକ ଅବସ୍ଥା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭିତରେ ମଣିଷ ସହିତ ମଣିଷକୁ ଯୋଡ଼ି ରଖୁଥିବା ଭାଷାଟାକୁ ପଟାଣିବାକୁ ଆଉ କାହିଁ ବୋଲି ମିଳେ ?

“ଉତ୍କଳ ସଂସ୍କୃତିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିକୁ ରଠାଭାବ” ବୋଲି ଏକଦା ଉତ୍କଳ-ଗୌରବ ମଧୁସୂଦନ ସେହି ସଂସ୍କୃତିର ଏକ ଅବସରରେ ଗୋଷ୍ଠୀ କରି କହିଥିଲେ । ‘ଓଡ଼ିଆ ଜାତିରେ କୃଷକମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ବେଶି, ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କର ଉଚ୍ଚ ନିୟମରେ ଦେଖିବା ଆଉ କି ରୁଚି ?’ ଅର୍ଥକୁ ପଟାଣ ବର୍ଷ ଚଳର ଆହୁରି ଶ୍ରାୟ ଗୋଟାଏ ଯୁଗ ପୂର୍ବେ ମଧୁସୂଦନ ଏକଥା କହିଥିଲେ । ଏହି ଉଚ୍ଚ ନିମନ୍ତେ ସେ ସେତେବେଳର ବିଧାନସଭାରେ ଆମ ସାଥୀକ ଶିକ୍ଷା ବିଷୟରେ ଏକଦା ଯେଉଁ ଅଭିମତ ଦେଇଥିଲେ, ଏବେ ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ ଏକ ଅଭିନବତା ରହିଛି, ଆମେ ସବୁଜରେ ଚାହିଁଥିଲେ ସେଥିରେ ଯଥେଷ୍ଟ ସାପେକ୍ଷତା ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ବାକି ଭାଷାରେ କହିଲେ, “ଘାଟିରେ ଥିବା ଜାତିର ଏବଂ କୃଷିଜୀବୀମାନଙ୍କ ଉଚ୍ଚବିଧାନ କରାଯାଏ ଯିଁ ଆମ ସାଥୀକ ଶିକ୍ଷାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହୋଇ ରହିବା ଚାହୁଁ । ହାତ ଓ ମଣିଷ ଦୁଇଟିଯାକ ଯିଁ ଶିକ୍ଷାଲାଭ କରିପାରିବା ଚାହୁଁ ।” ଏହି ବିଚାରଟି ଯେପରି ସବୁଜରେ ଜାଣିବାକୁ ହୋଇ ପାରିବ, ସେଥିରୁ ଯିଏ ସେହି ଶିକ୍ଷାର ଏକ ସାଧାରଣତାକୁ ସ୍ବଚ୍ଛ ମଧ୍ୟ ଆମ ହାତରେ ଆସି ଧରାଇ ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲେ । ସେ କହିଥିଲେ “ଶିକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଆମେ ଏପରି ଭାବରେ ଅନ୍ୟସ୍ଥଳ କରି ବିଚାରି କରିବା, ଯେଉଁଥିରେ କି କଣେ ପିଲା ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ମଣିଷର ଶିକ୍ଷା ପାଇବ ଏବଂ ନିଜର ଘରେ ହାତର ଶିକ୍ଷା ପାଇପାରିବ । ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଯିଁ ସବୁଯାକ ସମୟ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ନକରି ସିଏ ନିଜ ଘରେ ତାର ବୁଦ୍ଧାନ୍ତର ଧାରାରେ ଘରେ ଶିକ୍ଷାଲାଭ କରିବ ଏବଂ ତା’ ସହିତ ସ୍ବଳକୁ ପାଇ ବଢ଼ିପାଠ ପଢ଼ିବ । ଅଥବା, ଏପରି ହୋଇପାରେ ଯେ ସପ୍ତହର କେତେଟି ଡିନ ସିଏ ପାଠ ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଯିବ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମାନଙ୍କରେ ଘରେ ରହି କୌଣସି ଧାରାରେ ଶିକ୍ଷା କରିବ ଓ ସେହି ଗପସମ୍ବେଦ ଧାରାକୁ ଶିକ୍ଷା କରିବ ।” ସାଥୀକ ଶିକ୍ଷାର ସରରେ ସେତେବେଳେ

ଏପରି ଏକ ବିଚାରକୁ କେବଳ ଅଭିନବ ବୋଲି ହିଁ କହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ପରୁଣି ବର୍ଷ ପରେ ଏବେ କେହି ଅବଶ୍ୟା ସେହି ବିଚାରଟିର ଅବିଚଳ ଅନୁସରଣ କରିବେ ନାହିଁ । ସତ, ମାତ୍ର ଆମର ଏକାକରେ ମଧ୍ୟ ତାହାର ଏକ ଅଭିନବତା ରହିଛି ବୋଲି ସମସ୍ତେ ଅବଶ୍ୟା ସ୍ୱୀକାର କରିବେ । କୃଷିବିଜ୍ଞାନରେ ଉଚ୍ଚତର ଶିକ୍ଷା ବିଶ୍ୱାସରେ ମଧ୍ୟ ମଧୁବାବୁଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଓ ବିଚାର କମ୍ ଅଭିନବ ନଥିଲା । ସେ ଥରେ ସେହି ବିଧାନସଭାର ମେଜରେ କହିଥିଲେ, "ଯେଉଁମାନେ କୃଷିକୁ ହିଁ ଜୀବନର ଧାରା ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିବେ, ସେହିପରି ଯୁବକମାନେ ହିଁ କୃଷିବିଜ୍ଞାନ ଅଧ୍ୟୟନ କରନ୍ତୁ ।" ମଧୁବାବୁଙ୍କ ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶାରେ କୃଷି କଲେଜ ନଥିଲା । ଏବେ ଆମ ରାଜଧାନୀରେ କୃଷିରେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ହୋଇଛି । ସେଠାରେ ବରଷକୁ ବରଷ କୃଷିବାବୁମାନେ ଚିଆରି ହୋଇଛନ୍ତି । କୃଷିବାବୁମାନେ ସାଧାରଣତଃ କୃଷିକୁ ଟୁଣା କରନ୍ତି ବୋଲି ଏକ ଅପବାଦ ରହିଛି । ଓଡ଼ିଶାରେ ଯେଉଁମାନେ ସତକୁ ସତ କୃଷିରେ ଅଛନ୍ତି ସେମାନେ ଯଦି ମଧୁବାବୁଙ୍କ ବରାଦ ଅନୁସାରେ କୃଷି-ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଆସନ୍ତେ, ତେବେ ତାହା ଆମର କୃଷି ତଥା କୃଷିକୁ ସବୁତରଫେ କେତେ ଓଲଟପାଲଟ କରି ନ ଦିଅନ୍ତା ।

ସ୍ମରଣ ଓଡ଼ିଶାର ପରାଣ ବର୍ଷ ଏବଂ ସ୍ୱାଧୀନତାର ଚାଟିଶବର୍ଷ ଲୋଗ କରିବା ପରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ଶହେରେ ମୋଟେ ଚିରିଶିକଣ ସାକ୍ଷର ରହିଛନ୍ତି । ରାଜ୍ୟରେ ଶହେରେ ସବୁଜା ମଣିଷ ବଡ଼ଲୋକମାନେ ବାଣି ସେବାଦ୍ୱାରା ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ଚାମାରେଖା ତଳେ ବାସ କରୁଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷା ପରିବର୍ଦ୍ଧନ ଓ ଉନ୍ନତ୍ୟାପନ ମୋଟେ ଉପରୁ କୋଟିକୋଟି ଟଙ୍କା ଖରଚ କରାଯାଇଛି , ତଥାପି ଉପର ଆଉ ତଳ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ଖାଇଗୁଡ଼ାକ ବୁଦ୍ଧି ପାଇଁ ଆସିଛି । ପଦ୍ମମଣିଷଙ୍କୁ ମୃତ୍ୟୁ ମଣିଷ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର ନକରି ଉପରୁ କ୍ଷମାଗାର ସ୍ଥଳବଦ୍ଧମାନେ ଯେତେଦିନ ଯାଏ ସତେଅବା ବଦାନ୍ୟତା ଅତରଣ କରି ଟଙ୍କା ବିଶ୍ୱାସରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି, ସେତେଦିନ ମଣିଷ ତା'ର ସମ୍ମାନ ପେରି ପାଏନାହିଁ । ତେଣୁ ମଣିଷକୁ ସାକ୍ଷରେ ନେବାକୁ ହୁଏ, ସମକକ୍ଷର ଆତ୍ମମର୍ଯ୍ୟାଦା ଲାଗି ଅନୁକୂଳ ପରିବେଶଟିଏ ଦୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ହୁଏ । ଓଡ଼ିଶାରେ ତାହା ଅନୁରୂପ ଭାବରେ ମୋଟେ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ତେଣୁ ଉପରେ ଉପେକ୍ଷା ବଢ଼ିଛି, ଔଚିତ୍ୟ ବଢ଼ିଛି ଏବଂ ତଳେ ଅସହାୟତା ବଢ଼ିଛି । ସମ୍ଭାବନ ଶାର୍ଦ୍ଦୂଳମାନେ ତଳର ଅତିଷ୍ଠର ମାନକୁ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ସେହି ଅତିଷ୍ଠତାକୁ ହିଁ ଆଦରି ନେବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ଏଣେ ଉପରେ ଏକାନ୍ତ ବିକାଶର ହୋଇ ବସିଥିବା ଅୋକାଏ ମଣିଷ ଆମ ସାହିତ୍ୟକୁ ଜାଣର ସାହିତ୍ୟ ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି, କେତେଗୁଡ଼ାଏ ନାଟ, ଲେଖ ଆଉ ମନୋରଞ୍ଜନକୁ ଏକାଠି ମିଶାଇ ତାହାକୁ ସଂସ୍କୃତି ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି ଏବଂ ଓଡ଼ିଶାକୁ କିପରି ବିଶ୍ୱ ପରବାରରେ ନେଇ ପରିଚିତ କରାଇବେ, ସେଥିଲାଗି ନାନାସଂକୀର ଲଞ୍ଜକଣ ହୋଇଛନ୍ତି । କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ, ସେମାନେ ଓଡ଼ିଶା ଅପେକ୍ଷା ବୁଢ଼ା ଅପଣାକୁ ହିଁ ଅଧିକ ଗୋଡ଼ୁଛନ୍ତି । ଏହିମାନଙ୍କର

ଲୋକସଭାକୁ ବହୁସ୍ୱରୀତ ଏବଂ ବହୁଦର୍ପିତ କରିବାକୁ ହିଁ ଯେପରି ଓଡ଼ିଶା ଏକଦା ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରାଜ୍ୟ ହୋଇ ଚିଆରି ହୋଇଥିଲା, ଏମାନଙ୍କର ଦର୍ପରୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ସେଇଟା ହିଁ ସର୍ବାଧିକ ପରିମାଣରେ ପ୍ରକାଶ ହେଉଛି । ଭିତର ଅସଲ ମଣିଷଟା କୋଇ ଚଟେ ଯାଇ ପୋତିହୋଇ ରହିଛି ।

ପରଶ ବର୍ଷର ଓଡ଼ିଶା ଲୋକମାନଙ୍କର ହୃଦରେ ସତେଯେପରି ବହୁ ଅସ୍ଥକରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ରହିଛି । ଅସଲ ସଂସ୍କୃତିଟି ନାନା କାରଣରୁ ହାତଛଡ଼ା ହୋଇଗଲେ ମଣିଷ ଆପଣା ଭାରି କ୍ଷୁଦ୍ରଭାବର ରାଜତ୍ୟ ଆବୋରି ନେଇ ଚାହାକୁ ସତେଅବା ସମସ୍ତ ମହିମାହୀନ ବୋଲି କହିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ଆର୍ଥିକ, ଶିକ୍ଷାଗତ ତଥା ସମ୍ବନ୍ଧଗତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଞ୍ଚଳିକ କେତେ ନା କେତେ ବୈଷମ୍ୟ ଓଡ଼ିଶାର ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ପରସ୍ପରଠାରୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୂରଦୂରୀକରଣ କରି ଦୂରଛଡ଼ା କରି ରଖୁଛି । ଏଠି ଗୋଟାଏ ସହରରେ ମଧ୍ୟ ଯତିବେଶା ଯତିବେଶାଠାରୁ କେତେ ଅଲଗା ହୋଇ ଦେଖାଯାଉଛି । ବୃହତ୍ ମହ୍ୟମାନେ କ୍ଷୁଦ୍ର ମହ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଗିରି ପକାଇବେ ବୋଲି ବାହାରିଛନ୍ତି । ଜଟକରୁ ଦିଆ ସତେ କେତେ ପାଖ ବୋଲି ଲାଗୁଛି, ମାତ୍ର ସମ୍ଭବପୂର୍ବକା ପୁଲବାଣୀ ଆମ ସ୍ୱାକୃତିର ନକ୍ସାରେ କେଉଁଠି ହେଲେ ମିଳୁନାହିଁ । ଆଦିବାସୀ ଦରିଦ୍ରମାନଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ଓ ସାମ୍ବାଦିକ କରିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତିରେ ଅଣଆଦିବାସୀ ବଦାନ୍ୟମାନେ ପର୍ଯ୍ୟପର୍ଯ୍ୟ ସମାପଣେ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି କେତେ ବୁଦ୍ଧି ଖଟାଇ କେତେକେତେ ଉଦ୍ୟମ କରୁଛନ୍ତି, ତଥାପି ମୈତ୍ରସୁଖ୍ୟର ରାତି ପାହୁନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେତେକ ଅଧିକ ଚରୁର ମଣିଷ ଆମ ପଟକୁ ବାହାରିଆସି ଆମରି ଜାଲରେ ଚେଷ୍ଟା ପାଖ ବସାଇ ଆମରି ପରି ଭଦ୍ର ହୋଇ ଦିଶିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି ଓ ଆପଣାକୁ ଶୁଦ୍ଧ ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି ସତ, ମାତ୍ର ସେଠି ଜୀବନର ଆକାଶଗୁଡ଼ାକ ଯେତିକି ଅନାଦର ଭିତରେ ରହିଥିଲା, ଏବେ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱାୟ ସେତିକି ଅନାଦର ଏବଂ ଅବହେଳା ଭିତରେ ପଡ଼ିରହିଛି । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଅନୁଗ୍ରହ ପାଇବା ଲୋକମାନେ ଆମଠାରୁ ଶିଖି ବାବୁ ହେଉଛନ୍ତି, ଗୁଣି ଛାଡ଼ି ଯାଉଛନ୍ତି, ସତେଅବା ନିଜକୁ କେଉଁଠି ଚିକିଦେଇ ଆସିଥିବା ବୋଦା ପରି ଦେଖା ଯାଉଛନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶାରେ ସ୍ୱକୃତରେ ଓଡ଼ିଆ କାହାଟି ?

ଓଡ଼ିଶାରେ କଟକା ଅଛନ୍ତି, ସମ୍ବଲପୁରୀ ଅଛନ୍ତି, ଦକ୍ଷିଣ ଅଛନ୍ତି, ହାକିମ ଅଛନ୍ତି, ବାବୁ ଅଛନ୍ତି, ବେଠି ଖଟାଇବା ମଣିଷ ଯେତିକି ରହିଛନ୍ତି, ବେଠି ଖଟୁଥିବା ଓ ବୋକା ବନ୍ଧୁଥିବା ମଣିଷ ତା'ଠାରୁ ଦଶଗୁଣ ଅଧିକ ଅଛନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଆତ୍ମବୋଧରେ, ଗୋଟି ପାରସ୍ପରିକତାରେ ଏକାଠି ବସାଇବା ସକାଶେ ଆମ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ବି ସାଧ୍ୟ ନାହିଁ । ଏକଦା ଓଡ଼ିଆଭାଷୀ ସମସ୍ତ ବିଜ୍ଞାନୀମାନଙ୍କୁ ଏକାଠି କରିବା ସକାଶେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଉତ୍କଳ ସର୍ବଜନାର ଆନୁକୁଲ୍ୟରେ ଏକ ଆଦୋଳନ ହେଉଥିଲା ଏବଂ ଚାହାକୁ ଦେଶମିଶ୍ରଣର ଆଦୋଳନ ବୋଲି କୁହାଯାଉଥିଲା । ନୁଆ ଓଡ଼ିଶାର ଗଠନ ହେଲା, ଦେଶକୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆସିଲା, ଆମ ଭବିଷ୍ୟତକୁ ମାପିବା

ସକାଶେ କେତେକେତେ ପ୍ରକାର ନୂଆ ବାଡ଼ି ଦେଖକୁ ଅଣାଗଲା । ମାତ୍ର, ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର
 ଓଡ଼ିଶାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଶରୀରଟିଏ ଦେଇ ଆମେ ଯେତିକି ମଣିଷ ଓ ଯେତିକି ଅସ୍ତ୍ରବଳ
 ଆଣି ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ଯୋଡ଼ିଲୁ, ଏହି ପରାଶ ବର୍ଷ ଭିତରେ ସେମାନଙ୍କର କେଉଁଠି
 କ'ଣ ହେଲା ? ଆମ ଚାକିରିଆମାନେ ଚେଣିକି ଯିବାକୁ ଅମଙ୍ଗ ହେଲେ ଏବଂ
 ଯେଉଁମାନେ ରଲେ, ସେମାନେ ଶୋଷଣରେ ଓ ଛତ୍ରମରେ ଆଗକାଳର
 ରାଜାମାନଙ୍କୁ ବି ବଢ଼ିଗଲେ । ସେହି ପୁରୁଣା ବ୍ୟବଧାନଗୁଡ଼ାକ ରହିଲା, ପୁରୁଣା
 ସାମନ୍ତପଣ ଗୁଡ଼ାକ ଆଧୁନିକ ନାନା ପରିପାଟରେ ଆହୁରି ଅଧିକ ଅନମନୀୟ ହୋଇ
 ରହିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ପାଇଲା । ଓଡ଼ିଶାରେ ସ୍ତ୍ରୀ କୋଉଠି କିଛି ବଦଳିଲା ନାହିଁ । ହଁ,
 ଶୋକଗୁଡ଼ାକ ବଦଳିଲା, ଡମ୍ବଗୁଡ଼ାକ ବଦଳିଲା, ମିଛମାନେ ବେଶପିନ୍ଧି ସତ ଭଳି
 ଦେଖାଗଲେ- ରାଜାକୁ ଗୋଟାଏ ନୂଆ ହାତୀ ଆସିଥିବା ପରି ହୁଲୁହୁଲୁ ପଡ଼ିଗଲା ଭଳି
 ଲାଗିଲା । କିନ୍ତୁ ତେଣେ ମଞ୍ଚରେ କୋଉଠି କ'ଣ ବଦଳିଲା ମୂଲ୍ୟବୋଧରେ କେଉଁଠି
 କ'ଣ ବଦଳିଲା ? ଏବେମଧ୍ୟ ଯଦି ଆମେ ଜଣେ ଓଡ଼ିଆ ହାକିମ ଓ ଜଣେ ଓଡ଼ିଆ
 ଚପରାସାକୁ ପାଖପାଖ କରି ଠିଆ କରିଦେବା, ତେବେ ଅତ୍ୟଧିକ ଭରବାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ
 ସେମାନେ ସେହିପରି ଫରକ ଫରକ ହୋଇ ହାକିମ ଓ ଚାକର ପରି ଦିଶିବେ- ଏକା
 ଭୂଇଁର ଓ ଏକା ଚେରର ବୋଲି ମୋଟେ ଦେଖା ଯିବେନାହିଁ ।

ଏହି ଯାବତୀୟ ସମସ୍ୟା ହେଉଛି ମୂଳତଃ ନେତୃତ୍ୱର ସମସ୍ୟା । ଗୋଟିଏ
 କ୍ଷୁଦ୍ର ଏକ ସୁସ୍ଥ ଚଥା ସ୍ୱାକାରାତ୍ମକ ଭବିଷ୍ୟତୁଷିକୁ ଚକ୍ଷୁସମକ୍ଷରେ ରଖି ମୂଳରୁ ହିଁ
 ଡ଼କ୍ ଢାବରେ ଗଠନ କରି ଆଣିବା, ଏଥିପାଇଁ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଉପଯୁକ୍ତ ନେତୃତ୍ୱ
 ଦରକାର । ବିଶେଷ କରି, ଯେଉଁ ମନୁଷ୍ୟଞ୍ଚରେ ଅଧିକତମ ଅନେକ ଅଧିକ ମଣିଷ
 ଅନ୍ତଃସମ୍ବଳିତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ଭିତରେ ବହୁବାର ଉପଯୁକ୍ତ ସତ୍ୟ ଚଥା
 ସଂକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକୁ ଆଣିଦେବାରେ ଯେଉଁଠି ଅଧିକାଂଶ ଲୋକଙ୍କର ବହିର୍ଭାଗ୍ୟର
 କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଦୌ କୌଣସି ସମର୍ଥକ ଏବଂ ସଂକଳ୍ପକ ପଶ୍ଚାତ୍ତାପରୁ ଚିଆରି
 ହୋଇନାହିଁ, ସେଠାରେ ଦୃଷ୍ଟିସମ୍ପନ୍ନ ଚଥା ସମର୍ଥ ସମୁଦାୟ ଗଢ଼ିବାଲାଗି
 ଉପଯୁକ୍ତ ନେତୃତ୍ୱଟିଏ ଅବଶ୍ୟ ସତ୍ୟାସତ୍ୟ ଦରକାର । ଏହି ନେତୃତ୍ୱକୁ ମୂଳତଃ ଏକ
 ରାଜନୀତିକ ନେତୃତ୍ୱ ବୋଲି ହିଁ କୁହାଯିବ । ଏଠାରେ ରାଜନୀତି କହିଲେ ବର୍ତ୍ତମାନର
 ଖଣ୍ଡିଆ ଅର୍ଥରେ ଆମେ ତାହାକୁ ବୁଝିବାଲାଗି ଆଦୌ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ନାହିଁ ।
 ରାଜନୀତିର ଏକ ସମଗ୍ର ଅର୍ଥ ମଧ୍ୟ ରହିଛି, କୌଣସି କ୍ଷୁଦ୍ର ଲୋକ-ଆକାଂକ୍ଷାକୁ,
 ସଂସ୍କୃତିକୁ, ଆର୍ଥିକ ଚଥା ସାମାଜିକ ପୃଷ୍ଠଦେଶ ଗୁଡ଼ିକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ,
 ସହଯୋଗିତା ଏବଂ ଉଦ୍ୟମଶୀଳତା ସହିତ ଚିଆରି କରି ଆଣିବା ନିମନ୍ତେ ଯେଉଁଭଳି
 ଏକ ନେତୃତ୍ୱ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅନୁରୂପ ଆଖିଗୁଡ଼ିକୁ ଯୋଗାଇ ଦେଇ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ
 ପାରୁଥିବା ଦରକାର, ସେଭଳିକୁ ଏକ ସମଗ୍ରତମ ଅଭିଧାନରେ ଆମେ ଆଦୌ
 କୌଣସି ଅର୍ଥସମ୍ପାଦ ଦୃଷ୍ଟି ନକରି ଏକ ରାଜନୈତିକ ନେତୃତ୍ୱ ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ
 କହିପାରିବା । ନୂତନ ଓଡ଼ିଶାର ସେହି ନିର୍ମାଣାତ୍ମକ ସ୍ଥାପନ ଦଶକ ଗୁଡ଼ିକରେ

ନେତୃତ୍ବର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସବୁ ସତ କେଉଁଠାରେ କି ଅସମର୍ଥତା ବୁଝିବ ରହିଗଲା, ଯାହା ପଛରେ କି ଓଡ଼ିଶା ନାମକ ଉଦ୍ୟମଟି ଅବଶ ହୋଇପଡ଼ିଲା, ପାଣି ପାଟିଗଲା ଏବଂ ପଥ ଝୁଟି ଆଉ ବୁଆଡ଼େ ଚାଲିଗଲା ?

ଏହି ଶତାବ୍ଦୀର ଆଦ୍ୟ ଦୁଇ ଦଶକରେ ଓଡ଼ିଶା କହିଲେ ଯାହା କିଛି ଉଦ୍ୟମ ଓ ଅଭିକ୍ରମକୁ ବୁଝାଇଥିଲା, ତାହା ପଛରେ ସବା ଆଗରେ ରହିଥିବା ଦୁଇଦଶକର ବ୍ୟକ୍ତି ଓଡ଼ିଶା ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ହୋଇ ଗଢ଼ାହେଲା ବେଳକୁ ଇହଧାମରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଯାଉଥିଲେ । ରୋପବନ୍ଧୁ ଆଠବର୍ଷ ଆଗରୁ ଯାଇଥିଲେ, ମଧୁସୂଦନ ମଧ୍ୟ ତା' ପରେପରେ ଚାଲିଗଲେ । ସେମାନଙ୍କ ପରେ ସେମାନଙ୍କର ଶିବିରରେ ଯେଉଁମାନେ ରହିଲେ, ସେମାନେ ହିତୈଷୀ ଥିଲେ, ଶୁଭେଚ୍ଛୁ ଥିଲେ, ମାତ୍ର ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ପ୍ରାୟ କୌଣସି ସମ୍ବନ୍ଧନୁଷ୍ଠି ନଥିଲା ; ଇତିଷ୍ୟଦୃଷ୍ଟି ରହିବା ତ ଆହୁରି ଅଧିକ ଦୂରର କଥା । ଏମାନେ ସତ୍ୟେକେ ନିଜନିଜ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେତେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଭାରି ସ୍ଥାନୀୟ ଥିଲେ ; ଅର୍ଥାତ୍ ସାରା ଓଡ଼ିଶାକୁ ଆଖି ଆଗରେ ରଖୁଥିବା କିଛି ଦେଖୁ ପାରୁ ନଥିଲେ ଏବଂ ଓଡ଼ିଶାସାରା ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ସମସ୍ତେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ନିଜର ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଓ ନେତାତ୍ବପେ ଗ୍ରହଣ କରିନେଇ ପାରୁ ନଥିଲେ । ଆଉ ଏକ ବଡ଼ କଥା ହେଉଛି ଯେ ଏହି ଅନ୍ୟ ପୁରୋଧାମାନେ ଓଡ଼ିଶା ନାମକ ସମଗ୍ର ଆକାଂକ୍ଷାଟି ବିଷୟରେ ଯେତେ ସଚେତନ ଓ ସକ୍ରିୟ ନଥିଲେ, ନିଜନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଆକାଂକ୍ଷା ଅର୍ଥାତ୍ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଇତିଷ୍ୟ-ସମାବେଶଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ତା'ଠାରୁ ଦୁର୍ବଳ ଅଧିକ ବ୍ୟସ୍ତସମସ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶା ଏକ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ହେଲା, ତେଣୁ ଏଣିକି କାମ ସରିଗଲା- ସେମାନେ ସଚେତନ ଏହିଭଳି ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲେ ଓ ସେଥିଭାରି, ବାହାରକୁ ଯେତେ ବିଶ୍ବାସିତ ହୋଇ ଦେଖା ଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଭିତରେ ଭାରି ଅଜପ ହୋଇ ରହିଥିଲେ । ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଦଶକର ଶେଷ ଏବଂ ଚତୁର୍ଥ ଦଶକର ଆରମ୍ଭ ସମୟରେ ଭାରତବର୍ଷର ବୃହତର କୁମିଟିକୁ ନିମିତ୍ତ କରି ଯେଉଁ ବିପ୍ଳବ ଭାରତ୍ୟାଦବେଳନମାନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା, ଓଡ଼ିଶାର ଏହି ନେତାମାନେ ତା' ଭିତରେ ଆଦୌ ନଥିଲେ । ସେହି ଉଦ୍‌ବେଳନର ଗର୍ଭରେ ଥିବା ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଓ ସ୍ବତନ୍ତ୍ରତାଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଝିବା ଭାରି ସେମାନଙ୍କର ମୁଣ୍ଡରେ କୌଣସି ଖବ୍ବି ହିଁ ନଥିଲା । ଚକ୍ରାନ୍ତର ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ଭରୋସରେ ଭାରିଥିବା ବିଶ୍ବଯୁଦ୍ଧଟି ବିଷୟରେ ସେମାନଙ୍କୁ କେଉଁକି ତଥ୍ୟ ଆଣି ଦେଉଥିଲେ, ତାହା ବିଷୟରେ ସେମାନେ କେବଳ ସେତିକି ବୁଝୁଥିଲେ । ଯୁଦ୍ଧର ଆଳରେ ଯେ ପୃଥିବୀର ଅନେକ ସ୍ବତନ୍ତ୍ରତା ଲାଞ୍ଜିଭାଣ୍ଟି ଯାଉଥିଲା ଓ ଯୁଦ୍ଧରେ ଯେଉଁ ପଟର ଜୟ ବା ଯେଉଁ ପଟର ପରାଜୟ ହେଉ ପଡ଼ିଲେ, ଯୁଦ୍ଧ ପରେ ଏହି ପୃଥିବୀ ଯେ ସେହି ପୁରୁଣା ପୃଥିବୀ ହୋଇ କଦାପି ରହିବ ନାହିଁ, ଏକଥା ଓଡ଼ିଶାରେ ଆମେ କର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ଭାରି ବୋଧାତୀତ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ତେଣୁ ସେମାନେ ସ୍ବତନ୍ତ୍ରରେ ସ୍ବୟଂ ଯୋଉଁ ସେଇଠି ରହିଗଲେ । ସେତେବେଳେ ଭାରତବର୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ଯୁଦ୍ଧ ବଦଳୁଥିଲା- ମାତ୍ର ଏମାନେ ସେହି ସକ୍ରିୟ ମଧ୍ୟରେ

ଶମାତେ ନଥିଲେ । ସୁଦ୍ଧା ଯେତେବେଳେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରରେ ବଦଳିଗଲା, ସେତେବେଳେ ସେହି ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଦୃଶ୍ୟପଟଟି ମଧ୍ୟରେ ସେମାନେ ସ୍ଥାୟୀ ଅଜ୍ଞାନ ହୋଇ ରହିଗଲେ । କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ, ସେମାନଙ୍କୁ ପଛରେ ପକାଇଦେଇ ସୁଦ୍ଧା ଚଳୁଚାଲି ଆଗକୁ ଚାଲିଗଲା ।

୧୯୪୭ ମସିହା ପରେ ସମଗ୍ର ଭାରତବର୍ଷର ଦୃଶ୍ୟପଟଟି ମଧ୍ୟ ବଦଳି ଗଲା । ନେତୃତ୍ୱର ଆଭିମୁଖ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁକୂଳ ଭାବରେ ବଦଳାଇ ଦେବାପାଇଁ ସୁଗତ ଦାବାଗୁଡ଼ିକ ଆସି ପହଞ୍ଚିଥିଲା । ପରାଧୀନ ଭାରତରେ ବ୍ରିଟିଶ କେଶରୀଙ୍କର ସୁରକ୍ଷା ଭିତରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିଏ ଗଢ଼ିବାର ସଂଗ୍ରାମଲାଗି ଯେଉଁ ଆଦର୍ଶବାଦ ଓ ଯେତିକି ଭାବସୂକ୍ଷ୍ମତା ଦରକାର ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନ ହଟିଗଲା ପରେ ସେତିକିରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଯେ କଦାପି କାମ ଚଳିବ ନାହିଁ, ଏହି କଥାଟିକୁ ବୁଝିପାରିବା ଆଦୌ କଷ୍ଟକର ହେବନାହିଁ । ଯେଉଁମାନେ ଭାରତବର୍ଷରୁ ଆଦୌ କେବେହେଲେ ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନର ଅନ୍ତ ହେବା ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରି ନଥିଲେ, ସେମାନେ ଭାରତରେ ଘଟିଥିବା ରାଜନୀତିକ କ୍ଷମତା-ପରିବର୍ତ୍ତନ ବା ବିପ୍ଳବଟିକୁ ମଧ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ବୁଝିପାରି ନଥିବେ, ସେମାନେ ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନଟିକୁ କଦାପି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ସ୍ୱାଗତ କରି ପାରି ନଥିବେ । ଏବଂ, ଯେଉଁ ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବର ପରବର୍ତ୍ତୀ ପଦକ୍ଷେପ ଗୁଡ଼ିକ ଭାରତବର୍ଷର ନେତୃତ୍ୱ ଭାଗି ସେତେବେଳେ ଉପସ୍ଥିତ ନାନା ଆହ୍ୱାନବ୍ରୂପେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିଲା, ଓଡ଼ିଶା-ଆନ୍ଦୋଳନର ସମ୍ପର୍କମାନେ ତାହାକୁ ନିଜ ଭିତରକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରରେ କିପରି ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇ ପାରିଥାନ୍ତେ ? ଉତ୍କଳ-ସମ୍ମିଳନର ଅଭିଧାନଟି ଭିତରେ ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବ ଭାଗି କେବେ କୌଣସି ଅବକାଶ ରହି ନଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ନେତା ତତ୍କାଳୀନ ସମାଜରେ ଯେଉଁ ସ୍ୱାର୍ଥଗତ ସ୍ଥିତି ଗୁଡ଼ିକର ସ୍ଥିତିନିଧିତ୍ୱ କରୁଥିଲେ ଓ ଯେଉଁ ସ୍ଥିତିଗୁଡ଼ିକୁ ଆପଣାର ଜୀବନନୀତିକା ସ୍ଥାୟୀ ମଣୁଥିଲେ, ଭାରତବର୍ଷରେ ରାଜନୀତିକ ପରିବର୍ତ୍ତନଟି ପରେ ଇସ୍ତଫିତ ସାମାଜିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ସଂଘଟିତ ହେଲେ, ସେମାନଙ୍କର ସେହି ସ୍ଥିତିଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଦାରୁଣ ଭାବରେ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହେବେ ବୋଲି ସେମାନେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ସବୁବେଳେ ହିଁ ଆଶଙ୍କା କରୁଥିଲେ । ତେଣୁ ନୂତନ ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ପିତାମହମାନଙ୍କ ପରି ଶରଣସାଧ୍ୟା କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲେ ।

ଏବଂ ଭାରତ ବର୍ଷ ସ୍ୱାଧୀନ ହେବାପରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ରାଜନୀତିକ ପରିସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଦାୟାଦବ୍ରୂପେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଯେଉଁମାନେ କ୍ଷମତାଘରେ ଆସି ସରକାର କଲେ, ସେମାନେ ସତେଅବା ଏକ ଧର୍ମସଂକଳ ମଧ୍ୟରେ ଆସି ପଡ଼ିଗଲେ । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଶା ଭାଗି ହେଲା ଆସିଥିବା ଆନ୍ଦୋଳନଟିରେ ସେମାନେ କେବେହେଲେ ସକ୍ରିୟ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରି ନଥିଲେ । ବିଶେଷ କରି, ଦ୍ୱିତୀୟ ଦଶକର ଶେଷ ଭାଗରେ

ଭାରତୀୟ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ହିଁ ଆପଣାର ନିଶ୍ଚିତ ଲକ୍ଷ୍ୟ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିବା ପରେ ଏବଂ ତୃତୀୟ ଦଶକର ଆରମ୍ଭରେ ଅସହଯୋଗ ଏବଂ ଅହିଂସା ପଦ୍ଧତିରୋଧକୁ ଆପଣାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିବାର ନାନା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଥିବା ସେହି ଶିବିରର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଏବଂ ଅନୁରାମ-ମାନେ ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀ ଓ ତାହାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କର ପକ୍ଷଟିଠାରୁ କାର୍ଯ୍ୟତଃ ଅଧିକରୁ ଅଧିକଦୂରକୁ ଚାଲି ଆସିଥିଲେ । କଂଗ୍ରେସ ପୃଥ୍ୱୀ-ମହାଯୁଦ୍ଧରେ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କ ସହିତ ସହଯୋଗ କରିବାକୁ ମନା କରିଦେଲା ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଶିବିରଟି ଶାସନକର୍ତ୍ତା ମାନଙ୍କ ସହିତ ସହଯୋଗ କଲା । ୧୯୪୨ ମସିହାରେ କଂଗ୍ରେସ 'ଭାରତ ଛାଡ଼' ବିପ୍ଳବର ତାକରା ଦେଲା ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷଟି ତଥାପି ନିଦ ଭାଙ୍ଗିନଥିବା ପରି ଓଡ଼ିଶାରେ ସେହି ବିପ୍ଳବର ବାହାରେ ରହିଲା, ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ଇଂରେଜ ଶାସନର ହାତଗୁଡ଼ାକ ଭାଙ୍ଗିଭାଙ୍ଗି ଆସୁଥିବା ସମୟରେ ତାହା ସେହି ପୁରୁଣା ଶାସନ ଦୁର୍ଗଟି ମଧ୍ୟରେ ମନ୍ଥା ହୋଇ ବସିଥିଲା ଓ ଦୁଃ ବିପ୍ଳବମାନଙ୍କୁ ଧରାଇ ଦେବାପାଇଁ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ସହାୟତା ବି କରୁଥିଲା । ତେଣୁ, ରାଜନୀତିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଯେତେବେଳେ ଓଡ଼ିଶାରେ କଂଗ୍ରେସସଚିନିଧି ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣକଲା, ସେତେବେଳେ ତା'ପକ୍ଷରେ କେବଳ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉତ୍କଳଟିଏ ଦାବୀକରି ଆସିଥିବା ଶିବିରଟି ଶାସନର ଆଦୌ ନଥିଲା । ଏକ ସ୍ୱାଧୀନ ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ତାହା ସଚେତନା ସେହି ପୁରୁଣା ଗଣ୍ଡିଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ଆପଣାକୁ ବାନ୍ଧି ରଖୁଥିଲା ଏବଂ ସ୍ୱତ୍ୟକ୍ଷ ତଥା ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ଏହି ନୂଆ ଘରମାଲିକ ମାନଙ୍କୁ ହୁଏତ ଅସ୍ୱାକାର ହିଁ କରୁଥିଲା ।

ଓଡ଼ିଶାର ନୂତନ ଭାଗ୍ୟଧରରୂପେ ଆପଣାକୁ ଏହି ଘରେ ଶାସନର ଆସନ ଉପରେ ଆସାନ କରି ବସାଇଥିବା ସେହି ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷଟି ସକୃତରେ କମ୍ ଧର୍ମସଙ୍ଗତର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ନଥିବ । ରାଜନୀତିର ନାଭିପୁରୁଟି ଅନୁସାରେ ସେମାନଙ୍କର ଖୁଅ ଦିକ୍ଷାରେ ଯାଇ ଲାଗିଥିଲା । ସ୍ୱାଧୀନତାର ପରବର୍ତ୍ତୀପର୍ବରେ ଅସଲ ନିଷ୍ପତ୍ତିମାନ ଦିକ୍ଷାରେ ହେଲା, ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ହେଲା । ଓଡ଼ିଶା ନିୟମତଃ ସେହିସବୁ ନିଷ୍ପତ୍ତିର ଅଧୀନ ହୋଇ ରହିଲା । ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଏଠି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ଯେଉଁ-ମାନେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଥିଲେ, ନାନା କାରଣରୁ ସେମାନଙ୍କର ବିଚରଣଦୃଢ଼ ଗୁଡ଼ିକ ଆଦୌ ଏପରି ନଥିଲା, ଯାହାଦ୍ୱାରା କି ସେମାନେ ଓଡ଼ିଶାର ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଦିକ୍ଷାର ନିଷ୍ପତ୍ତିଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ମାମା'ସକ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିଥାନ୍ତେ । ଏବଂ, ସ୍ଥାନୀୟ ରାଜନୀତିରେ ଆପଣାର ଭୂମିକାଗୁଡ଼ିକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦେଲାଭଳି ନିର୍ବାହ କରି ପାରିବାକୁ ସେମାନଙ୍କୁ ସାମ୍ୟ ଏକାବେଳେକେ ଓଡ଼ିଶା ଓ ଭାରତ ଉଭୟର ହୋଇ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଇତିହାସର ଓଡ଼ିଶାରେ ମଧୁପୂଜନ ଏବଂ ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱ ଯେ ଆବେଦନ ତଥା ଆଦର୍ଶ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦୁଇଟି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭୂମିର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା କରୁଥିଲା, ସେହି କଥାଟି ଏକାଧିକ କାରଣରୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ଆଦୌ ଯଥୋଚିତ ଭାବରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ପାରି ନଥିଲା । କେତେକ

ଦିଗରୁ ବିଚାର କରି ଦେଖିଲେ ଏଯାଏ ମଧ୍ୟ ତାହା ଓଡ଼ିଶାରେ ଆମ ଅନେକଙ୍କ ଭାରି ତଥାପି ଯଥୋଚିତ ଭାବରେ ଆଦୌ ଦୃଷ୍ଟହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଭାରି ରହିଥିବା ତଥାକଥିତ ପୁରୀପୁରୀର ମହତାଗୁରାକ ସକାଶେ ସେହି ଅଦୃଷ୍ଟତା ତଥାପି ରାଜନୀତିକ ବିଚାରଗୁଡ଼ିକୁ ଭାରି ଆଞ୍ଚଳ କରି ରଖିଛି ।

ମଧୁସୂଦନ ଏବଂ ଗୋପବନ୍ଧୁ- ଦୁହେଁ ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ ବହୁଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ ସର୍ବସ୍ୱ ଦେଇଥିଲେ ଓ ଓଡ଼ିଶାକୁ ନେଇ ସ୍ୱପ୍ନମାନ ଦେଖୁଥିଲେ । ଦୁହେଁ ଓଡ଼ିଶା-ବାସୀଙ୍କ ପାଖରେ ଅବଶ୍ୟ ସବୁଦିନ ଭାରି ସୁରକ୍ଷା ଓ ମହନୀୟ ହୋଇ ରହିଥିବେ । ମାତ୍ର, ଓଡ଼ିଶାର ରାଜନୀତିକ ବିଶ୍ୱେଷଣ କଲାବେଳେ, ସ୍ତ୍ରୀୟ ଏକ ଭାରସାମ୍ୟହୀନ ଭାବପ୍ରବଣତାର ଉଦ୍ଭାବରେ ପଡ଼ି ଯଦି ଆମେ ଦୁଇଟିଯାକ ବ୍ୟକ୍ତିରୁ ଦୁଇ ପ୍ରକାରର କ୍ଳମିକା ବିଷୟରେ ସମାକ୍ଷାତ୍ମକ ଭାବରେ ବିଚାର କରି ନପାରିବା, ତେବେ ଆମର ଯାବତୀୟ ବିଶ୍ୱେଷଣ ସତକୁ ସତ ଭାରି ମୋହାଜଳ ହୋଇ ରହିଥିବ, ଏବଂ ତେଣୁ, ସେହି ଉଭୟ ମହାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱଠାରୁ ଆମକୁ ସ୍ତ୍ରୀୟହେଉଥିବା ସ୍ତରଣା ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ ଆମେ ଯଥୋଚିତ ଭାବରେ କଦାପି ଉପକୃତ ହୋଇ ପାରିବା ନାହିଁ । ଏଠାରେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଇ କହିଲେ ଯଥେଷ୍ଟ ହେବ ଯେ, ମଧୁସୂଦନ ବିଧାନ-ସଭାରେ ସର୍ବଦା ବ୍ରିଟିଶ ପକ୍ଷରେ ରହିଥିଲେ ଓ, ବ୍ରିଟିଶ ପକ୍ଷରେ ରହିଲେ ସେ ଓଡ଼ିଶାର ଅଧିକ ଉପକାର କରିପାରିବେ ବୋଲି ନିଶ୍ଚାର ସହିତ ପୁରୀ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ । ଦେଶର ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନର ଦିଗ୍‌ବଳୟ ଗୁଡ଼ିକ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣରେ ଦୃଷ୍ଟ ହୋଇଆସିବା ପରେ ମଧ୍ୟ ମଧୁସୂଦନ ସେପଟେ ଥିଲେ । ମାତ୍ର ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନର ଅବସାନ ଘଟି ଭାରତବର୍ଷକୁ ରାଜନୈତିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆସିବା ବ୍ୟତୀତ ଓଡ଼ିଶାର କୌଣସି ସମସ୍ୟାର କଦାପି ସମାଧାନ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ବୋଲି ଗୋପବନ୍ଧୁ ସେହି ବିଧାନ-ସଭାର ସଭ୍ୟପଦ ତ୍ୟାଗ କରି ବାହାରକୁ ଚାଲି ଆସିଥିଲେ ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ, ଓଡ଼ିଶାର ଅନେକ ନେତୃତ୍ୱାନ୍ତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି ସତେଜବା ଏହିପରି ଏକ କ୍ଳମିକା-ବିଭାଜନ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱୟଂ ଆଉଟି ପାଉଟି ହୋଇ ରହିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ମନ ଓ ବିବେକ ସତେଜବା ଦୁଇ କ୍ଳମିକା ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ଅସଲ ବିରୋଧୀତାକୁ ଅତିକ୍ରମ ପାରିନଥିଲା । ତେଣୁ ସେମାନେ ସ୍ତ୍ରୀୟ ଗୋଟିଏ ନିଷ୍ପ୍ରାସରେ ହିଁ ଆପଣାକୁ ଦୁଇଟିଯାକ କ୍ଳମିକାର ସ୍ତରିନିଧି ରୂପେ ପରିଚିତ କରାଇବାକୁ ମନ ବଳାଉଥିଲେ ଏବଂ ଏକ ଆଦର୍ଶଗତ ଅସମାଧାନ ମଧ୍ୟରେ ଭାରି ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ । ସ୍ୱାଧୀନତା-ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଶାର ରାଜନୀତି, ସାହିତ୍ୟ ଆଦି ବିବିଧ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମେ ଏହି ଦ୍ୱିବିଭକ୍ତତାର ସନ୍ତାନଜନିତ ନାନା ଅଘଟଣ ଘଟିଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ପାଇପାରିବା । ହୁଏତ ଏହା ହେଉଛି ଏକ ସ୍ୱାଧୀନ କାରଣ, ଯେଉଁଥିପାଇଁ କି ରାଜନୈତିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ସାମାଜିକ ମୂଳଭୂତ ପରିବର୍ତ୍ତନର ପରବର୍ତ୍ତୀ ପଦକ୍ଷେପ ଗୁଡ଼ିକ ନିଆଯିବାରେ ନାନା ବାଧା ଆସି ଦୃଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲା ।

ନେତୃତ୍ୱର ଏକାଧିକ ସ୍ଥାନକୁ ନାନା ଅସଙ୍ଗତ ତଥା ଅସାମ୍ୟତା ଆଦି ସ୍ଥାପନ କରି ପକାଇଥିଲା । ସମସ୍ତ ଭାରତବର୍ଷରେ ରାଜନୈତିକ ତଥା ନେତୃତ୍ୱଗତ ବହୁ କାରଣରୁ ସେହି ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବକୁ ଅବଶ୍ୟ ବ୍ୟାପକ କରି ରଖାଗଲା ଏବଂ ଓଡ଼ିଶାକୁ ମଧ୍ୟ ସେହି ଭାରତୀୟ ଗୋର କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଘଟ, ମାତ୍ର ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ଥାନୀୟ କାରଣଟି ସଙ୍ଗତେ ଓଡ଼ିଶା ବିଶେଷ ଭାବରେ ବ୍ୟାପୀୟ ହୋଇଥିଲା । ଓଡ଼ିଶାର ରାଜନୀତିକ ଚେତନା ଉଚ୍ଚେପରି ସ୍ୱାଧୀନତା-ପୂର୍ବ ସମୟଟିର ସେହି ପୁରୁଣା ଗଡ଼ିଆଟି ଭିତରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଗଲା । ବିଶେଷ କରି ଓଡ଼ିଶାର ନେତୃତ୍ୱଗୁଡ଼ିକ ଅଳ୍ପବୟସ ପରିମାଣରେ ଯୁଗର ଆକାଂକ୍ଷାଗୁଡ଼ିକୁ ଆଗକୁ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦେଇାନାହିଁ । ଓଡ଼ିଶାରେ ମଣିଷ ଚୋଇବା ଲୋକେ ଏଠି ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ନାନାଭାବେ ସେହି ଅବସ୍ଥା ଓ ସ୍ଥାନୀୟ ଗୁଡ଼ାକ ଭିତରେ ଆବଦ୍ଧ କରି ରଖିବାକୁ ସଚେତନା ଅଧିକ ନିରାପଦ ମଣିଲେ । ଭବିଷ୍ୟତୁଟି ବୋଲି ଯେଉଁଠି ଯାହାକିଛି ଥିଲା ତାହା କ୍ରମେ ପୂର୍ଣ୍ଣବରଣ କଲା । ଚରୁଣାମାନେ ମଧ୍ୟ ବୁଝାଏ ପରି କଥା କହିଲେ, ତଥାକଥିତ ବ୍ୟାପକମାନେ ବୁଝା ଦକ୍ଷିଣପଶ୍ଚାତ୍ତ ମାନୁଷର ବ୍ୟାପକ ପରି ପ୍ରତ୍ୟୟମାନ ହେବାକୁ ଭାରିଲେ ।

ଦେଶ ଏକ ଅନୁଷ୍ଠାନ, ଜାତି ଏକ ଅନୁଷ୍ଠାନ, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଅନୁଷ୍ଠାନ । ରାଜନୀତି, ଶିକ୍ଷା, ସେବା ଏବଂ ସରକାର ଏଗୁଡ଼ିକୁ ସମସ୍ତ ଏକ ବିଶେଷ ଅର୍ଥରେ ଅନୁଷ୍ଠାନ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ବ୍ୟକ୍ତି ବା କେତେକଣ ବ୍ୟକ୍ତିଗୋରୁ ହିଁ ଅନୁଷ୍ଠାନର ଦୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଯେତେବେଳେ ଆପଣା ଭିତରେ କୌଣସି ଏକ ଯୁଗ ଅଥବା ସମୟର ଆହ୍ୱାନ ତଥା ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଅନୁଭବ କରନ୍ତି ଏବଂ ଆପେ ସେହି ଆହ୍ୱାନର ଜବାବ ଦେବାକୁ ବ୍ୟବସାୟ, ସେବିକାବେଳେ ଆହୁରି କେତେକ ଅନୁକୂଳକାର ସାହାଯ୍ୟ ପାଇ ଅଥବା ପ୍ରତିକୂଳକାର ପ୍ରତିରୋଧ କରି ଏକ ନୂତନ ଅନୁଷ୍ଠାନ ବିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଆସେ । ଅନୁଷ୍ଠାନକୁ ବ୍ୟକ୍ତି ଚଳାଏ, ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକରେ ନୂତନ ବ୍ୟବସାୟମାନ ଆଣିଦିଏ, ଆପଣାର ଉଦ୍ୟମ ତଥା ବିଚାର ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟକ୍ତି ଅନୁଷ୍ଠାନର ଜୀବନରେ ନାନାଭବି ସୋପାନ-ଅତିକ୍ରମଣ ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ କରିପାରେ । ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତବର୍ଷ ଯେଉଁ ନୂତନ ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଲା, ସେଇଥିରୁ ଏଠାରେ ନାନାବିଧ ନୂତନ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କଲେ । ଗାନ୍ଧିଜୀ ନୂଆ ହେଲା, ଚେନ୍ନି ସୋଜନାମାନେ ମଧ୍ୟ ନୂଆ ହେଲେ । ସମାଜ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ ଚାହାରି ମାଧ୍ୟମରେ ଏକ ନୂତନ ବ୍ୟକ୍ତିମାନୁଷ୍ୟର ନିର୍ମାଣ ଆମ ସ୍ୱାଧୀନ ଦେଶରେ ଯାବତୀୟ ସୋଜନାର ସର୍ବସ୍ଥାନ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ହୋଇ ରହିଲା । ସେହି ଆଭିମୁଖ୍ୟଟି ଓଡ଼ିଶାରେ ମଧ୍ୟ ନାନା ନୂତନ ଉଦ୍ୟମ ଏବଂ ସୋଜନାର ଅବତାରଣା କରି ଆଣିଲା । ଓଡ଼ିଶାରେ ମଧ୍ୟ ଏକ ନୂତନ ଉଦ୍ଘାତ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ କେତେକଟି ନୂତନ ଦ୍ରୁପଦ ଦେଖାଇଲା । ଭାରତବର୍ଷ ନିଜ ମାର୍ଗରେ ଓ ନିଜ ଧାରାରେ ନେତା ଓ ସାଧାରଣ ଜନଗଣଙ୍କର ପାରସ୍ପରିକ ସହଯୋଗରେ ଏକ ନୂତନ ସାଧନାତା ଏବଂ

ସଚେତନତାକୁ ବାଟ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଇପ୍ପରିବଦାନାମକ ବିପ୍ଳବଟିକୁ ଘଟାଇପାରିବ ବୋଲି ଯେଉଁ ବିଶ୍ୱାସ ଆମ ଦେଶରେ ସ୍ଥାପନତାଲାଭର ପ୍ରଥମକାଳୀନ ବର୍ଣ୍ଣଗୁଡ଼ିକରେ ଆପଣାକୁ ଅନୁକୂଳ କରାଇଦେଲା, ତାହା ଓଡ଼ିଶା ଭିତରକୁ ମଧ୍ୟ ସଂକ୍ରମିତ ହୋଇ ଆସିଥିଲା । ମାତ୍ର, ସେହି ବିଶ୍ୱାସକୁ ବ୍ୟବହରେ ପରିଣତ କରିବା ଲାଗି ଯେଉଁ ନେତୃତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ଏକାନ୍ତ ଦରକାର, ଜାତୀୟ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସ୍ତରରେ ସେହି ନେତୃତ୍ୱ କ୍ରମେ ଆପଣାକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅସମର୍ଥ ଓ ଅସମ୍ମତ ବୋଲି ସ୍ପଷ୍ଟ କରି ଦେଉଥିବା ପରି ମନେହେଲା । ତେଣୁ ପାରସ୍ପରିକତା ଚୁଟିଚୁଟି ଆସିଲା । ନେତୃତ୍ୱ ଚଳି ଛାଡ଼ିଗଲା । ବିଶ୍ୱାସ ମଧ୍ୟ ଭାଙ୍ଗି ଗଲା । ସେହି ଦୂର୍ବିପାକରୁ ଓଡ଼ିଶା ମଧ୍ୟ ବ୍ୟତ୍ୟାସୀନାମକିପରି ?

ନେତୃତ୍ୱ ଉପରେ ଆସ, ତେଣୁ ନେତୃତ୍ୱର ଦାୟିତ୍ୱ ନିର୍ମାଣ ତଥା ପରିବର୍ତ୍ତନର ସକ୍ରିୟରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ । ଅସଲ ନେତାର ଅଧିକାର କମ୍, କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅନେକ ବେଶି । ଯିଏ ତଳାସ, ତାକୁ ସବାଆର ଖାଲିବାକୁ ହୁଏ, ତେଣୁ ମୁଣ୍ଡରେ ଠେଙ୍ଗାତଳ ସବାଆର ଖାଇବାକୁ ହୋଇଥାଏ ; ଯିଏ ଦେଶବାସୀଙ୍କର ମଣିଷକୁ କୌଣସି ନୂଆ ବାଟରେ ଏବଂ ନୂଆ ସଂସାରରେ ମନାଇ ନେବାକୁ ନେତୃତ୍ୱ ଦେଉଥାଏ, ତାହାକୁ ସବାଆର ମାଲିବାକୁ ହୋଇଥାଏ । ଭାରତବର୍ଷର ନେତୃତ୍ୱ ସତେଅବା ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ହିଁ କ୍ରମେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ହଟି ଯାଉଥିବା ପରି ମନେହେଲା । ଓଡ଼ିଶାର ନେତୃତ୍ୱ-କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ସେହି ହଟି ଯାଉଥିବାର ଉପସର୍ଗମାନ ସ୍ପଷ୍ଟ ପାଇବାକୁ ଲାଗିଲା । ନେତୃତ୍ୱର ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକ ନୂତନ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକର ମାଧ୍ୟମରେ ଆମ ସାମୂହିକ ଜୀବନର ସଦର୍ଶ ତଥା ସଂସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକୁ ସିନା ବଦଳାଇ ଥାଆନ୍ତା, ମାତ୍ର ଏହି ନେତୃତ୍ୱ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ନିଜର ବିଭବୁର୍ତ୍ତି ଏବଂ ବପୁର୍ତ୍ତି ଲାଗି ଲଗାଇଲା । ପୂର୍ବେ ରାଜ୍ୟର ଯାବତୀୟ ନୀତି ଓ ଅନୀତି, ବିଚାର ଓ ବେତାର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଔପଚାରିକ ଭାବରେ ଯେପରି ରାଜାଙ୍କର ବିରାଜିତ, ବପୁ ଏବଂ ବଳକୁ ବହୁତରୁ ବହୁତ କରିବାରେ ନିୟୋଜିତ ହେଉଥିଲା, ସ୍ୱାଧୀନ ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ସେହିକଥା ଘଟିଲା । ପ୍ରଥମେ ଭୁବନେଶ୍ୱରୀ ଭାବରେ ଘଟୁଥିଲା- କ୍ରମେ ସ୍ୱକାଶ୍ୟରେ ଘଟିଲା । ଯେକୌଣସି ରାଜତନ୍ତ୍ରରେ ଯେପରି ତନ୍ତ୍ରର ସବୁଯାକ ସିଡ଼ିରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଏକାଧାରରେ ଗୋଲାମ ଓ ରାଜା ହୋଇ ବସନ୍ତି, ଉପରର ଗୋଲାମ ହୋଇଥାନ୍ତି ଓ ସ୍ୱୟଂ ନିମ୍ନସ୍ଥ ଆଉ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗୋଲାମ କରି ରଖୁଥାନ୍ତି ଆମ ଦେଶରେ କ୍ରମେ ସେହି ଦୃଶ୍ୟମାନ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲା । ଏହି ଦେଶରେ ଯେ କେବେ ଏକ ସ୍ୱପ୍ନ ରହିଥିଲା, ଏକ ସଂକଳ୍ପ ମଧ୍ୟ ରହିଥିଲା, ନେତୃତ୍ୱଗୁଡ଼ିକର କଚେରୀ ଭିତରୁ ତାହାର କୌଣସି ସୂଚନା ମିଳିଲା ନାହିଁ । ଏକ ନୂଆ ସଂସାରଣର ଅମଳାତନ୍ତ୍ର ଘରକୁ ଘର ମାଲିକ ହୋଇ ବସିଲେ, ଅସଲ ଘରକୁ ଉକୁଡ଼ାଇ ନିଜର ଘରଟିକୁ ଭର୍ତ୍ତି କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ପ୍ରାଧାନ ଭାରତରେ ନୂତନ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବଂ ନୂତନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗୁଡ଼ିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଭାରତର ଅମଳାଚର ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ସ୍ୱକାରର ହୋଇଥାନ୍ତା । ମାତ୍ର ଭାରତବର୍ଷରେ ଚାହା ହେଲାନାହିଁ । ଉପନିବେଶ ସମୟର ଅମଳାମାନେ ପ୍ରାଧାନ ଭାରତର ଶାସନବୃତ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ବି ଆପଣାର ବଙ୍ଗରେ, ବମରେ ଓ ମନୋଭାବରେ ଶହେରୁ ଶହେ ଷାଠିଏ ଭାଗ ସେହି ଉପନିବେଶ ସମୟର ହୋଇ ରହିଲେ । ଅତୀତକୁ କ୍ରମେ ସେହିମାନେ ହିଁ ଆୟତ କରିନେଲେ । ଆମ ନେତାମାନେ ମଧ୍ୟ ନାନା କାରଣରୁ ସେହିମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେଲେ । ସ୍ୱୟଂ ବଡ଼ ବା ସବାବଡ଼ ସାହସବ ହେଲେ ଏବଂ ସାନ ସାହସବମାନଙ୍କର ବରାଦ ଅନୁସାରେ ସ୍ଥାବର ହୋଇ ରହିଲେ । ଏହିପରି ଭାବରେ ଆମ ନେତାମାନେ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଜଣେ ଅମଳା ପରି ଆଚରଣ କଲେ । ଉପନିବେଶ କାଳର ରୀତି ଓ ଦେଉଳନୀତି ଅନୁସାରେ ସେମାନଙ୍କର ବି କାୟାକବ୍ଧ ହୋଇଗଲା । ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକ କାରଜପତ୍ରରେ କେତେ ଚଉକଷ ଦେଖାଗଲେ । ମାତ୍ର ନେତା ଓ ଅମଳା ମାନଙ୍କର ନିଜ କାମରେ ଲାଗିଲେ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଲାଗୁଛି । ଭାରତବର୍ଷରେ ଲାଗୁଛି, ଓଡ଼ିଶାରେ ମଧ୍ୟ ଲାଗୁଛି । ପ୍ରାଧାନ ଭାରତରେ ଏହି ସାମନ୍ତବାଦତା ହିଁ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ସାମନ୍ତ ହୋଇ ବସିଛି-ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ଠାରୁ ଅଧିକ ଗେହୁ ହୋଇଛି । ଆମେ ଟିକସ ଦେଉଛୁ, ଆମେ ଫସଲ ଫଳାଉଛୁ, କାରଖାନା ଚଳାଉଛୁ- ମାତ୍ର ଆମ ଅମାରମାନଙ୍କରେ ମୁଷା ପଶିଛି । ଆମ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକୁ ଖାଇ ଯାଉଛି । ଆମ ଆଦର୍ଶର ଠାକୁରଗୁଡ଼ାକ କେବଳ ସେହି ସାମନ୍ତମାନଙ୍କର ଭୋଗ ଖାଉଛି । ସାମନ୍ତମାନଙ୍କର ହିଁ ଦଃଖ ଦୂର କରୁଛି, ଆମ ଘରକୁ ଆସିବା ଲାଗି ମୋଟେ ମନ କରୁ ନାହାନ୍ତି । ମଣିଷ ବକା ହୋଇ ଅନାଇ ରହିଛି ।

ଏହି ସାମନ୍ତବାଦ କେବଳ ରାଜନୀତିରେ ନାହିଁ, ରାଜନୀତି ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । କେବଳ ସରକାର ଭିତରେ ନାହିଁ, ସରକାର ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଓଡ଼ିଶାରେ ସ୍ୱଳ୍ପକୁ ରାଜା ବହୁଦୂର ହୋଇ ରହିଛି । ମୂର୍ଖକୁ ପଣ୍ଡିତମାନେ ବହୁଦୂର ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ଅସହାୟକୁ ସହାୟକକାରୀମାନେ ବହୁଦୂର ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଦୂରତା ରହିଛି, ଚେଷ୍ଟା ଉପେକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ଅତିମାତ୍ରାରେ ରହିଛି, ଭୟ ରହିଛି, ଭୟସ୍ୱଦର୍ଶନମାନ ରହିଛି, ଭାଗ୍ୟର ଆକାଶରେ କେବଳ ସେହିମାନେ ଚୋରା ଦିଶୁଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କ୍ଷମତାରେ ଅଛନ୍ତି । ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ଯେ ସେମାନେ କ୍ଷମତାରେ ଅଛନ୍ତି, ଚାହା ମୋଟେ ନୁହେଁ । ସେମାନେ ଯେକୌଣସି ସ୍ଥଳରେ ଯେଠି ଯାଇ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଛନ୍ତି ବୋଲି ସେଠାରେ ଅଛନ୍ତି । କ୍ଷମତାକୁ ଚଳାଇବା ଭାରି ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ବଳ ନାହିଁ, ବିବେକ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । କ୍ଷମତା ହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଗିଳିକରି ରହିଛି । ୧୯୧୯ ମସିହାରେ ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀର ଏକ ଅଧିବେଶନରେ ସଭାପତିତ୍ୱ କରି ଗୋପବନ୍ଧୁ ଥରେ କହିଥିଲେ, “ସନ୍ଧ୍ୟାସାତ

ସାଧନା ଓ ତପସ୍ୟା ବିନା ଜଗତରେ କେବେ କୌଣସି ଗୁରୁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସାଧୁତ ହୋଇନାହିଁ ।" ଗୋପବନ୍ଧୁ ଯେତେବେଳେ ଏକଥା କହିଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ଏଠି ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରକୃତରେ ସନ୍ନ୍ୟାସୀମାନେ ଥିଲେ, ତପସ୍ସୀମାନେ ବି ଥିଲେ । ସେମାନେ ଯାହା ପ୍ରକୃତରେ ଥିଲେ, ସେହିକଥା ହିଁ କହୁଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ମଧୁସୂଦନ ଥିଲେ, ସ୍ୱୟଂ ଗୋପବନ୍ଧୁ ମଧ୍ୟ ରହିଥିଲେ । ସେହି ତପସ୍ସୀ ଏବଂ ସନ୍ନ୍ୟାସୀମାନଙ୍କୁ ଆମେ ଏବେ ଓଡ଼ିଶାରେ କେଉଁଠାକୁ ଗଲେ ପାଇବା ? ଏବେ ଆମେ କ'ଣ କହି ଓଡ଼ିଶା ବିଷୟରେ ଆମ ପିଲାମାନଙ୍କ ମନରେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଜନ୍ମାଇ ପାରିବା ? ମଣିଷ ତା' ଜୀବନରେ ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ସଂକଳ୍ପ କରିପାରେ ଓ ସେହି ସଂକଳ୍ପକୁ ନେଇ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ତଥା ସାମୂହିକ ଜୀବନ ଯେ ସମ୍ଭବ ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରେ, ସେକଥାଟିକୁ ଆମେ ଚରୁଣମାନଙ୍କର ହୃଦ୍‌ବୋଧ ହେଲାଭଳି କିପରି କହି ପାରିବା ? ନା କେବଳ ବହିମାନଙ୍କରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଆମେ ତପସ୍ସୀମାନଙ୍କର କଥା ପଢ଼ାଉଥିବା ଓ ଏଣେ ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଦୈବ୍ୟ ଓ ଅଯୋଗ୍ୟ ମାନଙ୍କର ନମୁନା ଦେଖାଇବାରେ ଲାଗିଥିବା ? ଏଠି ପୂଜ୍ୟ ପୂଜାରୀ ଆଡ଼ମ୍ବରରେ ବଜାର ଗୁଡ଼ାକରେ ଝୁରି ପକାଉଥିବା ଓ ତେଣେ ଆମର ଯାବତୀୟ ଅସଲ ମନ୍ଦିରଗୁଡ଼ିକୁ ମାରା କରିବାରେ ଲାଗିଥିବା ?

ଆମ ଶିକ୍ଷାଳୟ ମାନଙ୍କରେ ଯେଉଁ ସାଆନ୍ତମାନେ ବସିଛନ୍ତି ସେମାନେ କୋଉ କାଳରୁ ଶିକ୍ଷା ନାମକ ଅନୁଷ୍ଠାନକୁ ପ୍ରଧାନତଃ ଆପେ ଗରିଷ୍ଠ ଏବଂ ତେଣୁ ବରିଷ୍ଠ ହୋଇ ଦିଶିବାକୁ ହିଁ ବ୍ୟବହାର କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ସେହିସବୁ ପେଣ୍ଡମାନଙ୍କରେ ତ କେତେ ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇ କେତେ ଭୁବନର ପାଠମାନ ପଢ଼ାଯାଇଛି, ମାତ୍ର ସେହି ପାଠ କେତେଜଣ ଆତ୍ମକାମୀ ଜୀବିକାଜୀବୀମାନଙ୍କର ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି ସିନା, ମାତ୍ର ଏହି ମାଟ ଓ ଏଠାରେ ବାସ କରୁଥିବା ମଣିଷମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଯଥାର୍ଥ ଅନୁରାଗ ରଖୁଥିବା ଓ ନିଜର ପାଠ ଓ ବିଦ୍ୟାକୁ ସେହି ମଣିଷମାନଙ୍କର କାମରେ ଲଗାଇବାକୁ ସଂକଳ୍ପ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା କେତେଜଣ ମଣିଷ ପ୍ରକୃତରେ ତିଆରି ହେଉଛନ୍ତି ? ଆମ ଓଡ଼ିଶାର ସାନ ଓ ବଡ଼ ଏହି ପାଠଶାଳାମାନେ ଓଡ଼ିଶାର ଚରୁଣ ଓ ନବୀନମାନଙ୍କୁ ତପସ୍ୟାର ଏବଂ ସାଧନାର ପ୍ରେରଣା ଦେଇ ପାରୁଛନ୍ତି ତ ? ହୁଏତ ବରଂ ଓଲଟା କଥାଟା ହିଁ କୁହାଯାଇ ପାରିବ ଯେ, ଆମ ପିଲାମାନେ ସେଠାରୁ ପ୍ରଧାନତଃ ଜଣେଜଣେ ସାଆନ୍ତ ହେବାର ଶିକ୍ଷାକୁ ହିଁ ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ଆମ କାଳଟାକୁ ସତେଅବା ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଲଟାରେ ନେଇ ପୁରାଇ ଦେବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି । ଆମ ସାହିତ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ସାଆନ୍ତମାନେ ଏବେ ସ୍ୱରରେ ବାଟ ଚାଲୁଛନ୍ତି ଓ ଏଣେ ସମାଜରେ ଏକାବେଳକେ ସମସ୍ତଙ୍କର କାନ୍ଦୁପରେ ଯାଇ ବସିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ଭିତରେ ନିଃସଙ୍ଗତାର ଆନିତା ହାକୁଟିମାନ ମାରୁଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ପାଦ ଆଉ ଏଠି ଭୂଇଁରେ ନାହିଁ, କଳାକୁ ଭୂଷିବାର ଲୋଭରେ ସେମାନେ ସବାଆଗ ଆଉକୁଆଡୁ ବାହାରୁ ବରଣି ହୋଇ ଆମମାନଙ୍କ ଭିତରେ ବର

ହୋଇ ବସିବାକୁ ମନ କରୁନାହିଁ । ଆମର ଏଠି ମଣ୍ଡିଟିଏ ପୋତିବା ପୂର୍ବରୁ ଅଥବା ଚେରଟିଏ ଇଗାଇ ପାରିବା ପୂର୍ବରୁ ଏକାବେଳେକେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଖ୍ୟାତି ଲାଭ କରି ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆବାଦ୍ କରିଦେବେ ବୋଲି ବାହାରିଛନ୍ତି । ପ୍ରଧାନତଃ ସେହି ଖ୍ୟାତି ଲାଗି ହିଁ ଚପସ୍ୟା କରୁଛନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶାଟା ସେମାନଙ୍କୁ ଭାରି ସାନସାମ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଉଛି । ଜୀବନର ଯାବତୀୟ ଅନ୍ଧାର ଗୁଡ଼୍ୟକରେ ଗୋଟାପୁଷା ସାଆନ୍ତ ରହି ସେମାନେ ନିଜ ପେଟିଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ସାହିତ୍ୟ ବୋଲି ଯାହାକିଛି ଭର୍ତ୍ତିକରି ରଖୁଛନ୍ତି, ତାହାକୁ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ନାନା କାରଣରୁ ଆଧୁନିକତା ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି । ଆମକୁ ସତେଅବା ଆଉ କେଉଁଠି ନେଇ ବିକିଦେବେ ବୋଲି ବାହାରିଛନ୍ତି । ମୂଳତଃ ନିଜର ଫୁଟି ଓ ସିବି ଲାଗି ହିଁ ଚପସ୍ୟା କରୁଛନ୍ତି ଓ ସେହି ରାକ୍ଷସର ଚପସ୍ୟାକୁ ସର୍ବନାମ୍ବକତା ବୋଲି କହିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ।

ଓଡ଼ିଶାରେ ରାଜନୀତି କ'ଣ ଓଡ଼ିଶାର ମଣିଷମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଚାଲିଛି ?" ଆମ ରାଜନୀତିର ଗୋଠ ଭିତରେ ଯେଉଁମାନେ ଅସ୍ଥିରା ମଣ୍ଡିଣି ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ନାକରେ କଡ଼ା ଗଳାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ସତେଅବା ଦିଙ୍ଗାରୁ ଆଉ କିଏ ଦଉଡ଼ି ବାନ୍ଧି ଟାଣିବାରେ ଲାଗିଛି । ସେହି ବାହାରର ବରାଦରେ ଆମର ଏଠାରେ କଳି, ଦ୍ଵାପର ହୋଇଯାଉଛି । ଇଚ୍ଛାକଲେ ଦ୍ଵାପର ତ୍ରେତା ହୋଇପାରୁଛି । କାହା ନାକରେ କଡ଼ା ଗଳାହେବ, ସେଥିଲାଗି ଆମ ବଡ଼ମାନେ ଏଠି ବିବାଦରେ ମାତିଛନ୍ତି । ଚପସ୍ୟା ଲାଗି କେବଳ କାହିଁକି ? ଏହି ଦେଶକୁ ଅଧିକ ସୁନ୍ଦର କରି ଗଢ଼ିବାର ଚପସ୍ୟା, ଏଠି ବାସକରୁଥିବା ମଣିଷ ମାନଙ୍କୁ ଅସଲ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଏବଂ ନିର୍ଭରଗୁଡ଼ିକୁ ଯୋଗାଇ ଦେବାର ଚପସ୍ୟା- ଆମ ରାଜନୀତି ଭିତରୁ ସେସବୁ କଥା କୋଉକାକୁ ବିଦାହୋଇ ସାରିଲାଣି । ଚପସ୍ୟାମାନେ ବାବୁ ହେଲେଣି । ସେହିବାବୁମାନେ କହୁଛନ୍ତି ଯେ, ଓଡ଼ିଶାରେ ନାନା ସମାବନାର ସମ୍ପଦ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଛି ଏବଂ ଓଡ଼ିଶା ଦରିଦ୍ର ହେବାର ଆଦୌ କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ । ତଥାପି ଓଡ଼ିଶା ଦରିଦ୍ର ହୋଇ ରହିଛି । ଆମର 'ରାଜନୀତିକ ଅଭିଭାବକମାନେ ଆମ ପଟରେ ମୋଟେ ନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ ଆମ କଚେରୀଗୁଡ଼ାକର ଅମଳାମାନେ ମଧ୍ୟ ଆମ ପଟେ ନାହାନ୍ତି । ଦେଶବାସୀଙ୍କ ଲାଗି ଦୟା ଅପାର ଓ ଅଜସ୍ର ହୋଇ ରହିଛି ସତ, ମାତ୍ର ଦୟାକୁମାନେ ବହୁଦୂରରେ ଯାଇ ବାସ କରୁଛନ୍ତି । କୋଟିକୋଟି ଟଙ୍କା ସେହି ଦୂରତାଗାମୀନଙ୍କରେ କୁଆଡ଼େ ଖର୍ଚ୍ଚିଯାଉଛି ସିନା, ତଳକୁ ମୋଟେ ଆସିପାରୁ ନାହିଁ । ଲୋକମାନେ ଅଧିକ ଅଧିକ ନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି, ତେଣୁ ଅସହାୟତାବୋଧ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୟନୀୟ ଭାବରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ଯେକୌଣସି ସାମୁହିକ ଭାଗ୍ୟ ନିର୍ମାଣର ମୂଳଦୁଆ ସରକାରର ତଳୁ ପଡ଼ିପାରିଲେ ଯାଇ ଇସ୍ପତିର ଅସ୍ଥାବଳିକାଟିକୁ ତାହା ଦମକରି ସମାଧି ରଖେ । ଆମର ଏଠି ଚଳଚାହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ସତେଅବା ଆମ ଗୋଡ଼ଚକୁ ମାଟିଗୁଡ଼୍ୟକ ଧସ୍କି ଧସ୍କି ଯାଉଛି ଓ ତେଣେ ଆମ କାନ୍ଧ ଉପରେ ବସିଥିବା ବାବୁମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଛି । ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ

କାମସବୁ ସହଜରେ ହୋଇଯାଏ, କାରଣ ଅପଲକ୍ଷ୍ୟ ଏକ ପାରସ୍ପରିକତାର ବୁଝାମଣା ଭିତରେ ରହିଥାଏ । ଆମ ବାବୁମାନେ ଆମଠାରୁ ଏତେଦୂର ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଯେ, ମଝିରେ ଆଉଜଣେ ଭଲଲୋକଙ୍କୁ ନଧରିଲେ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଆମର କୌଣସି ସମ୍ବନ୍ଧ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ବାବୁମାନେ ସତେଅବା ଆଉ କେଉଁ ରାଜ୍ୟରୁ ଆସି ଆମକୁ ଶାସନ କରୁଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଆମଠାରୁ ଅନ୍ୟଭାଷାରେ କଥା କହୁଛନ୍ତି, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନ୍ୟଏକ ଗଣିତରେ ହିସାବମାନ କରୁଛନ୍ତି । ଆମେ ଅନାଇ ରହିବୁ ସେମାନେ ଆମ ଉପର ଡାକରେ ବସି ସ୍ବାଦୁ ପିପୁଳଗୁଡ଼ିକ ଇକ୍ଷଣ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ।

ଅଧିକ ବିର ବଢ଼ିଲେ ମଣିଷମାନେ ଅଧିକ ମାନି ହୁଅନ୍ତି । ଅଧିକ ବିର ହେଲେ ଯେ ସ୍ବାଭିମାନ ଅଧିକ ହୁଏ, ସେକଥା କହିହେବନାହିଁ । ଆପଣାର ଭୂମିଟିକୁ ସମୁଚିତ ଭାବରେ, ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାବରେ ଚିହ୍ନିଥିଲେ ଯାଇ ସ୍ବାଭିମାନ ମଧ୍ୟ ରହିଥାଏ । ସେହି ଅନ୍ତରଙ୍ଗତାଟି ହିଁ ଏକ ଯଥାର୍ଥ ଗୌରବବୋଧ ମଧ୍ୟ ଆଣିଦିଏ । ସ୍ବାଭିମାନଙ୍କୁ ସୁସ୍ଥକରି ରଖିବାକୁ ହେଲେ ତାହା ସହିତ ଉପଯୁକ୍ତ ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା ମଧ୍ୟ ରହିଥିବା ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ । ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା ଆମର ଆଖିଗୁଡ଼ିକୁ ଅନେକ ସ୍ତର ଆଣି ଯୋଗାଇ ଦିଏ, ତାହା ଏକ ଅଜ୍ଞାକାରବୋଧତାକୁ ଜନ୍ମଦିଏ । ଅଜ୍ଞାକାରବଦ୍ଧ ହୋଇପାରିଲେ ନିଃସଙ୍ଗତା ଯାଏ । ଅଜ୍ଞାକାରବଦ୍ଧତା ଉଦ୍ୟମଯୁକ୍ତକରାଏ, ଯାବତୀୟ ବିଷାଦ ଏବଂ ଆଳସ୍ୟର ଅପସାରଣ ଘଟାଏ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମ ଓଡ଼ିଶାରେ ଯେଉଁମାନେ ଉପରେ ଅଛନ୍ତି ଓ ଉପରେ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ନିଜର ଏକ ଆଖି ରହିଛି ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଭାବୁଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ମାନି ହିଁ ଅତ୍ୟଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ଅଛନ୍ତି, ସ୍ବାଭିମାନ ବହୁତ କମ୍ ଅଛନ୍ତି । ମାନ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଅଭିମାନୀ ବି ଅଛନ୍ତି । ଏମାନେ ଗୋଡ଼ ଇମ୍ବାଇ ବସିଛନ୍ତି । ଏମାନେ ମୂଳତଃ ଆତ୍ମକାମା ହୋଇଥିବାରୁ ସତକୁ ସତ କାହାରି ହୋଇପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଏବଂ ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କର ଏହି ଭୂମିଟି ସହିତ ଆଦୌ କୌଣସି ପରିଣାମ ସମ୍ବନ୍ଧ ହୋଇପାରି ନାହିଁ । ସେମାନେ ମଥାମାନଙ୍କରେ ଏଡ଼େଏଡ଼େ ମୁକୁଟ ପିନ୍ଧି ନିଜର ମୁଖଗୁଡ଼ିକୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରି ବସିଛନ୍ତି ସତ ମାତ୍ର ଚେଷ୍ଟେ ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଗୋଟେ ଅଜ୍ଞାକାରବଦ୍ଧ ହୋଇପାରି ନାହାନ୍ତି । ସାଆନ୍ତମାନେ ସତରାତର ଠିକ୍ ଏହିପରି ଭାବରେ ସେବା କରନ୍ତି । ଦୟା ଦେଖାନ୍ତି ଓ ମଣିଷ ଚରାନ୍ତି ସତ, ମାତ୍ର କୋଉଠି ଗୋଟିଏ ଥାନରେ ବି ଅଜ୍ଞାକାରବଦ୍ଧ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ସେମାନେ ଘର ଭିତରେ ଥାଆନ୍ତି, ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଠାଆଗୁଡ଼ିକୁ ଆବୋରି ରହିଥାନ୍ତି । ତଥାପି ଆଚରଣରେ ସତେ ଅବାବାଟ ପୁରୁଷ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ବାଟପୁରୁଷ କେବଳ ବାଟ ଉଦ୍ୟମର ହିଁ ଭଜନ ହୋଇପାରେ । ଉଦ୍ୟମ ନାମରେ ଭଜିଭଜି ଶୋଭାଯାତ୍ରା ବାହାରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ ସତ, ମାତ୍ର ଏଣେ ଘରର ଚୁଞ୍ଚା ସତ୍ୟାନ୍ୟାସ ହେବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ଅନୁସ୍ତେଷଣା ପାଇବା ନିମନ୍ତେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଆମ ଆଗରେ ଏପରି ଚିନ୍ତାଟି ବ୍ୟକ୍ତିରୁ ରହିଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ କି ଆମେ ଇଚ୍ଛାକଲେ ଲୟରଖି ବାଟ ଚାଲି ପାରିବା ।

ସେମାନଙ୍କର ପୁଣ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ଏବେମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟତଃ ଗୋଲ ଗର୍ଭରେ, ଗୋଟିଏ ଆଲୋକ
 ସେମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପାମ୍ପୁରିକ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ମଧୁସୂଦନଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥମାନ,
 ଫକୀରମୋହନଙ୍କର ଉଦ୍ୟମପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କର ସମେଦନଶାଳିନୀ, ଏହି
 ତିନୋଟିଯାକ ଆତ୍ମନକୁ ଗୋଟିଏ ସ୍ତରଶାରେ ପରିଣତ କରି ନିଜର ଜୀବନରେ
 ତାହାରି ଉଦ୍‌ବୋଧନକୁ ସମ୍ଭବ କରି ପାରିଲେ ଆମେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏବେମଧ୍ୟ
 ବାଟପରି ବାଟଟିଏ ଆବଶ୍ୟକ ଚାଲିପାରିବା । ଏବଂ, ଆମେ ସେହି ବାଟଟିକୁ
 ସ୍ତବ୍ଧରେ ଚାଲିପାରିଲେ ଓଡ଼ିଶାରେ ହୁଏତ ଏପରି ଏକ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପୃଷ୍ଠି
 ହୋଇପାରିବ, ଯାହାଦ୍ୱାରା ଆମ ପଛରେ ଆସୁଥିବା ଅଗଣିତ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଏଠାରେ
 ଯଥାର୍ଥ ବାଟଟିଏ ରହିଛି ବୋଲି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଯୋଗାଇ ଦେଇ ପାରିବା । ବର୍ତ୍ତମାନ ସ୍ତାୟ
 ଆମର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରୁ ଅକଳ କରି ଧରିଥିବା ପ୍ରତ୍ୟଗତମୂଳସଙ୍ଗତଗୁଡ଼ିକ ତିଆରି ଆମକୁ
 ତାହାହିଁ ଆଗକୁ ନେଇଯାଇ ପାରିବ । ଓଡ଼ିଶାରେ ତାହା ଅନେକ ଉଦ୍‌ଘାଟ ତଥା
 ଉଦୟର କାରଣ ଅବଶ୍ୟକ ହେବ । ଆମର ଏହି ଶତାଦ୍ଧାର ଆରମ୍ଭରେ ଦୀର୍ଘ ଅନେକ
 ଶତାଦ୍ଧାର ଜଡ଼ତା ମଧ୍ୟରୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ଆମକୁ ଯେଉଁମାନେ ମୁକୁକରି ଆଣିଲେ,
 ଆଗକୁ ରହିଥିବା କେତେକେତେ ସୋପାନର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଆଣିଦେଲେ ଓ ଆମ ଭିତରେ
 ଅମିତ ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ଶକ୍ତିର ଉନ୍ମୋଚନ ଘଟାଇଲେ । ସେମାନଙ୍କର ପଥ ସ୍ତବ୍ଧରେ
 ତିନୋଟି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପଥ ଆସିବା ନୁହେଁ, ତାହା ହେଉଛି ଗୋଟିଏ ସମଗ୍ର ପଥର ହିଁ
 ତିନୋଟି ଦିଗ । ତେଣୁ ପରସ୍ପରର ଅନୁପୂରକ । ଆମେ ଇଚ୍ଛା କଲେ ସେମାନଙ୍କର
 ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇପାରିବା । ଓଡ଼ିଶାରେ ମୋଡ଼ ବଦଳାଇ ଦେଇ ପାରିବା ।

ମଧୁସୂଦନ ଆମର ନିଦ ଭଙ୍ଗାଇଲେ, ଆମ ଗୌରବଗୁଡ଼ିକର ଗନ୍ତାଘର
 ବିଷୟରେ ଆମକୁ ଏକ ସ୍ୱାନ୍ତର ଆଣିଦେଲେ । ନିଜ ଘରେ ଦୀପଟିଏ ଜଳାଇ
 ପାରିଲେ ଯେ ଆମକୁ ଘେରି ରହିଥିବା ଅନେକ ଅନ୍ଧକାରରୁ ଅବଶ୍ୟକ ମୁକ୍ତି ମିଳି
 ପାରିବ, ମଧୁସୂଦନ ଆମକୁ ସେହି ବିଷୟରେ ଅଚଳ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଆଣି ଦେଇଥିଲେ ।
 ସେ ସମଗ୍ର ଭାରତବର୍ଷରେ ଆମକୁ ସ୍ୱ-ପରିଚୟରେ ତଥା ସ୍ୱ-ଅଭିମାନରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ
 କରାଇବାର ବାଟ ଦେଖାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଫକୀର ମୋହନ ସେନାପତି
 ଆପଣାର ଉଦ୍ୟମ ଉପରେ ଅବିଚଳ ବିଶ୍ୱାସ ରଖୁଥିଲେ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୁ ତା'ର
 ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଆଣି ଦେବାରେ ସେ ସ୍ତାୟ ଏକାକୀ ଅନେକ ଅସମ୍ଭବକୁ ସମ୍ଭବ
 କରିଥିଲେ । ପଣ୍ଡିତ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଆମକୁ ଭାରତୀୟ ଜାତୀୟ ଚେତନା ସହିତ ଆଣି
 ସଂଯୁକ୍ତ କରାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଆମେ ଯେତେ ସ୍ଥାନୀୟ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆମର
 ଯେ ଏକ ସମଗ୍ରତର ମାନବୀୟ ପରିଚୟ ରହିଛି, ସେ ଆମକୁ ସେହି ବିଷୟରେ
 ସଚେତନ କରାଇ ଦେଇଥିଲେ । ନିଜର ମାଟିକୁ ଭଲ ପାଇବାକୁ ହେଲେ ଆମକୁ ଯେ
 କଦାପି ଅଳପ ଓ ସ୍ଥାନୀୟ ହୋଇ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ଏବଂ ବୃହତ୍ ତଥା ବିଶ୍ୱାତ୍ମକ
 ହେବାକୁ ହେଲେ ଯେ କଦାପି ଭୂଇଁଛଡ଼ା ହୋଇ ପଳାଇବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ସେ

ଆମକୁ ସେହି ରାଜସ୍ୟାଙ୍କୁ ଚାଲାଇ ଦେଇଥିଲେ, ଆମକୁ ସମେତାମାନଙ୍କା ହେତାମା
ପ୍ରେରଣା ଦେଇଥିଲେ । ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ଧାୟୁ ଥିଲେ । ଅର୍ଥାତ୍, ଏମାନେ ଯେଉଁଠି
ସତ୍ୟ ତଥା ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖୁଥିଲେ, ସେହିସବୁ ସତ୍ୟ ଏବଂ ମୂଲ୍ୟକୁ
ନିଜର ଜୀବନରେ ମଧ୍ୟ ବସୁଥିଲେ ।

ଆଗରୁ କହିଛି, ବିର ବଢ଼ିଲେ କଦାପି ଚାହାଁ ପ୍ଲାଟିମାନର କାରଣ ହୁଏନାହିଁ ।
ହାନମନ୍ୟତା କଟିଲେ ଯାଇ ପ୍ଲାଟିମାନ ବଢ଼େ । ଏବଂ, ଶୁଦ୍ଧା ବଢ଼ିଲେ ଚାହାଁ
ହାନମନ୍ୟତା କଟିବା ଭାରି କାରଣ ହୁଏ । ନିଜର ଭୂମିଟି ପ୍ରତି ଶୁଦ୍ଧା, ନିଜର ଭାଷା
ଭାରି ଶୁଦ୍ଧା, ଯେଉଁ ମଣିଷମାନଙ୍କର ମେଜରେ ମୁଁ ଜନ୍ମ ହୋଇଛି ଓ ତେଣୁ ନିଜକୁ
ଓଡ଼ିଆ ବୋଲି ଚିହ୍ନିଦେଇ ପାରୁଛି, ସେହି ମଣିଷମାନଙ୍କ ସହିତ ଭାରିଥିବା ମୋର
ପୂରୁଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି ଶୁଦ୍ଧା ଏବଂ ସଚେତନତା- ଏହିସବୁ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ହାନମନ୍ୟତା କଟିଯାଏ
ଏବଂ ହାନମନ୍ୟତା କଟିଲେ ଯାଇ ଆପଣାକୁ ଆପଣାର ଭୂମିଟି ଭାରି ବସୁବାର ବାଟ
ଫିଟିଯାଏ । ଅସାଧୁ ମଣିଷମାନେ କଦାପି ନିଜର ଭୂମିଟି ଭାରି ବସୁ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।
ସେମାନେ ପ୍ରଧାନତଃ ନିଜ ପାଇଁ ବସୁଟି, ଯାବତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ମୁକତଃ ଆପଣାର ଗୁଡ଼ି
ଭାରି ବ୍ୟବହାର କରିବାର ଫିକର ଖୋଜିବାରେ ଭାରିଥାନ୍ତି । ଆମ ଓଡ଼ିଶାରେ
ନେତୃତ୍ୱର ସ୍ଥାନ ଗୁଡ଼ିକରେ ସମବେତସ ସବାଆର ନିଜକୁ ଭୋଗୁଥିବା ଅସାଧୁ
ମଣିଷମାନେ ହିଁ ଭାରି ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ରହିଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକର
ଉପଯୁକ୍ତକାରୀ ଦିଆଯାଇ ପାରୁନାହିଁ । ଯଥାର୍ଥରେ ପ୍ଲାଟିମାନ ମଣିଷ
ଅସାଧୁମାନଙ୍କର ଜାଇରେ କଦାପି ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ସିଏ ବିକଳୁଟିଏ ଖୋଜି ବାହାରିବ ।
ସ୍ୱୟଂ ବିକଳୁଟିଏ ହେବାଭାରି ଶପଥ ଗ୍ରହଣ କରିବ ।

ମଧୁସୂଦନ, ଫକୀରମୋହନ ଏବଂ ଗୋପବନ୍ଧୁ-- ସେମାନେ ଆପଣାର
ସମୟରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବିକଳୁ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ଏବଂ ସେତେବେଳେ
ବହୁଥିବା ହାତଆଗୁଡ଼ାକୁ ବଦଳାଇ ପାରିଥିଲେ । ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ଗୌରବ
ବଢ଼ାଇଥିଲେ । ଚକ୍ରାନ୍ତ ନାନା ଆକସ୍ୟ ଭିତରୁ ଆହୁରି ଆଗକୁ ବାଟ ଜଢ଼ାଇଥିଲେ ।
ପ୍ଲାଧାନତାଭାବର ଚାକିଶି ବର୍ଷ ପରେ ଭାରତବର୍ଷରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେହିପରି
ଉପଯୁକ୍ତବିକଳୁମାନଙ୍କ ଭାରି କାଳ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି । ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀରେ ମଧ୍ୟ
ମାନବସମୂହ ଏକ ବିକଳୁ ଭାରି ବାଟ ଖାଜୁଛି । ଏକ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟାକୁଳତା, ଏକ
ଅନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ, ଏକ ଅନ୍ୟ ରାଜନୀତି ଏବଂ ଏକ ଅନ୍ୟ ସମେଦନଶୀଳତା ତଥା
ସଚେତନତା ଭାରି ପୃଥିବୀଯାକ ବାଟ ଖୋଜା ଚାଲିଛି । ଆମେ ଓଡ଼ିଶାରେ ମଧ୍ୟ
ସେହି ଖୋଜାରେ ସାମିଲ ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା । ଆମକୁ ପଛ ଅବଶ୍ୟ ସ୍ତେରଣା
ଦେବ, ମାତ୍ର କଦାପି ବାନ୍ଧି ପକାଇବ ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଆମ ଭାରି ବହୁତ କିଛି
ହାସଲ କରିବାକୁ ବାକି ରହିଛି । ଗୋଟିଏ ଭୂମି ଆପଣାକୁ 'ସତକୁସର' ଏକ ଭୂମି
ରୂପେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରି ପାରିବା ଭାରି ଯେଉଁଠି ନିମ୍ନତମ ମାନବିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା
ଏଠାରେ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କ ଭାରି ଉପଭବ୍ୟ ହୋଇ ପାରିବା ଉଚିତ, ଓଡ଼ିଶାର

ଅଧିକାରୀ ମଣିଷ ଏବେ ମଧ୍ୟ ସେଥିରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ପୁରୁଣା ନେତୃତ୍ୱପୁରାକ କେତେକଜଣ ମିଛ ଭାବପ୍ରବଣତା ଏବଂ ମିଛ ବିଶ୍ୱେଷଣ ଯୋଗାଇ ଦେଇ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଅସଲ ଅସତ୍ୟୋଷ ଏବଂ ଅସଲ ଉନ୍ମୋଚନଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଭାରି ବିସ୍ମତ କରି ରଖିଛି । ଏକ ବିକଳ ନେତୃତ୍ୱ ହିଁ ଆମକୁ ମୋଡ଼ଭାଙ୍ଗି ଯଥାର୍ଥ ଦିଗରେ ଗ୍ରହଣ କରାଇ ନେଇ ପାରିବ । ଆମର ଅସଲ ଅସତ୍ୟୋଷ ତଥା ସମାବନା ବିଷୟରେ ଆମକୁ ସଚେତନ କରିଦେବ ।

ପ୍ରକୃତ ସ୍ୱାଭିମାନ ପକ୍ଷରେ ମାନ ନଥାଏ, ସ୍ୱପ୍ନ ଥାଏ । ଏହି ଭୂମିରେ ଯେତେ ମଣିଷ ବାସ କରୁଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କର ଏକ ଅତୀତରୂପା ବିଶେଷ ମୂଳଦୁଆ ରହିଛି, ଏକ ସଂସ୍କୃତିଗତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ରହିଛି । ନିଜକୁ ଏହି ଭୂମିର ବୋଲି ସ୍ୱାଭିମାନ ରଖୁଥିବା ମଣିଷ ସେହି ମୂଳଦୁଆଟିକୁ ଚିହ୍ନିବ, ତାହାକୁ ନିଜ ଭିତରେ ସାକାର କରାଇବ ଏବଂ ନିଜର ଜୀବନରେ ସେହି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ସିଏ ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଥିବ । ସିଏ ଜୀବନରେ ଯାହାକିଛି ଅର୍ଜନ କରିବ ବା କରୁଥିବ, ତାକୁ ନେଇ କଦାପି ଉପରକୁ ଆଉ କେଉଁଠାକୁ ପକାଇ ଯିବ ନାହିଁ । ନିଜେ ଅତିରିକ୍ତ, ଅଥବା ଅତିସ୍ଥୁଳ ହୋଇ ଦଣ୍ଡିବ ବୋଲି ଭୂମିଟିକୁ ଛାଡ଼ି କଦାପି ପଳାଇବ ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଶାର ଭୂମିଟି ଏକ ସୁନ୍ଦର ଭୂମି ହୋଇ ତିଆରି ହେବ- ଅର୍ଥାତ୍ ଏଠି ସବୁ ମଣିଷ ମଣିଷର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇବେ, ମଣିଷର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପାଇବେ, ଏଠି ସମସ୍ତଙ୍କର ଯେତେ ପୂରିବ, ଏଠାରେ ସମସ୍ତେ ଚିପ ଟାଣ କରି ଠିଆହୋଇ ପାରିବେ ଏବଂ ସର୍ବୋପରି, ଓଡ଼ିଶାର ସବୁ ମଣିଷଙ୍କ ଭିତରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଓଡ଼ିଆ ବୋଲି ଏକ ସ୍ୱାଭିମାନ ରହିଥିବ, ଓଡ଼ିଶାରେ ଆମେ ଯେଉଁମାନେ ଅଧିକ ଜାଣିଛୁ, ଅଧିକ ବୁଝିଛୁ, ଅଧିକ କ୍ଷମତା ଏବଂ ସମ୍ପର୍କତା ମଧ୍ୟରେ ବାସ କରୁଛୁ, ଆମ ଭିତରେ ସେହିଭଳି ଏକ ସ୍ୱପ୍ନ ଆମକୁ ସର୍ବଦା ସତକ କରି ରଖୁଥିବା ଉଚିତ । ଆମର ଯାବତୀୟ ଯୋଗ୍ୟତା ଓ କୁଶଳତାକୁ ଆମେ ମୂଳତଃ ଏହି ଭୂମିଭାଗି ହିଁ ଲଗାଇ ପାରିବା ଉଚିତ । ଏଠାରେ ପାଠୁଆମାନେ ଆଦୌ ଏପରି ଉଗ୍ର ହେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଯେପରିକି ସେମାନେ ଅପାଠୁଆ ମାନଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନନେଇ ସେମାନଙ୍କ କାନ୍ଧ ଉପରେ ଚଢ଼ି ଆଉ କୁଆଡ଼େ ପକାଇ ଯିବାକୁ ମନ କରୁଥିବେ । ଏଠାରେ ଅଳପ ମଣିଷ ଆଦୌ ଏପରି ଉଗ୍ର ହେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ଯେପରିକି ସେମାନେ ବହୁତଙ୍କର ଭାଗ୍ୟକୁ ଚିତାକାଟି ସ୍ୱୟଂ ସବୁକିଛି ଭୋଗ କରୁଥିବେ ଏବଂ ତାହାକୁ ହିଁ ପରମ କୁଶଳତା ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିବେ । ଏଠାରେ କ୍ଷମତା-କେବଳ ରାଜନୀତିକ କ୍ଷମତା ନୁହେଁ, ଯାବତୀୟ କ୍ଷମତା- ଏପରି ଉଗ୍ର ହେବା ଆଦୌ ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଯେପରିକି ତାହା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଶିଳିବ ବୋଲି ମନ କରି ସେହି ଉତ୍ତେଜନାରେ ସତେଅବା ନିଜକୁ ଗୋଟାୟୁଦ୍ଧା ଗିରି ପକାଇଥିବ ଓ ସେହି କାଳକ୍ଷର ପ୍ରକୃତରେ ଭାରି ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହୋଇ ରହିଥିବ । ଆମେ ସମସ୍ତେ ଏହିପରି ଏକ ଓଡ଼ିଶାର ନିର୍ମାଣ ଲାଗି ନିଜକୁ କ୍ରିୟାଶୀଳ କରି ରଖିବା । କୌଣସି କୋକାହଳ କରିବା ନାହିଁ- ଯିଏ ଯେଉଁଠି ରହିଛି, ଭୂମିଟିକୁ ତଥା ଭୂମିଟିରେ ବାସ

କରୁଥିବା ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ପତକୁ ପତ ଚିହ୍ନିଥିବା ପରି ଯିଏ ଯାହାର କାର୍ଯ୍ୟ କରି
ଯାଉଥିବା । ପରଦୂରକୁ ପରଦୂରର ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରୁଥିବା ।

ଏସବୁ ତ ହେବ, ମାତ୍ର କେତେକ ସାନ ସାନ କଥାରେ ମଧ୍ୟ ଆମକୁ ଆଗ
ଆମ ଭିତରେ ଏକ ସର୍ବନିମ୍ନ ସାଧୁତା ରହିଛି ବୋଲି ସ୍ବାମୀ ଡେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।
ସରୋତର ଏହି ସାନସାନ ଆଚରଣରୁ ହିଁ ବୃହତର ଆଦର୍ଶବତା ଗୁଡ଼ିକର ପରୀକ୍ଷା
ହୋଇ ଯାଇଥାଏ । ଆମର ସାନସାନ ମେଳ ଏବଂ ପାରସ୍ପରିକତା ଗୁଡ଼ିକ ଏପରି
ହୋଇ ପାରିବ ଉଚିତ ଯେପରିକି ସେଗୁଡ଼ିକରୁ ଆମେ ସ୍ବଚ୍ଛରେ ଓଡ଼ିଆ ଭଳି
ଦିଶୁଥିବା । ଆଉ କୋଉ ଦେଶରୁ ଧରାହୋଇ ଆସିଥିବା ଅଥବା ଆଉ କେଉଁ ଠାକୁ
ଯାଉଯାଉ ଭୁଇଁରେ ଏଣେ ପଶି ଆସିଥିବା କାଉମାନଙ୍କ ଭଳି ମୋଟେ ଦିଶିବା ନାହିଁ ।
କଟେରୀମାନଙ୍କରେ, ଆମ ଚଉକାଗୁଡ଼ାକ ଉପରେ ଆମେ ଯେଉଁଭଳି ରୂପରେ
ଯେତେ ତେଜୀ ବା ଇମ୍ବା ହୋଇ ଦିଶୁଥିବା ପଛକେ, ଆମ ପର୍ବଗୁଡ଼ିକରେ,
ଅନୌପଚାରିକ ଯାବତୀୟ ମେଳରେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ସ୍ବାଭାବିକ ଭାବରେ ଓଡ଼ିଆ
ବୋଲି ହିଁ ଦିଶୁଥିବା । ଆମର ଚଉକା ତଥା ଗଜିରିର ଉଚ୍ଚ ଗର୍ଭଗୁଡ଼ାକୁ ନେଇ ଆମେ
କଦାପି ସେସବୁ ସ୍ଥାନକୁ ଯିବା ନାହିଁ । ଆମ ସାହିତ୍ୟସଭା ମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ଆମେ
ସବାଆର ଓଡ଼ିଆ ବୋଲି ଦିଶୁଥିବା । ତେଣେ କଟେରୀମାନଙ୍କରେ କିଏ କେତେ
ଦରମା ପାଉଛି ବା ନପାଉଛି, ସେହି ଅନୁସାରେ ପରଦୂର ଆଡ଼କୁ ନାକଟେକି କଦାପି
ଦୂରଛଡ଼ା ହୋଇ ରହିବା ନାହିଁ । ମଣିଷକୁ ଉଚ୍ଚ, ନୀଚ କରି ଦେଖାଇବା ଭାରି
ଉଚ୍ଚମାନେ ଯେଉଁଠାରେ ଯେତେ ଭିଆଣ କରିଛନ୍ତି, ଚାନ୍ଦା ସଂସ୍କୃତି ନୁହେଁ, ଚାନ୍ଦା
ହେଉଛି ବର୍ବରତା । ଆମ ଓଡ଼ିଆରେ ମଧ୍ୟ ଏହାକୁ ବର୍ବରତା ବୋଲି ହିଁ କୁହାଯିବ ।

ଏହାଠାରୁ ଆହୁରି ବଡ଼ କଥା ହେଉଛି, ଆମେ ଓଡ଼ିଆମାନେ ପରଦୂର ସହିତ
ଓଡ଼ିଆରେ କଥା କହିବା । ଏହି ଦେଶରେ ରାଜକାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଚଳନିଚ ଯାବତୀୟ
ଅକାର୍ଯ୍ୟର ସ୍ତରରେ ଆମକୁ ଆଉ ଯେଉଁଭାଷାର ବାଣିଷ ଉପରେ ବାଣିଷରାଣୀ
ହୋଇ ଘେର ବୁଲିବାକୁ ପଡୁଥାଉ ପଛକେ, ଅନୌପଚାରିକ ସ୍ବଚ୍ଛେଦ ଅବସରରେ
ଆମେ ପରଦୂର ସହିତ ଓଡ଼ିଆ ହିଁ କହିବା । ଇଂରାଜୀ ବା ଅନ୍ୟ କିଛି କହିବାଟା
ଆମର ଏତେ ଅଭ୍ୟାସରେ ପଡ଼ିରାଇଛି ଯେ, ଓଡ଼ିଆ କହିବା ଆମ ଭାରି ଏବେ
କଷ୍ଟକର ହେଉଛି ବୋଲି ଆମେ ନିର୍ଭୀକ ଭାବରେ ଯେଉଁ ମେଳରେ କହିବାକୁ କଦାପି
ମନ କରିବା ନାହିଁ । ଆମର ଚାକୁର, ଆମ ଭଣିନିୟରମାନେ ଆଉ ଓଡ଼ିଆ ହେବେ,
ତା'ପରେ ଯଦି ସରକ ଥାଏ, ତେବେ କେବେକେବେ ପଛକେ ସାହେବ
ହେଉଥିବେ । ଓଡ଼ିଆରେ ଆମେ ଉଚ୍ଚମର୍ଣ୍ଣମାନେ କଦାପି ଆଉ ବାବୁ ହେବାକୁ ଶିଖିବା
ନାହିଁ, ସବାଆର ସ୍ବାଭାବସ୍ଥେରିତ ମଣିଷଟିଏ ହୋଇ ଶିଖିବା । ସବାଆର ମଣିଷଟିଏ
ହୋଇ ଶିଖୁଥିଲେ ଆମର ଚେରଗୁଡ଼ିକୁ ଆମେ ଅବଶ୍ୟ ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଥିବା ।
ଓଡ଼ିଆର ଶିକ୍ଷିତମାନେ ହିଁ ଅଧିକତର ପରିମାଣରେ ଓଡ଼ିଆରେ କଥା କହିବାକୁ
ଅଥବା ଓଡ଼ିଆ ପରି ଦିଶିବାକୁ ଚେଷ୍ଟି । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଅଲଗା ହୋଇ ଦିଶିବେ

ବୋଲି ହିଁ ସେମାନେ ଏକ ଅଇରା ବେଢ଼ାର ଭିତରେ ଯାଇ ପଶିଥାନ୍ତି ଓ ନିଜକୁ ବଡ଼, ଅଜାଣତ କରି ରଖୁଥାନ୍ତି । ସ୍ଵାର୍ଥମାନ ନଥିଲେ ଯାଇ ଯେ ମଣିଷ ନାନାବିଧ ମିଛ ମାନଦ୍ଵାରା ସେହି ଅଇବଟିର ପୁରଣ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ, ବିଚରା ମାନାମାନେ ସେହି କଥାଟିକୁ ମୋନେ ବୁଝିପାରି ନଥାନ୍ତି । ସେଥିଲାଗି ଏହି ଲୁଚିଟିକୁ ଶୋଷଣ କରାନ୍ତି ଓ ଏଠାରେ ଯାବତ୍ୟାବତ ରହି ଦେଖାଇ ବଡ଼ ହୋଇ ରହିବାର ସାଧନା କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି ।

ଜୀବନରେ ଯାହାକିଛି ହୋଇ ଠିଆ ହେବାକୁ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଲୁଚିଟିଏ ଦରକାର-ଅର୍ଥାତ୍ ଘରଟିଏ ଦରକାର, ସେହି ଘରଟି ଲାଗି ଅନୁରାଗ ରହିଥିବା ଦରକାର । ନାନା ଅପସଂସାରର କାରଣରୁ ଯେଉଁମାନେ କେବଳ ନିଜ ଭିତରର ଅହଂତିକୁ ହିଁ ଦେଖୁଥାନ୍ତି ଓ ତାହାରି ଭିତରକୁ ସାରା ପୃଥିବୀଟାକୁ ଟାଣିବୁଣି ଆଣି ରଜ ହୋଇ, ଅଇରା ହୋଇ ଦିଶିବେ ବୋଲି ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି, ସେହିମାନେ ହିଁ ଲୁଚିକୁ ଅସ୍ଥାକାର କରନ୍ତି । ସମସ୍ତ କାନ୍ଦି ଦିଅନ୍ତି । ସେମାନେ ନିଜ ଭିତରେ ଭାରି ନରଞ୍ଜର ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି- ନାନାବିଧ ମିଛ ଦୂରତା ଓ ଅଭିମାନ ବୃଦ୍ଧି କରି ନିଜ ଜୀବନର ଦାନତାକୁ ବୁଦ୍ଧି କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶାରେ ଏହିପରି ନରଞ୍ଜର ହେଉଥିବା ମଣିଷ ଅନେକ ସଂଖ୍ୟାରେ ରହିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଆମ ଶିକ୍ଷିତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅଛନ୍ତି, ଆମ ସାହେବମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅଛନ୍ତି । ଆମେ ସେମାନଙ୍କର ଦଃଖକୁ ବୁଝିବା । ଅସଲ ଲୁଚିଟି ଆଡ଼କୁ ଯେପରି ସେମାନଙ୍କର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଶୋଇଯାଇ ପାରିବ, ଆମେ ସେଥିଲାଗି ସେମାନଙ୍କୁ ଅନୁକୁଳ ଅବସରମାନ ଯୋଗାଇ ଦେବା । ସେମାନେ ଅଧିକ ଜମାଣିଆ ଓ ଅଧିକ ଗରୁ ହୋଇ ଦିଶିବେ ବୋଲି ହୋଟେଲମାନଙ୍କୁ ପକାଇବା ନିମନ୍ତେ ଯେତେ ଉଚ୍ଚ ଭାବରେ ମନ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ଆମେ ଘରକୁ ଡାକି ଆଣିବା । ସେମାନେ ଆମ ସାଥୀରେ ଆସି ମିଶିଲେ ଓଡ଼ିଶାରେ ସତକୁ ସତ ଏକ ଅମିତ ଶକ୍ତିର ଉତ୍ତରଣ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିବ । ଆମର ସବୁଯାକ ଆକସ୍ୟ ସେହିଦିନ ଲାଙ୍ଗିବ । ଘରଟି ପୁରିଉଠିବା ପରି ଅନୁଭବ ହେବ । ମଧୁସୂଦନ, ଫକୀରମୋହନ, ଗୋପବନ୍ଧୁ ଓ ଆମର ଆହୁରି ଅନେକ ପୁରୋଗାମୀ ଏକତା ଯେଉଁ ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ଵପ୍ନ ଦେଖୁଥିଲେ, ସେଦିନ ସେହି ସ୍ଵପ୍ନ ସତ ହୋଇ ଆସିବ ।

କବିତା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ: ଶ୍ରୀ ପଦ୍ମ ଲବ୍ଧ ଗପ
ପ୍ରକାଶନ (ପ୍ର) ଶ୍ରୀ, ୪/୨୨ ନୂଆପଲ୍ଲୀ,
ଭୁବନେଶ୍ୱର-୩ ୦୮୦୦୨୦

ମୂଲ୍ୟ ଟ.୩.୦୦